

Službeni list

Europske unije

C 237

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Godište 64.

18. lipnja 2021.

Sadržaj

IV. *Obavijesti*

OBAVIJESTI INSTITUCIJA, TIJELA, UREDA I AGENCIJA EUROPSKE UNIJE

Europska komisija

2021/C 237/01

Kupujmo na društveno osviješten način – priručnik za socijalnu osviještenost u javnoj nabavi – 2. izdanje .....

1

HR

IV.

(Obavijesti)

OBAVIJESTI INSTITUCIJA, TIJELA, UREDA I AGENCIJA EUROPSKE UNIJE

EUROPSKA KOMISIJA

Kupujmo na društveno osviješten način – priručnik za socijalnu osviještenost u javnoj nabavi – 2. izdanje

(2021/C 237/01)

SADRŽAJ

	<i>Stranica</i>
Uvod	4
Poglavlje 1. – Definicija, svrha i koristi društveno odgovorne javne nabave	4
1.1. Društveno odgovorna javna nabava i njezina definicija	4
1.2. Utvrđivanje i primjena socijalnih ciljeva u javnoj nabavi	6
1.3. Svrha i koristi SRPP-a	9
1.4. Povezanost s politikama i zakonodavstvom EU-a i međunarodnim politikama i zakonodavstvom ...	11
Poglavlje 2. – Organizacijska strategija za društveno osviještenu kupnju	16
2.1. Uvrštavanje SRPP-a na dnevni red	16
2.2. Definiranje ciljeva	17
2.3. Savjetovanje s dionicima	17
2.4. Procjena rizika, određivanje prioriternih ugovora i utvrđivanje ciljeva	20
2.5. Integriranje SRPP-a u postupke i politike javne nabave	22
2.6. Praćenje i preispitivanje napretka	23
Poglavlje 3. – Utvrđivanje potreba i planiranje postupka javne nabave	25
3.1. Uloga procjene potreba u SRPP-u	25
3.2. Dijalog sa sudionicima na tržištu	27
3.3. Koju vrstu ugovora odabrati?	31
3.4. Odabir postupka	33
3.5. Definiranje i osporavanje specifikacija	35
3.6. Upotreba neobveznih polja u standardnim obrascima	35
Poglavlje 4. – Postupak javne nabave	36
4.1. Definiranje predmeta i utvrđivanje relevantnih pravila	36
4.2. Blagi režim	38
4.3. Rezervacije	41

4.4. Tehničke specifikacije	43
4.5. Usklađenost sa socijalnim i radnim pravom te kolektivnim ugovorima	46
4.6. Kriteriji za odabir i isključenje	48
4.7. Kriteriji za dodjelu	51
4.8. Ocjenjivanje ponuda i provjera izvršavanja obveza	54
4.9. Izuzetno niske ponude	57
Poglavlje 5. – Definiranje i izvršenje ugovora	58
5.1. Provedba obveza u pogledu SRPP-a u praksi	58
5.2. Uvjeti izvršenja ugovora	59
5.3. Ugovaranje s društvenim učinkom	63
5.4. Praćenje usklađenosti	64
5.5. Podugovaranje	65
5.6. Rješavanje problema	67
5.7. Izvlačenje pouka za buduće ugovore	68

Drugo izdanje Priručnika izrađeno je u okviru Ugovora br. SI2.801176 – 728/PP/GRO/SME/18/D/021a između Europske komisije i međunarodne mreže Lokalne vlasti za održivost (ICLEI), uz potporu konzultantske agencije Public Procurement Analysis (PPA).

Ni Europska komisija ni osobe koje djeluju u njezino ime ne mogu se smatrati odgovornima za uporabu informacija iz ove publikacije.

Važna obavijest

Cilj je ovog Priručnika pomoći javnim naručiteljima i poticati dobre prakse. Riječ je o neobavezujućem dokumentu koji ne utječe na prava i obveze propisane zakonodavstvom EU-a. S druge strane, na njega utječe razvoj prakse javne nabave i sudske prakse Suda Europske unije, koji je i dalje jedino tijelo nadležno za mjerodavno tumačenje prava Unije.

Konceptima, idejama i rješenjima predloženima u dokumentu ne dovodi se u pitanje nacionalno zakonodavstvo te će ih možda trebati prilagoditi da bi se u obzir uzeo nacionalni pravni okvir.

Iako su informacije u Priručniku pažljivo provjerene, Europska komisija ne prihvaća nikakvu odgovornost u pogledu konkretnih slučajeva koji su u njemu navedeni.

Više informacija o Europskoj uniji dostupno je na internetu (<http://europa.eu>).

UVOD

Cilj je društveno odgovorne javne nabave (engl. *socially responsible public procurement*, SRPP) ostvarivanje pozitivnih socijalnih rezultata u ugovorima o javnoj nabavi. Javna nabava utječe na veliki broj osoba: korisnike javnih usluga, subjekte uključene u proizvodnju i pružanje usluga ili osoblje javnog naručitelja. Na navedene osobe utječe izravno, ali može utjecati i na šire tržište na strani ponude i potražnje.

Javni naručitelji pametnom kupnjom mogu promicati mogućnosti zapošljavanja, doškolovanje i prekvalificiranje radne snage, dostojanstven rad, socijalno uključivanje, rodnu ravnopravnost i nediskriminaciju, pristupačnost, dizajn za sve i etičku trgovinu te nastojati postići širu usklađenost sa socijalnim standardima. Učinak na neke proizvode, radove i usluge može biti posebno značajan jer javni naručitelji upravljaju velikim dijelom tržišta u sektorima kao što su građevinarstvo, zdravstvo i promet.

Kako bi uspješno riješila sva otvorena društvena pitanja, javna tijela trebaju uložiti dodatan trud za ostvarivanje svih aspekata održivosti (socijalnih/etičkih, okolišnih i gospodarskih). Javni naručitelji najveći su ulagači u Europi i trenutačno troše više od 14 % bruto domaćeg proizvoda EU-a. Ako tu kupovnu moć usmjere na odabir robe i usluga kojima se ostvaruju pozitivni socijalni rezultati, mogu znatno pridonijeti održivom razvoju. Ovaj Priručnik može im pomoći da ostvare socijalnu dimenziju održive javne nabave.

Aktualna pandemija bolesti COVID-19 vjerojatno će negativno utjecati na zapošljavanje, povećati nejednakost, pogoršati nesigurnost zaposlenja i radne uvjete radnika u cijelom svijetu, dodatno otežati pružanje određenih usluga pojedincima i negativno utjecati na manja poduzeća. U svojim strategijama oporavka države članice EU-a morat će poboljšati socijalnu uključenost i pravednost putem obrazovanja i vještina, zapošljavanja te socijalne i teritorijalne kohezije te osigurati da zelena i digitalna tranzicija dovedu do otvaranja radnih mjesta, održivog rasta i socioekonomske otpornosti. Prakse društveno odgovorne javne nabave snažan su instrument u paketu mjera vlada država članica EU-a za postizanje tih ciljeva.

Svrha je ovog dokumenta informirati javne naručitelje o potencijalnim prednostima SRPP-a i na primjerima iz prakse objasniti mogućnosti koje nudi pravni okvir EU-a. Komisija je pri izradi ovog Priručnika provela opsežno savjetovanje s javnim naručiteljima kako bi utvrdila dobre prakse i primjere onoga što se može postići. Takvi se primjeri nalaze u cijelom tekstu.

Ovaj je Priručnik izrađen za javne naručitelje, ali i u nadi da će biti poticaj ostalim subjektima koji su uključeni u nabavu, kao dobavljači ili pružatelji usluga, privatni naručitelji, dionici socijalne ekonomije, uključujući socijalna poduzeća, ili nevladine organizacije.

Poglavlja ovog Priručnika odnose se na sve aspekte postupka javne nabave i prelaze okvire samog natječajnog postupka. U njima je detaljno opisano kako se socijalni aspekti mogu uzeti u obzir tijekom cijelog postupka te sadržavaju brojne primjere stvarnih praksi javnih naručitelja iz cijelog EU-a. Na kraju većine odjeljaka u poglavljima od 2. do 5. nalazi se popis primjera dobre prakse. Namijenjeni su dodatnom olakšavanju razumijevanja teksta jer se u njima sažeto i konkretno iznose ključne točke svakog odjeljka i ono što javni naručitelji mogu učiniti u praksi ako žele društveno odgovorno pristupiti postupku javne nabave.

POGLAVLJE 1.

Definicija, svrha i koristi društveno odgovorne javne nabave

1.1. Društveno odgovorna javna nabava i njezina definicija

Društveno odgovorna javna nabava (SRPP) usmjerena je na sagledavanje učinka koji roba, usluge i radovi koje nabavlja javni sektor imaju na društvo. U njoj se priznaje da javni naručitelji nisu samo zainteresirani za kupnju po najnižoj cijeni ili najboljoj vrijednosti za novac, nego nastoje osigurati i da se javnom nabavom ostvare socijalne koristi ⁽¹⁾ te da se spriječe ili ublaže nepovoljni socijalni učinci tijekom izvršenja ugovora. Kao javni naručitelj socijalne ciljeve možete uzeti u obzir tijekom cijelog postupka javne nabave,

⁽¹⁾ Uključujući postizanje usklađenosti s obvezama i načelima utvrđenima u Ugovoru i u Povelji Europske unije o temeljnim pravima, kao što su jednakost pred zakonom i nediskriminacija.

pod uvjetom da su oni nediskriminirajući i povezani s predmetom ugovora ⁽⁷⁾. U Europskoj uniji se SRPP mora provoditi u skladu s direktivama o javnoj nabavi iz 2014. ⁽⁸⁾ i načelima zaštićenima Ugovorom o EU-u ⁽⁹⁾ i Poveljom o temeljnim pravima Europske unije, kao i međunarodnim sporazumima, primjerice Sporazumom WTO-a o javnoj nabavi (GPA) i bilateralnim sporazumima o slobodnoj trgovini s poglavljima o javnoj nabavi ⁽¹⁰⁾ i Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom (UNCPRD) ⁽⁶⁾.

SRPP može biti moćan alat za promicanje održivog razvoja, ali i za postizanje međunarodnih, nacionalnih, regionalnih ili lokalnih socijalnih ciljeva. Javna nabava služi kao strateški instrument za učinkovitu i održivu potrošnju javnih sredstava. Socijalna pitanja mogu se kombinirati sa zelenim ⁽⁷⁾ i kružnim kriterijima ⁽⁸⁾ i javnom nabavom inovativnih rješenja ⁽⁹⁾ za sveobuhvatniji pristup održivosti u području javne nabave ⁽¹⁰⁾. Povećanjem profesionalizma i potpore javnim naručiteljima uvelike se može pridonijeti uspješnoj primjeni socijalnih razmatranja i njihovoj integraciji s drugim pitanjima povezanim s održivošću i kvalitetom ⁽¹¹⁾.

Društveno odgovorna javna nabava pomaže javnim tijelima da svojim zajednicama isporuče kvalitetne usluge i proizvode te da ostvare dodatne društvene i etičke koristi čak i kada su proračuni ograničeni te stoga može ublažiti negativni učinak krize uzrokovane bolešću COVID-19. Za uspješan oporavak od pandemije javna tijela EU-a morat će upotrijebiti sve dostupne alate i instrumente za uklanjanje negativnih socioekonomskih posljedica. Dosad nezabilježena financijska sredstva koja će biti dostupna u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost često će se koristiti upravo u okviru javne nabave. Stoga je ključno da javni naručitelji u potpunosti iskoriste fleksibilnost pravila o javnoj nabavi i tako osiguraju da se ta sredstva upotrebljavaju kako bi se u njihovom zajednicama ostvario najpozitivniji mogući socijalni i gospodarski učinak. Promjena načina razmišljanja usmjerenog na odabir najniže cijene i usmjeravanje na razmatranja socijalne integracije, jednakosti, pravednog i uključivog zapošljavanja te etičkih načela ključni su za postizanje maksimalnog povrata tih sredstava.

⁽⁷⁾ Taj temeljni zahtjev za SRPP objašnjen je u odjeljku 4.1., a konkretni primjeri navedeni su u cijelom Priručniku.

⁽⁸⁾ Direktiva 2014/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o dodjeli ugovora o koncesiji (SL L 94, 28.3.2014., str. 1.); Direktiva 2014/24/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o javnoj nabavi i o stavljanju izvan snage Direktive 2004/18/EZ (SL L 94, 28.3.2014., str. 65.); Direktiva 2014/25/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o nabavi subjekata koji djeluju u sektoru vodnog gospodarstva, energetskom i prometnom sektoru te sektoru poštanskih usluga i stavljanju izvan snage Direktive 2004/17/EZ (SL L 94, 28.3.2014., str. 243.). Dalje u tekstu nazivat će se „direktive o javnoj nabavi“.

⁽⁹⁾ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

⁽¹⁰⁾ EU se u okviru nekoliko međunarodnih sporazuma obvezao omogućiti pristup svojem tržištu javne nabave za određene radove, robu, usluge i gospodarske subjekte iz nekoliko trećih zemalja. Jedini višestrani međunarodni sporazum u okviru WTO-a jest Sporazum o javnoj nabavi, koji otvara tržište javne nabave u EU-u drugim strankama sporazuma. Osim toga, nekoliko sporazuma EU-a o slobodnoj trgovini sadržava poglavlja o javnoj nabavi. Kako je istaknuto u članku 25. Direktive 2014/24/EU i članku 43. Direktive 2014/25/EU, javni naručitelji u EU-u ne smiju nepovoljnije postupati s radovima, robom, uslugama i gospodarskim subjektima potpisnika tih sporazuma u odnosu na radove, robu, usluge i gospodarske subjekte EU-a, u mjeri u kojoj su obuhvaćeni tim sporazumima. Osim te obveze, gospodarski subjekti iz trećih zemalja koji nisu sklopili sporazum o otvaranju tržišta javne nabave EU-a ili čija roba, usluge i radovi nisu obuhvaćeni takvim sporazumom nemaju osiguran pristup postupcima javne nabave u EU-u te mogu biti isključeni. Za više informacija o sudjelovanju trećih zemalja u postupcima javne nabave koje su pokrenuli javni naručitelji iz EU-a vidjeti Smjernice Europske komisije (2019.) za sudjelovanje ponuditelja i robe iz trećih zemalja na tržištu javne nabave EU-a C(2019) 5494 od 24. srpnja 2019. (https://ec.europa.eu/growth/content/new-guidance-participation-third-country-bidders-eu-procurement-market_hr).

⁽⁶⁾ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

⁽⁷⁾ Za smjernice o zelenoj javnoj nabavi vidjeti priručnik *Kupujmo zeleno!* iz 2016. (https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_2016_hr.pdf).

⁽⁸⁾ Za smjernice o kružnoj nabavi vidjeti priručnik *Public Procurement for a Circular Economy* (Javna nabava za kružno gospodarstvo) (http://ec.europa.eu/environment/gpp/circular_procurement_en.htm).

⁽⁹⁾ Za smjernice o javnoj nabavi u području inovacija vidjeti smjernice *Obavijest Komisije – Smjernice za javnu nabavu inovativnih rješenja* (<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2018/HR/C-2018-3051-F1-HR-MAIN-PART-1.PDF>).

⁽¹⁰⁾ U komunikaciji Komisije institucijama: *Kako unaprijediti funkcioniranje javne nabave u Europi i za nju ističu se „mogućnosti javne nabave kao strateškog mehanizma kojim se mogu podržati održivi ciljevi u pogledu socijalne politike i inovacija“*. Za više informacija vidjeti komunikaciju na: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/25612/attachments/1/translations/en/renditions/native>.

⁽¹¹⁾ Za više informacija o profesionalizaciji javne nabave vidjeti Preporuku Komisije (EU) 2017/1805 od 3. listopada 2017. o profesionalizaciji javne nabave „Izgradnja strukture za profesionalizaciju javne nabave“ i alat *ProcurComp^{EU}*, Europski okvir kompetencija za stručnjake za javnu nabavu: https://ec.europa.eu/growth/content/european-commission-unveils-procurcompeu-%E2%80%93-european-competency-framework-public-procurement_hr.

Ovaj Priručnik obuhvaća niz inspirativnih primjera dobre prakse u području SRPP-a iz cijelog EU-a u kojima su prikazani različiti pristupi i stvarno postignuti učinci. Više primjera dobre prakse iz EU-a i trećih zemalja možete pronaći u dvama izvješćima, *Making socially responsible procurement work - 71 good practice cases* (Kako postići funkcioniranje društveno odgovorne javne nabave – 71 primjer dobre prakse) ⁽¹²⁾ i *Buying for social impact - Good practice from around the EU* (Kupovanje s društvenim učinkom – dobra praksa iz EU-a) ⁽¹³⁾, koji su dostupni na internetskoj stranici Komisije s alatima za potporu javnim naručiteljima ⁽¹⁴⁾,

1.2. Utvrđivanje i primjena socijalnih ciljeva u javnoj nabavi

Javni naručitelji na brojne načine u odluke o nabavi mogu uključiti konkretna socijalna pitanja. U nastavku se nalazi popis nekih primjera socijalnih ciljeva koje možete ostvariti javnom nabavom. Međutim, ne zaboravite da poštovanje obveznih socijalnih i radnih pravila u okviru izvršenja ugovora nije izbor, nego obveza u skladu s direktivama o javnoj nabavi ⁽¹⁵⁾. U poglavljima 4. i 5. ovog Priručnika preispituje se način na koji možete uzeti u obzir ta pitanja u različitim fazama postupka nabave. Trebali biste odlučiti koji su od navedenih socijalnih aspekata relevantni za vaš postupak javne nabave, ovisno o vašim ciljevima i predmetu ugovora.

Promicanje pravednih mogućnosti zapošljavanja i socijalne uključenosti

SRPP može biti poticaj za:

- stvaranje mogućnosti za zapošljavanje mladih i starijih radnika,
- rodnu ravnopravnost (npr. olakšavanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života, smanjenje segregacije u sektorima i zanimanjima ⁽¹⁶⁾, osiguravanje jednakog postupanja na radnom mjestu),
- stvaranje mogućnosti zapošljavanja za osobe koje se suočavaju sa socijalnom isključenošću zbog dugotrajne nezaposlenosti, beskućništva, diskriminacije ili drugih razloga zbog kojih se nalaze u ranjivom položaju,
- sudjelovanje u društvu i stvaranje mogućnosti zapošljavanja za osobe s invaliditetom, među ostalim, putem uključivog i pristupačnog radnog okruženja,
- poboljšane politike raznolikosti, socijalnu uključenost i mogućnosti zapošljavanja za osobe iz skupina u nepovoljnom položaju (npr. radnici migranti, pripadnici rasnih ili etničkih manjina, vjerske manjine, osobe s niskom razinom obrazovanja i osobe kojima prijeti siromaštvo i socijalna isključenost), i
- mogućnosti za doškolovanje i prekvalificiranje za sve radnike.

Osiguravanje prilika za socijalnu ekonomiju i socijalna poduzeća

Organizacije socijalne ekonomije i socijalna poduzeća ⁽¹⁷⁾ mogu pridonijeti stvaranju navedenih mogućnosti za zapošljavanje i socijalne uključenosti te tako ostvariti društvenu korist od vaše potrošnje. Na primjer, direktivama o javnoj nabavi osigurava se mogućnost za promicanje socijalne uključenosti rezerviranjem ugovora za socijalna poduzeća za radnu integraciju ili one gospodarske subjekte koji zapošljavaju najmanje 30 % osoba s invaliditetom ili radnika u nepovoljnom položaju ⁽¹⁸⁾. Osim toga, javni naručitelji potiču se da uzmu u obzir podjelu velikih ugovora u zasebne grupe kako bi mogli biti dostupniji organizacijama socijalne ekonomije i socijalnim poduzećima ⁽¹⁹⁾.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/growth/content/making-socially-responsible-public-procurement-work-71-good-practice-cases_hr

⁽¹³⁾ <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/3498035f-5137-11ea-aece-01aa75ed71a1>

⁽¹⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers_hr

⁽¹⁵⁾ Članak 18. stavak 2. Direktive 2014/24/EU, članak 36. stavak 2. Direktive 2014/25/EU i članak 30. stavak 3. Direktive 2014/23/EU. Taj se skup odredbi u daljnjem tekstu naziva „socijalna i okolišna klauzula”. Za više pojedinosti o tome vidjeti odjeljak 4.5.

⁽¹⁶⁾ Rodna ravnopravnost jedna je od glavnih vrijednosti EU-a, temeljno pravo i jedno od glavnih načela europskog stupa socijalnih prava. Promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca zadaća je Unije u svim njezinim aktivnostima, kako se zahtijeva Ugovorima. To uključuje, na primjer, koncept rodne ravnoteže, koji obuhvaća ne samo nedostatnu zastupljenost žena u sektorima u kojima prevladavaju muškarci, kao što su znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika, nego i nedostatnu zastupljenost muškaraca u sektorima poput zdravstva, socijalne skrbi i skrbi o djeci te osnovnoškolskog obrazovanja.

⁽¹⁷⁾ Socijalna ekonomija obuhvaća udruge, zaklade, zadruge, društva za uzajamno osiguranje i socijalna poduzeća. Socijalna poduzeća organizacije su koje, bez obzira na svoj pravni oblik, povezuju poduzetničke aktivnosti sa socijalnom svrhom. Njihov je glavni cilj socijalni učinak, a ne ostvarivanje najveće moguće dobiti za vlasnike ili dioničare. Za više informacija vidjeti https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy_hr.

⁽¹⁸⁾ Članci 20. i 77. Direktive 2014/24/EU, članci 38. i 94. Direktive 2014/25/EU i članak 34. Direktive 2014/23/EU. Vidjeti odjeljak 4.3. za daljnju raspravu o zadržkama.

⁽¹⁹⁾ Članak 46. Direktive 2014/24/EU i članak 65. Direktive 2014/25/EU.

Promicanje dostojanstvenog rada

Međunarodna organizacija rada (ILO) definira dostojanstven rad ⁽²⁰⁾ kao:

„Rad koji je produktivan i putem kojeg se ostvaruju pravedni prihodi, sigurnost na radnom mjestu i socijalna zaštita za obitelji, bolji izgledi za osobni razvoj i socijalnu integraciju, sloboda građana da izraze svoje dvojbe, organiziraju se i sudjeluju u odlukama koje utječu na njihove živote, kao i jednake mogućnosti i jednako postupanje prema svim ženama i muškarcima.”

U skladu s tom definicijom i Programom održivog razvoja do 2030. ⁽²¹⁾ EU na svojem području i u globalnim lancima opskrbe promiče ⁽²²⁾:

- sigurna radna mjesta,
- pravedne plaće,
- sigurne radne uvjete,
- socijalnu zaštitu,
- jednake mogućnosti i jednako postupanje prema svim ženama i muškarcima,
- rodnu ravnopravnost i nediskriminaciju u pristupu zapošljavanju,
- socijalni dijalog, i
- zaštitu prava na radnom mjestu.

Osiguravanje poštovanja socijalnih i radničkih prava

EU nastoji promicati socijalni napredak i poboljšati životne i radne uvjete europskih građana ⁽²³⁾. Javnom nabavom pridonosi se tim ciljevima na način da se osigura da dobavljači:

- poštuju primjenjive obveze u području socijalnog i radnog prava utvrđene pravom Unije, nacionalnim pravom i kolektivnim ugovorima u skladu s pravom EU-a,
- poštuju temeljne konvencije Međunarodne organizacije rada (ILO),
- poštuju načelo jednakog postupanja prema ženama i muškarcima, uključujući načelo jednake plaće za rad jednake vrijednosti ⁽²⁴⁾, i promicanja rodne ravnopravnosti ⁽²⁵⁾,
- poštuju zakone o zdravlju i sigurnosti na radu, i
- bore se protiv diskriminacije, primjerice na temelju spola, dobi, invaliditeta, rasnog ili etničkog podrijetla, vjeroispovijesti ili uvjerenja i spolne orijentacije, te stvaraju jednake mogućnosti.

Pristupačnost i dizajn za sve

Nabava robe, usluga i radova koji su pristupačni svima, uključujući osobe s invaliditetom, temeljni je aspekt SRPP-a i obavezan dio ugovora o javnoj nabavi. U članku 42. Direktive 2014/24/EU i članku 60. stavku 1. Direktive 2014/25/EU navodi se: „pri izradi tehničkih specifikacija, osim u valjano opravdanim slučajevima, uzimaju se u obzir kriteriji dostupnosti osobama s invaliditetom ili se specifikacije osmišljavaju na načelu dostupnosti za sve korisnike”.

Tom se odredbom podupire usklađenost nacionalnih tijela s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom ⁽²⁶⁾, čije su stranke EU i sve njegove države članice. U toj konvenciji utvrđene su obveze u pogledu pristupa, a Odbor UN-a za prava osoba s invaliditetom utvrdio je načelo pristupačnosti u okviru javne nabave kao važno pitanje za vlade ⁽²⁷⁾.

⁽²⁰⁾ <https://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang-en/index.htm>.

⁽²¹⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/eu-holistic-approach-sustainable-development_en.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/employment-and-decent-work_en.

⁽²³⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=157&langId=hr>.

⁽²⁴⁾ Vidjeti članak 157. UFEU-a i Direktivu 2006/54/EZ.

⁽²⁵⁾ Važnost rodne ravnopravnosti istaknuta je u političkim smjernicama predsjednice Europske komisije i u svim mandatnim pismima upućenima povjerenicima Europske komisije, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/political-guidelines-next-commission_en_0.pdf.

⁽²⁶⁾ U Općoj napomeni 2. Odbora UN-a za prava osoba s invaliditetom uz članak 2. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom navodi se da „u okviru preispitivanja zakonodavstva o pristupačnosti, države potpisnice moraju razmotriti zakone o javnoj nabavi kako bi osigurale da njihovi postupci javne nabave uključuju i zahtjeve pristupačnosti. Neprihvatljivo je koristiti javna sredstva za stvaranje ili održavanje nejednakosti koja izravno proizlazi iz nepristupačnih usluga i objekata. U skladu s odredbama članka 5. stavka 4. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom javna nabava bi se trebala koristiti za provedbu pozitivnih mjera kako bi se osigurala pristupačnost i *de facto* jednakost osoba s invaliditetom”.

⁽²⁷⁾ Vidjeti članak 9. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i Opću napomenu br. 2. Odbora UN-a za prava osoba s invaliditetom uz članak 9. Konvencije.

U Konvenciji UN-a o pravima osoba s invaliditetom ⁽²⁸⁾ prepoznaje se i „važnost osobne autonomije i neovisnosti osoba s invaliditetom, uključujući slobodu izbora” te da bi one trebale „imati mogućnost biti aktivno uključivane u procese donošenja odluka o politikama i programima, uključujući one koji se izravno odnose na njih”. Drugim riječima, javni naručitelji:

- trebaju nastojati osigurati priznavanje potreba osoba s invaliditetom i njihovo uključivanje u postupak javne nabave. Procjena potreba i sudjelovanje dobavljača kako bi se osigurale učinkovite javne usluge kojima se uzimaju u obzir ciljevi socijalne i profesionalne uključenosti te posebne potrebe vaših korisnika obuhvaćene su poglavljem 3. ovog Priručnika;
- u tehničkim specifikacijama ⁽²⁹⁾ moraju uzeti u obzir pristupačnost kako bi se osobama s invaliditetom osigurao pristup, na primjer, javnim uslugama, javnim zgradama, javnom prijevozu, javnim informacijama te proizvodima i uslugama informacijske i komunikacijske tehnologije, uključujući internetske aplikacije;
- mogu se koristiti kriterijima za dodjelu kako bi nagradili ponude kojima se predlažu viši standardi pristupačnosti od onih utvrđenih u tehničkim specifikacijama; i
- mogu uključiti i odredbe o izvršenju ugovora kako bi se osiguralo da se usluge koje se nabavljaju pružaju na način kojim se osigurava da je njihov rezultat pristupačan te u skladu s načelom dizajna za sve.

Poštovanje ljudskih prava i usmjerenost na pitanja etičke trgovine

Javna nabava može se koristiti za razmatranje socijalnih pitanja unutar lanaca opskrbe, kao što su ljudska prava ⁽³⁰⁾ ili načela poštene trgovine. Poštovanje temeljnih ljudskih prava ključan je dio svakog poslovnog odnosa koji je sklopila država, kako je utvrđeno u Vodećim načelima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima ⁽³¹⁾. Osim toga, Sud Europske unije utvrdio je 2012. da se pitanja poštene trgovine mogu uzeti u obzir pri donošenju odluka o javnoj nabavi ⁽³²⁾, što se odražava i u direktivama o javnoj nabavi ⁽³³⁾.

Široko područje primjene ugovora o javnoj nabavi ⁽³⁴⁾ i globalna priroda određenih lanaca opskrbe podrazumijevaju rizik da bi kršenja ljudskih prava mogla biti povezana s vašim postupkom javne nabave. Dobro su poznati slučajevi kao što je požar u tvornici Rana Plaza u Bangladešu, ali opasni i nehumani radni uvjeti postoje i u Europi. Direktivama o javnoj nabavi zahtijeva se isključenje gospodarskih subjekata koji su pravomoćnom presudom osuđeni za dječji rad i druge oblike trgovine ljudima, a svi javni naručitelji trebali bi provjeriti usklađenost s temeljnim konvencijama ILO-a ⁽³⁵⁾. U ovom Priručniku razmatraju se i načini zaštite ljudskih prava u okviru javne nabave, i to:

- povećanjem transparentnosti u lancima opskrbe, među ostalim, praćenjem podugovaratelja i subjekata s kojima oni dodatno podugovaraju,
- analizom specifičnih rizika unutar lanaca opskrbe,
- zahtijevanjem od ugovaratelja i podugovaratelja da poduzmu mjere za poboljšanje uvjeta radnika u lancu opskrbe i borbom protiv potencijalnih ili utvrđenih povreda ljudskih prava u procesu proizvodnje, i
- poticanjem uspostave strogih kodeksa ponašanja dobavljača u pogledu društvene odgovornosti.

⁽²⁸⁾ www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html

⁽²⁹⁾ Za ugovore o javnoj nabavi i komunalne usluge: vidjeti članak 42. stavak 1. Direktive 2014/24/EU i članak 60. stavak 1. Direktive 2014/25/EU.

⁽³⁰⁾ To uključuje ispunjavanje obveza i načela utvrđenih u Ugovoru i u Povelji Europske unije o temeljnim pravima te Deklaraciji Međunarodne organizacije rada o temeljnim načelima i pravima na radu, Međunarodnoj povelji o ljudskim pravima i Deklaraciji Ujedinjenih naroda o pravima autohtonih naroda.

⁽³¹⁾ Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima skup su smjernica za države i poduzeća za sprečavanje kršenja ljudskih prava tijekom poslovanja te za borbu protiv takvih postupaka i uklanjanje njihovih posljedica. Potvrdilo ih je Vijeće UN-a za ljudska prava u lipnju 2011. i dostupna su na: www.business-humanrights.org/en/un-guiding-principles

⁽³²⁾ Predmet C-368/10 Komisija protiv Kraljevine Nizozemske, točke 91. i 92.

⁽³³⁾ Uvodna izjava 97. i članak 67. stavak 3. točka (a) Direktive 2014/24/EU, uvodna izjava 102. i članak 82. stavak 3. točka (a) Direktive 2014/25/EU, uvodna izjava 64. i članak 41. Direktive 2014/23/EU.

⁽³⁴⁾ U ovom dokumentu izraz „ugovori o javnoj nabavi” upotrebljava se jednako za javne ugovore i koncesije.

⁽³⁵⁾ Članak 7. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Pružanje visokokvalitetnih socijalnih, zdravstvenih, obrazovnih i kulturnih usluga

Direktivama o javnoj nabavi utvrđuje se „blagi režim“ za posebne socijalne, zdravstvene, obrazovne i kulturne usluge, uz razne druge kategorije usluga ⁽³⁶⁾. Javni naručitelji potiču se da uzmu u obzir „potrebu za osiguranjem kvalitete, neprekidnosti, dostupnosti, pristupačnosti, raspoloživosti i sveobuhvatnosti usluga, posebne potrebe različitih kategorija korisnika, uključujući skupine u nepovoljnom položaju i ranjive skupine, sudjelovanje i osnaživanje korisnika te inovativnost“ ⁽³⁷⁾. I pri nabavi socijalnih usluga mogu se primjenjivati standardi kvalitete, kao što su oni iz Dobrovoljnog europskog okvira za kvalitetu socijalnih usluga iz 2010. ⁽³⁸⁾ U odjeljku 4.2. razmatraju se primjeri u kojima su javni naručitelji odlučili primijeniti blagi režim za ostvarivanje socijalnih koristi.

Postavljanje i postizanje pametnih ciljeva SRPP-a u Nantesu (Francuska)

Cilj javne nabave

Gradsko područje Nantesa odgovornu javnu nabavu (RPP) provodi od 2001. Sustav za poticanje odgovorne javne nabave (SPAR) donesen je 2017. kako bi se povećala dosljednost brojnih inicijativa razvijenih tijekom proteklih 15 godina i ojačale veze između aktivnosti javne nabave i inicijativa za potporu malim i srednjim poduzećima.

Pristup

U okviru SPAR-a izrađen je interni priručnik za provedbu odgovorne javne nabave, u kojem su navedene praktične metode i potpora koja je dostupna unutar lokalnog područja, te je osmišljena struktura za upravljanje SPAR-om za nadgledanje razvoja, provedbe i praćenja odgovornih aktivnosti javne nabave:

- na političkoj razini svi relevantni izabrani članovi gradskog vijeća obavještavaju se o budućim ulaganjima kako bi zajednički odlučili koje socijalne i ekološke klauzule treba primijeniti na svako ulaganje. Ti članovi redovito ocjenjuju i učinak SPAR-a;
- na tehničkoj razini tim za javnu nabavu zajednički surađuje s mrežom ambasadora za društveno odgovorno ponašanje u svakoj upravi. Naručitelji podupru operativne uprave da u svoje postupke javne nabave uključe socijalne i ekološke klauzule te da ocijene kvalitetu primljenih ponuda.

Rezultati

Ključna postignuća SRPP-a u Nantesu u posljednje dvije godine uključuju:

- klauzule o uključivanju uvrštene su u 143 ugovora o radu i 1 918 ugovora o uslugama, što predstavlja 326 448 radnih sati za osobe koje se suočavaju s preprekama u pristupu tržištu rada,
- usmjerenost na diversifikaciju ugovora s klauzulom o uključivanju kako bi se obuhvatile različite skupine osoba (npr. ugovori o radu obuhvaćaju više nezaposlenih muškaraca nego žena),
- klauzule koje se odnose na borbu protiv diskriminacije uvrštene su u nekoliko ugovora o probnom radu, za što je Nantesu dodijeljena oznaka raznolikosti,
- korištenje rezerviranih ugovora koji omogućuju Nantesu da po potrebi ograniči javni natječaj na zaštićene radionice.

Stečena iskustva

Definiranje, praćenje i ažuriranje socijalnih i ekoloških kriterija uključenih u politiku javne nabave u partnerstvu sa svim dionicima od ključne su važnosti za uspješnu provedbu odgovorne nabave. Provedba odgovorne nabave iziskuje utvrđivanje namjenskih sredstava i primjenu odgovarajućih alata za provjeru.

1.3. Svrha i koristi SRPP-a

Na njegovoj najosnovnijoj razini SRPP-om se nastoji osigurati usklađenost s pravnim obvezama u socijalnom području. Direktivama o javnoj nabavi od država članica EU-a zahtijeva se da poduzmu „odgovarajuće mjere“ kako bi osigurale da gospodarski subjekti poštuju važeće pravo Europske unije, nacionalno pravo, kolektivne ugovore i međunarodne odredbe

⁽³⁶⁾ Glava III. (članci od 74. do 77.) Direktive 2014/24/EU, glava III. (članci od 91. do 94.) Direktive 2014/25/EU, članak 19. Direktive 2014/23/EU.

⁽³⁷⁾ Članak 76. Direktive 2014/24/EU, članak 93. Direktive 2014/25/EU.

⁽³⁸⁾ Dobrovoljni europski okvir za kvalitetu socijalnih usluga, SPC/2010/10/8 final.

u području zaštite okoliša te socijalnog i radnog prava u provedbi ugovora o javnoj nabavi (³⁹). Iako države članice tu odredbu primjenjuju na različite načine, jasno je da se u području javne nabave ne smiju zanemariti socijalne obveze, među ostalim kako bi se osigurala zaštita od nepoštene konkurencije gospodarskih subjekta koji se ne pridržavaju tih pravila.

Izjavom br. 22. o osobama s invaliditetom Ugovora iz Amsterdama već je navedeno da pri donošenju mjera radi postupne uspostave unutarnjeg tržišta institucije Zajednice trebaju uzeti u obzir potrebe osoba s invaliditetom (⁴⁰). Ugovorom iz Lisabona Europa se obvezuje na postizanje „visoko konkurentno[g] socijalno[g] tržišno[g] gospodarstv[a], s ciljem pune zaposlenosti i društvenog napretka” kao i da će „suzbija[ti] društvenu isključenost i diskriminaciju, [...] promi[cati] socijalnu pravdu i zaštitu, ravnopravnost žena i muškaraca, međugeneracijsku solidarnost i zaštitu prava djeteta” (⁴¹). Veličina javne nabave i njezina važnost za unutarnje tržište postaju vrijedno sredstvo za ostvarivanje tih ambicija. SRPP može pridonijeti i ostvarivanju međunarodnih obveza, kao što su ciljevi održivog razvoja UN-a (⁴²). Održivi razvoj zahtijeva da gospodarski subjekti saslušaju i uzmu u obzir stajališta i prava pojedinaca, zajednica i skupina civilnog društva (⁴³), a ta je tema detaljnije obrađena u poglavljima 2. i 3.

Osim pri ispunjavanju obveza iz direktiva o javnoj nabavi i ostalog zakonodavstva, primjena SRPP-a javnim naručiteljima pomaže u ostvarivanju ciljeva u nastavku.

Utvrđivanje rizika povezanih s nepoštovanjem socijalnog i radnog prava

Organizacije koje aktivno provode SRPP prije će utvrditi rizike koji proizlaze iz nepoštovanja zakonodavstva koje se primjenjuje izravno na njih ili dobavljače. Nijedno javno tijelo ne želi se naći na naslovnica zbog nezakonitih ili neetičkih načina rada u bilo kojoj fazi svojeg lanca opskrbe. Politikom i mjerama SRPP-a možete utvrditi rizike u lancu opskrbe i smanjiti ih tijekom postupka javne nabave i upravljanja ugovorima.

Poticanje socijalno osviještenih tržišta

U okviru SRPP-a mogu se stvoriti potražnja i poticaji za odgovorniju i održiviju proizvodnju. Javni naručitelji mogu potaknuti inovacije i jačanje tržišnog natjecanja tako da potaknu tržište na razvoj novih i socijalno održivijih rješenja. Nadalje, njime se može potaknuti razvoj poduzeća koja uz svoje gospodarske rezultate imaju i pozitivan učinak na društvo u cjelini, kao što su socijalna poduzeća. Na primjer, specifikiranje proizvoda IKT-a koji su pristupačni za osobe s invaliditetom može pomoći u stvaranju boljih i cjenovno pristupačnijih proizvoda na tržištu.

Demonstriranje društveno odgovornog upravljanja

SRPP možete koristiti za osiguranje primjerenog odgovora na vrijednosti i potrebe zajednice, ali i kako biste zadovoljili sve izraženije zahtjeve javnosti da djelovanje vlada bude društveno odgovorno. Time se može pridonijeti povećanju razine povjerenja građana u vladu. SRPP može pozitivno utjecati i na osoblje koje izvršava ugovor i stvara dodatnu korist za svoje zajednice.

Potpoma integraciji i uključivanju

SRPP potiče integraciju i uključivanje često marginaliziranih društvenih skupina (npr. osobe s invaliditetom, osobe izložene riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, manjine) u tržišne aktivnosti. Može stvoriti prilike za poduzeća u vlasništvu tih skupina, kao i za njihovo osposobljavanje i zapošljavanje. Ujedno pokazuje kako se socijalna i gospodarska pitanja mogu uzajamno podupirati, primjerice socijalna poduzeća koja pružaju javne usluge na način koji stvara dodatnu vrijednost postizanjem dobrih socijalnih rezultata i učinaka.

⁽³⁹⁾ Članak 18. stavak 2. Direktive 2014/24/EU; članak 36. stavak 2. Direktive 2014/25/EU; članak 30. stavak 3. Direktive 2014/23/EU.

⁽⁴⁰⁾ Ugovor iz Amsterdama o izmjeni Ugovora o Europskoj uniji, ugovorâ o osnivanju Europskih zajednica i određenih s njima povezanih akata, izjava br. 22.

⁽⁴¹⁾ Članak 3. stavak 3. Ugovora o Europskoj uniji (UEU).

⁽⁴²⁾ <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html> i kako je istaknuto u Dokumentu za razmatranje Komisije, Prema održivoj Europi do 2030. COM(2019)22 od 30. siječnja 2019.

⁽⁴³⁾ U izjavi br. 22 Ugovora iz Amsterdama o osobama s invaliditetom već je navedeno da je „Konferencija suglasna da, kod sastavljanja mjera na temelju članka 100.a (sada članak 95.) Ugovora o osnivanju Europske zajednice, institucije Zajednice uzimaju u obzir potrebe osoba s invaliditetom”.

Osiguravanje učinkovitosti javnih rashoda

Opseg javne nabave i ograničene mogućnosti izravne socijalne intervencije koje proizlaze iz proračunskih ograničenja mogu javnu nabavu učiniti privlačnim područjem za promicanje socijalnih ciljeva. U strateškoj javnoj nabavi pružaju se mogućnosti za uporabu postojećih, planiranih proračuna za pozitivne i inovativne doprinose savladavanju društvenih izazova.

1.4. Povezanost s politikama i zakonodavstvom EU-a i međunarodnim politikama i zakonodavstvom

Ovaj je Priručnik usmjeren na zahtjeve i mogućnosti za SRPP, koji proizlaze iz direktiva o javnoj nabavi. Međutim, mnogi drugi instrumenti na razini EU-a i na nacionalnoj razini relevantni su i utječu na način provedbe SRPP-a. U ovom se odjeljku ističu neki od najvažnijih zakonodavnih akata i politika koji utječu na SRPP.

Zakonodavstvo EU-a o radu i nediskriminaciji razvijeno je radi zaštite radnika diljem Europe. Njime se radnicima jamče prava koja se odnose na jednako postupanje i nediskriminaciju⁽⁴⁴⁾, informacije o njihovim radnim uvjetima, usklađivanje privatnog i profesionalnog života⁽⁴⁵⁾, prava koja se odnose na nestandardne ugovore o radu⁽⁴⁶⁾, reguliranje radnog vremena, zaštitu zdravlja i sigurnosti te informiranje i savjetovanje radnika⁽⁴⁷⁾.

To je zakonodavstvo obvezujuće za ugovaratelje i podugovaratelje u EU-u, a javni naručitelji moraju osigurati da se te odredbe provode na svim radnim mjestima. Detaljnije informacije o relevantnom zakonodavstvu navedene su u nastavku te u poglavljima 4. i 5.

Europska komisija raspravlja i surađuje s različitim dionicima iz svih država članica EU-a u pogledu promicanja kvalitetnih i dostojanstvenih radnih praksi u području javne nabave. Europski socijalni partneri, odnosno sindikati i organizacije poslodavaca, posljednjih su godina izradili nekoliko sektorskih priručnika o nabavi najbolje vrijednosti, često uz financijsku potporu Komisije. Odnose se na ugovorne usluge posluživanja hrane i pića⁽⁴⁸⁾, privatne zaštitarske usluge⁽⁴⁹⁾ i usluge industrijskog čišćenja⁽⁵⁰⁾. U tim referentnim priručnicima ističu se koristi nabavljanja usluga na temelju kriterija kvalitete i najbolje vrijednosti za novac. U vodičima se navode i konkretni primjeri u području ugovora o zaštitarskim uslugama, čišćenja i posluživanja hrane i pića kojima se pokazuje kako pristup temeljen na kvaliteti iziskuje pravedne uvjete rada za zaposlenike. Postoji i priručnik o javnoj nabavi u području inženjerskih usluga, u kojem se navode upute o uzimanju u obzir socijalnih aspekata⁽⁵¹⁾.

Europski stup socijalnih prava

Europski parlament, Vijeće i Komisija uspostavili su 2017. europski stup socijalnih prava u kojem se utvrđuju načela za pravedniju i uključiviju Europsku uniju, čime se socijalni prioriteti stavljaju u središte europskog programa⁽⁵²⁾.

⁽⁴⁴⁾ U području zapošljavanja vidjeti, među ostalim, Direktivu 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (SL L 204, 26.7.2006., str. 23.); Uredbu (EU) br. 492/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o slobodi kretanja radnika u Uniji (SL L 141, 27.5.2011., str. 1.); Direktivu Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo (SL L 180, 19.7.2000., str. 22.); Direktivu Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL L 303, 2.12.2000., str. 16.).

⁽⁴⁵⁾ Vidjeti, među ostalim, Direktivu Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja na radu trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje (SL L 348, 28.11.1992., str. 1.), Direktivu 2010/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2010. o primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji su samozaposleni i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 86/613/EEZ. (SL L 180, 15.7.2010., str. 1.).

⁽⁴⁶⁾ Vidjeti među ostalim Direktivu 2008/104/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o radu preko poduzeća za privremeno zapošljavanje (SL L 327, 5.12.2008., str. 9.), Direktivu Vijeća 1999/70/EZ od 28. lipnja 1999. o Okvirnom sporazumu o radu na određeno vrijeme koji su sklopili ETUC, UNICE i CEEP (SL L 175, 10.7.1999., str. 43.)

⁽⁴⁷⁾ Pregled pravne stečevine EU-a u području socijalnih prava prikazan je u radnom dokumentu službi Komisije SWD(2016)50 final od 8. ožujka 2016. Dodatne inicijative pokrenute nakon tog datuma iznesene su u sljedećim odjeljcima.

⁽⁴⁸⁾ *Choosing best value in contracting food services* (Odabir najbolje vrijednosti za ugovaranje usluga posluživanja hrane), https://contract-catering-guide.org/wp-content/uploads/2019/09/Catering-Services_Best-Value-Guide_EN_Web.pdf.

⁽⁴⁹⁾ *Buying quality private security services* (Nabava kvalitetnih privatnih zaštitarskih usluga), http://www.securebestvalue.org/wp-content/uploads/2014/11/Best-Value-Manual_Final.pdf.

⁽⁵⁰⁾ *Selecting Best Value – A guide for public and private organisations awarding contracts for cleaning services* (Odabir najbolje vrijednosti – Priručnik za javne i privatne organizacije koje dodjeljuju ugovore za usluge čišćenja), <http://www.cleaningbestvalue.eu/the-guide.html>.

⁽⁵¹⁾ *How to derive MEAT criteria – Introducing quality criteria into public procurement* (Kako utvrditi kriterije ekonomski najpovoljnije ponude – uvođenje kriterija kvalitete u javnu nabavu), https://www.efcanet.org/sites/default/files/2020-01/MEAT%20booklet_final.pdf.

⁽⁵²⁾ https://ec.europa.eu/info/european-pillar-social-rights_hr.

U siječnju 2020. Europska komisija predstavila je Komunikaciju „Jaka socijalna Europa za pravednu tranziciju“⁽⁵³⁾, u kojoj su iznesena prva promišljanja o akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava. U njoj se spominje i društveno odgovorna javna nabava kao alat za upotrebu postojećih sredstava na način kojim se podupiru uključivanje i mogućnosti zapošljavanja.

Na razini EU-a doneseni su i konkretni zakonodavni akti kojima se konkretno radi na povećanju pravednosti i uključivosti u Europskoj uniji i koji se primjenjuju na postupke javne nabave. Direktivom (EU) 2019/1152 o *transparentnim i predvidivim radnim uvjetima* nastoji se osigurati da svi radnici, uključujući one koji rade u okviru „nestandardnih“ ugovora o radu, imaju pristup informacijama o svojim radnim uvjetima i ne podliježu nepoštenim uvjetima. Konkretno, njome se zahtijeva da do 2022. svi radnici u EU-u:

- imaju pravo primiti pisane obavijesti o bitnim aspektima svojeg radnog odnosa od njegova početka,
- ne podliježu razdobljima probnog rada duljima od šest mjeseci, osim u slučaju izvanrednih okolnosti,
- mogu potražiti dodatno zaposlenje, uz zabranu klauzula o isključivosti i tako da se prema njima ne postupa nepovoljno te uz ograničenja klauzula o nespojivosti dužnosti,
- imaju pravo biti unaprijed obaviješteni o radnom zadatku u razumnom roku,
- imaju pravo dobiti pisani odgovor na zahtjev za premještaj na drugo, sigurnije radno mjesto, i
- imaju pravo na besplatno obvezno osposobljavanje koje je poslodavac dužan osigurati.

Osim toga, države članice trebaju donijeti pravila kako bi se izbjegla zlouporaba ugovora o radu na zahtjev kao što su ugovori u kojima se radnicima ne jamče radni sati (koji se često nazivaju „ugovori bez zajamčenog minimalnog broja radnih sati“). Radnicima je na raspolaganju i učinkovit skup provedbenih odredbi u slučaju da njihov poslodavac ne poštuje pravila.

Ugovori o javnoj nabavi mogu uključivati odredbe kojima se osigurava da poslodavci (ugovaratelji i podugovaratelji) poštuju te uvjete i kojima se predviđaju odgovarajuće sankcije ako dođe do njihova kršenja.

Direktivom (EU) 2019/1158 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i pružatelja skrbi i o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2010/18/EU, koju države članice trebaju prenijeti do 2. kolovoza 2022., uvodi se nekoliko novih minimalnih prava u području obiteljskih dopusta i fleksibilnih radnih uvjeta, uključujući:

- očinski dopust: očevi/ekvivalentni drugi roditelji imaju pravo na očinski dopust u trajanju od najmanje deset radnih dana povodom rođenja djeteta za koji primaju nadoknadu koja je barem na razini plaće tijekom bolovanja;
- jačanje postojećeg prava od četiri mjeseca roditeljskog dopusta, tako da se dva od četiri mjeseca ne mogu prenijeti s jednog roditelja na drugog, te utvrđivanjem odgovarajuće visine naknade. Roditelji imaju pravo i na to da fleksibilno koriste dopust;
- uvođenje dopusta za pružatelje skrbi za radnike koji pružaju osobnu skrb ili potporu članu obitelji ili osobi koja živi u istom kućanstvu. Zaposleni pružatelji skrbi mogu uzeti pet dana dopusta godišnje;
- proširenje postojećeg prava na traženje fleksibilnih radnih uvjeta (skraćeno radno vrijeme, fleksibilno radno vrijeme i fleksibilnost na radnom mjestu) za sve zaposlene roditelje djece u dobi do najmanje osam godina te sve pružatelje skrbi.

Ugovori o javnoj nabavi mogu sadržavati odredbe kojima se osigurava da poslodavci, uključujući ugovaratelje i podugovaratelje, poštuju te uvjete.

Druge buduće inicijative Komisije u području održivosti i prava radnika (npr. prijedlog Direktive o primjerenim minimalnim plaćama u Europskoj uniji⁽⁵⁴⁾) u bliskoj budućnosti mogu utjecati na provedbu ugovora o javnoj nabavi.

⁽⁵³⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, „Jaka socijalna Europa za pravednu tranziciju“, od 14. siječnja 2020., COM(2020) 14 final.

⁽⁵⁴⁾ Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća od 28. listopada 2020. o primjerenim minimalnim plaćama u Europskoj uniji, COM(2020) 682 final. Taj zakonodavni prijedlog morat će donijeti suzakonodavci EU-a te će potom morati biti prenesen na nacionalnoj razini.

Europski akt o pristupačnosti

Direktivom (EU) 2019/882 o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga ⁽⁵⁵⁾, poznatom i pod nazivom Europski akt o pristupačnosti, utvrđene su zajedničke norme i obveze za usklađivanje zahtjeva za pristupačnost određenih proizvoda i usluga. Time će se osigurati da osobe s invaliditetom i starije osobe mogu pristupiti proizvodima i uslugama. Direktivom se odražava i obveza preuzeta na temelju Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom (UNCPRD) o olakšavanju usklađivanja s obvezama u pogledu pristupačnosti za države potpisnice. Njome se ujedno pomaže osigurati da se osobama s invaliditetom omoguću aktivno sudjelovanje u postupku donošenja odluka o politikama i programima, uključujući one koji se izravno odnose na njih. Direktivom su obuhvaćeni sljedeći proizvodi i usluge ⁽⁵⁶⁾:

- računala i operativni sustavi,
- terminali za plaćanje i bankomati,
- uređaji za izdavanje karata i uređaji za prijavu,
- interaktivni samoposlužni terminali na kojima se pružaju informacije,
- pametni telefoni,
- TV oprema povezana s uslugama digitalne televizije,
- usluge telefonije i odgovarajuća oprema,
- pristup audiovizualnim medijskim uslugama kao što su oprema za televizijsko emitiranje i povezana korisnička oprema,
- određene usluge zrakoplovnog, autobusnog i željezničkog prijevoza putnika te prijevoza putnika vodnim putovima,
- potrošačke bankarske usluge,
- e-knjige,
- e-trgovina,
- odgovor na jedinstveni europski broj za hitne službe „112”.

Obvezni zahtjevi za pristupačnost tih proizvoda i usluga primjenjivat će se od 2025. ⁽⁵⁷⁾

Poboljšanje pristupačnosti fontana za pitku vodu u Baskiji (Španjolska)

Cilj uvođenja/nabave

Kako bi se riješio problem plastičnog otpada i smanjila potrošnja flaširane vode, pružatelj socijalnih usluga i zdravstvene skrbi Mutualia, koji upravlja sa 17 uslužnih centara u Baskiji, odlučio je ugraditi fontane za pitku vodu koje su priključene na javnu vodoopskrbnu mrežu te tako nuditi vodu iz slavine umjesto kupnje flaširane vode. Cilj je bio ponuditi visokokvalitetnu vodu za piće pri različitim temperaturama.

Pristup

Ugovor je bio ispod praga EU-a, a dodijeljen je ekonomski najpovoljnijoj ponudi koja je ponderirana prema cijeni (50 %) i kvaliteti (50 %). Kriteriji kvalitete uključivali su pitanja povezana s pristupačnošću, kao što su visina fontana za pitku vodu i jednostavnost upotrebe za osobe smanjene pokretljivosti.

Pružatelj Mutualia dodijelio je više bodova ponuditelju koji je ponudio strojeve za vodu kojima se lako mogu koristiti osobe oslabljenog vida ili one sa smanjenom pokretljivošću ruku ili šaka.

Rezultati

U siječnju 2019. pružatelj Mutualia postavio je 40 novih fontana za pitku vodu u 17 uslužnih centara i opskrbio svoje osoblje bocama za vodu za višekratnu uporabu. Pružatelj Mutualia ostvaruje uštedu na troškovima vode za svoje pacijente, zaposlenike i posjetitelje od 17 000 EUR godišnje. Zbog uključivanja zahtjeva za pristupačnost pobjednik natječaja ponudio je veće gumbе za odabir vrste vode. Osim toga, mjesto na kojem su smještene čaše omogućuje osobama u invalidskim kolicima da ih lakše dohvate i napune. Osim položaja čaša, pružatelj Mutualia uzeo je u obzir

⁽⁵⁵⁾ Direktiva (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga (SL L 151, 7.6.2019., str. 70.).

⁽⁵⁶⁾ Članak 2. Direktive 2019/882/EU.

⁽⁵⁷⁾ Direktivom se predviđa izuzeće za usluge gradskog, prigradskog i regionalnog prijevoza te usluge koje pružaju mikropoduzeća (poduzeće koje zapošljava manje od 10 osoba i koje ima godišnji promet koji ne prelazi 2 milijuna EUR ili ukupnu godišnju bilancu koja ne prelazi 2 milijuna EUR).

visinu mjesta na kojem se čaše pune te dodijelio više bodova strojevima s nižim položajem otvora.

Stečena iskustva

Uključivanjem kriterija pristupačnosti pružatelj Mutualia uspio je osigurati da se kupljenim fontanama za pitku vodu mogu koristiti svi pacijenti i posjetitelji doma zdravlja. Osim što pomažu ljudima da unesu u organizam dovoljno vode i ostanu zdravi, postaje za punjenje koje su pristupačne svima omogućuju uštedu približno 17 000 EUR i znatno smanjuju plastični otpad.

Izvor:

https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue_91_Case_Study_173_Mutualia.pdf

U skladu s člankom 42. stavkom 1. Direktive 2014/24/EU i člankom 60. stavkom 1. Direktive 2014/25/EU, zahtjevi za pristupačnost utvrđeni u pravnim aktima EU-a moraju biti uključeni u tehničke specifikacije ako je nabava namijenjena fizičkim osobama, bez obzira na to je li riječ o široj javnosti ili osoblju javnog naručitelja. Osim toga, direktivama 2014/24/EU i 2014/25/EU zahtijeva se da se, ako su obvezni zahtjevi za pristupačnost doneseni pravnim aktima Unije, tehničke specifikacije povezane s kriterijima pristupačnosti osobama s invaliditetom ili dizajn za sve korisnike trebaju se pozivati na njih. Europskim aktom o pristupačnosti uspostavljaju se obvezni zahtjevi za pristupačnost za proizvode i usluge koji su njime obuhvaćeni. Njima se osigurava da su proizvodi i usluge dizajnirani i proizvedeni tako da ih osobe s invaliditetom mogu koristiti u najvećoj mogućoj mjeri. Ako je to moguće, u tim proizvodima ili na njima trebale bi se nalaziti dostupne informacije o njihovoj funkcioniranju i značajkama pristupačnosti. U dokumentaciji o nabavi možete navesti upućivanje na usklađene norme ili tehničke specifikacije za zahtjeve u pogledu pristupačnosti proizvoda ili usluga koje su izradile europske organizacije za normizaciju, na primjer EN 17161:2019 o pristupačnosti.

Zahtjevi za pristupačnost za proizvode i usluge koji nisu obuhvaćeni Europskim aktom o pristupačnosti (EAA) nisu obvezujući. Međutim, ako se u Aktu o pristupačnosti ili drugom zakonodavstvu EU-a utvrđuju pravila o pristupačnosti i obveze za sve proizvode ili usluge, ako su značajke, elementi ili funkcije u skladu s odgovarajućim zahtjevima iz tog akta, za njih se može pretpostaviti da su u skladu i s drugim zakonodavstvom, osim ako je predviđeno drukčije. Javni naručitelji u svakom slučaju mogu odlučiti primijeniti zahtjeve za pristupačnost kojima se nadilaze zahtjevi za pristupačnost utvrđeni u zakonodavstvu EU-a. Akt o pristupačnosti uključuje i dobrovoljne zahtjeve za pristupačnost koji se primjenjuju na izgrađeni okoliš koji upotrebljavaju korisnici usluga obuhvaćeni samim aktom. Države članice mogu odlučiti da zahtijevaju usklađenost s tim zahtjevima ⁽⁵⁸⁾.

Revidirana Direktiva o upućivanju radnika

Upućeni radnik je osoba koja tijekom ograničenog razdoblja obavlja rad u državi članici EU-a koja nije država u kojoj uobičajeno radi ⁽⁵⁹⁾. U EU-u postoji otprilike 3 milijuna upućenih radnika ⁽⁶⁰⁾, a mnogi su uključeni u pružanje javnih usluga ili radova. Direktiva o upućivanju radnika ⁽⁶¹⁾ prvi je put donesena 1996., a znatno je izmijenjena 2018. Njome se sloboda pružanja usluga preko granica nastoji uskladiti sa zaštitom radnika. Revizijom iz 2018. ojačano je načelo jednakosti između upućenih radnika i radnika u državi domaćinu, uključujući pravo na jednaku naknadu. U skladu s revidiranom direktivom ⁽⁶²⁾ upućeni radnici imaju pravo na sve obvezne ⁽⁶³⁾ uvjete zaposlenja u državi domaćinu koji se odnose na:

- a) maksimalno radno vrijeme i minimalno vrijeme odmora;
- b) minimalni plaćeni godišnji odmor;

⁽⁵⁸⁾ Uvodna izjava 49. i članak 4. stavak 4. Direktive 2019/882/EU i njezin Prilog III.

⁽⁵⁹⁾ Članak 2. Direktive 96/71/EZ.

⁽⁶⁰⁾ Izvor: *Posting of workers - Report on A1 Portable Documents issued in 2018* (Upućivanje radnika – izvješće o prijenosnim dokumentima A1 izdanima 2018.), Glavna uprava Europske komisije za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje, studeni 2019., dostupno na: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=22302&langId=en>.

⁽⁶¹⁾ Direktiva 96/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 1996. o upućivanju radnika u okviru pružanja usluga (SL L 18, 21.1.1997., str. 1.), kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2018/957.

⁽⁶²⁾ Direktiva (EU) 2018/957 mora se prenijeti u nacionalno zakonodavstvo do 30. srpnja 2020. i ne može se primjenjivati prije tog datuma. Za sektor cestovnog prometa pravila iz Direktive o upućivanju radnika iz 1996. i dalje se primjenjuju sve dok se ne donese nova direktiva o provedbi kojom se izmjenjuje Direktiva 2006/22/EU. Za više informacija vidjeti *Practical Guide on Posting of Workers* (Praktični vodič o upućivanju radnika), Europska komisija, 2019.: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=21472&langId=en>

⁽⁶³⁾ Uvjeti utvrđeni zakonom, propisom ili upravnom odredbom i/ili univerzalno ili opće primjenjivim kolektivnim ugovorima i arbitražnim odlukama.

- c) primitke od rada, uvećane za prekovremeni rad. Ova se točka ne primjenjuje na dopunske strukovne mirovinske sustave;
- d) uvjete ustupanja radnika, posebno od strane poduzeća za privremeno zapošljavanje;
- e) zaštitu zdravlja, sigurnost i higijenu na radu;
- f) zaštitne mjere u odnosu na uvjete zaposlenja trudnica ili žena koje su nedavno rodile, djece i mladih;
- g) jednako postupanje prema muškarcima i ženama i ostale odredbe u odnosu na nediskriminaciju;
- h) uvjete smještaja radnika ako ih poslodavac osigurava radnicima koji izbivaju iz svojeg uobičajenog mjesta rada;
- i) dodatke ili nadoknade za pokrivanje troškova putovanja, hrane i smještaja za radnike koji izbivaju iz svojeg mjesta boravišta zbog profesionalnih razloga.

Nakon 12 mjeseci – ili, ako je to poslodavac opravdao, 18 mjeseci – na upućenog radnika primjenjuju se svi obvezni uvjeti u skladu s državnim radnim pravom zemlje domaćina osim (a) određenih uvjeta u pogledu sklapanja i prestanka ugovora o radu, uključujući klauzule o zabrani tržišnog natjecanja; i (b) sustava dopunske strukovne starosne mirovine.

Javni naručitelji trebali bi biti upoznati s tim zahtjevima pri ocjenjivanju ponuda i praćenju usklađenosti s radnim pravom.

Konvencije ILO-a

Temeljne konvencije Međunarodne organizacije rada (ILO) izričito su navedene u direktivama o javnoj nabavi ⁽⁶⁴⁾, a nacionalnim zakonima i propisima o javnoj nabavi često se zahtijeva usklađenost s konvencijama ILO-a. U tih osam temeljnih konvencija obrađuju se sljedeće teme:

1. sloboda udruživanja i zaštita prava na organiziranje;
2. pravo na organiziranje i kolektivno pregovaranje;
3. prisilni rad;
4. ukidanje prisilnog rada;
5. minimalna dob
6. najgori oblici dječjeg rada;
7. jednaka naknada;
8. diskriminacija (zapošljavanje i obavljanje zanimanja).

Uspostava radne skupine za praćenje radnih uvjeta radnika dobavljača u Kopenhagenu (Danska)

Cilj javne nabave

Grad Kopenhagen poduzima mjere protiv socijalnog dampaža uključivanjem klauzula o radu u ugovore kojima se osiguravaju pravedni uvjeti rada za sve zaposlenike koji rade za njegove dobavljače i poddobavljače.

Pristup

- 1) Pošteni i pravični radni uvjeti
- 2) Pošteno tržišno natjecanje za sva poduzeća
- 3) Više naučničkih mjesta i mjesta za praksu za mlade tijekom obrazovanja

Zaposlenici dobavljača u Kopenhagenu i njihovi podugovaratelji koji rade u Danskoj imaju pravo na minimalnu plaću, uvećanu za prekovremeni rad, maksimalno radno vrijeme i minimalno vrijeme odmora te minimalni plaćeni godišnji odmor u skladu s klauzulom o radu i Direktivom.

⁽⁶⁴⁾ Prilog X. Direktivi 2014/24/EU, Prilog XIV. Direktivi 2014/25/EU, Prilog X. Direktivi 2014/23/EU.

Rezultati

Kopenhagen je uspostavio deveteročlanu radnu skupinu za praćenje usklađenosti svih dobavljača, uključujući podugovaratelje, s klauzulama o radnim uvjetima. Radna skupina ima pravo u svakom trenutku posjetiti sve vrste radnih mjesta u Danskoj. Pozorno se prate plaća i radni uvjeti radnika dobavljača koji djeluju u različitim područjima kao što su građevinarstvo, čišćenje i prijevoz. Svake godine provodi se oko 600 provjera usklađenosti. Otprilike jednu trećinu čine inspekcije na terenu, a ostalo su istrage uvjeta određenih zaposlenika na temelju dokumentacije o plaći, radnom vremenu, porezu itd.

Radna skupina provodi inspeksijske preglede na temelju procjene rizika i tako usmjerava svoje aktivnosti prvenstveno na područja u kojima smatra da postoji najveći rizik od kršenja radnih prava. U slučaju kršenja pokrenut će se dijalog s poslodavcem. Ako nije moguće postići poboljšanje, poslodavac mora platiti kaznu i, u konačnici, grad mu ima pravo otkazati ugovor.

Stečena iskustva

Pokazalo se da su posjeti koje provode interni agenti djelotvorniji pristup od povjeravanja praćenja radnih uvjeta vanjskim izvršiteljima. Općenito govoreći, glavni ugovaratelj smatra se odgovornim za sva kršenja u cijelom lancu opskrbe. Većina kršenja događa se u niže u lancu opskrbe na razini podugovaratelja i poduzeća s kojima oni dodatno podugovaraju. Ako se sumnja da je došlo do kršenja ugovora, ključno je prikupiti informacije o identitetu radnika koji su zaposleni na konkretnoj lokaciji i o njihovu točnom radnom vremenu. To ponekad može biti teško. Grad Kopenhagen pokrenuo je pilot-projekt u okviru kojeg se radnici identifikacijskom karticom moraju registrirati kada dolaze na mjesto rada i odlaze s njega. Tim se sustavom olakšava otkrivanje ugovora s povećanim rizikom od socijalnog dampaža jer se prikupljaju informacije o broju radnika, vrsti rada, obliku radnog odnosa, radnom vremenu itd.

Direktiva o kašnjenju u plaćanju ⁽⁶⁵⁾

Manje od 40 % poduzeća u EU-u plaćeno je u okviru uvjeta dogovorenih u ugovorima. Posljedice kašnjenja u plaćanju nadilaze posebne ugovorne odnose jer se prelijevaju na cijelo gospodarstvo. Ako se poduzećima plaća sa zakašnjenjem, dolazi do otpuštanja i kašnjenja u isplataima dobavljačima, a planovi ulaganja se odgađaju. Cijeli lanac opskrbe izložen je riziku i postaje manje otporan.

Pravodobno plaćanje obvezno je u skladu s Direktivom o kašnjenju u plaćanju ⁽⁶⁶⁾. Ta se obveza primjenjuje na komercijalne transakcije između javnih tijela i poduzeća te između poduzeća. Javni naručitelji moraju osigurati pravodobno plaćanje svojih ugovaratelja isplataima u roku od 30 dana, koji je propisan Direktivom (to vremensko ograničenje može iznositi 60 dana samo za javne subjekte nacionalne zdravstvene službe, ako je to primjenjivo) ⁽⁶⁷⁾. Osim toga, postoje mjere koje javni naručitelji mogu poduzeti tijekom postupka javne nabave kako bi povećali vjerojatnost da će podugovaratelji tijekom izvršenja ugovora biti pravodobno plaćeni. Više informacija o tome možete pronaći u odjeljku 5.5.

POGLAVLJE 2.**Organizacijska strategija za društveno osviještenu kupnju****2.1. Uvrštavanje SRPP-a na dnevni red**

SRPP zahtijeva vodstvo i predanost u svim upravljačkim strukturama, od političke razine do ključnih oblikovatelja politika i upravitelja proračuna. U ovom se poglavlju ispituje način za osiguravanje te predanosti i navode se primjeri organizacijskih strategija za SRPP.

Isticanje prednosti i mogućnosti

I u manjim i u većim zajednicama SRPP može pomoći u postizanju mjerljivog napretka u ostvarivanju socijalnih ciljeva, kao što su zaštita ljudskih prava, promicanje jednakosti i stvaranje kvalitetnih radnih mjesta i uključenost. Stoga bi u načelu trebalo biti jednostavno osigurati potporu za njegovu provedbu na visokoj razini.

⁽⁶⁵⁾ Za više informacija vidjeti https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-strategy/late-payment_hr.

⁽⁶⁶⁾ Direktiva 2011/7/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama (SL L 48, 23.2.2011., str. 1.).

⁽⁶⁷⁾ Članak 4. Direktive 2011/7/EU.

SRPP može pridonijeti i ostvarivanju globalnih ciljeva. Na primjer, u okviru 12. cilja UN-a za održivi razvoj („Osigurati održive obrasce potrošnje i proizvodnje”) poziva se vlade da promiču primjenu praksi javne nabave koje podupiru program održivog razvoja (cilj 12.7.)⁽⁶⁸⁾.

Svladavanje izazova i rješavanje dvojbi

Donošenje strategije SRPP-a od vas zahtijeva rješavanje mogućih dvojbi čelnika, rukovoditelja i upravitelja proračuna, uključujući percipirane dodatne troškove i sredstva potrebna za društveno osviještenu kupnju.

Prikaz praktične primjene SRPP-a, iz primjera vaše organizacije ili drugih javnih naručitelja, učinkovit je način dokazivanja njegovih koristi. U ovom su Priručniku prikazane mnoge studije slučaja koje pokazuju troškovno učinkovitu, društveno odgovornu javnu nabavu.

Osim toga, navedeni su i troškovi nepoduzimanja mjera, kao što su rizici za ugled, neusklađenost sa zakonodavstvom, neostvareni ciljevi ili neizravni troškovi koji su posljedica socijalnih problema u javnom sektoru.

Primjer dobre prakse

- Osigurajte visoku razinu potpore za SRPP isticanjem svojih obveza i mogućnosti, kao i rizika nepoduzimanja mjera. Potkrijepite svoj slučaj stvarnim primjerima postupaka socijalne nabave koji su već provedeni u vašoj organizaciji ili su ih proveli drugi naručitelji.

2.2. Definiranje ciljeva

Kako je navedeno u poglavlju 1., postoji više različitih socijalnih pitanja koja se mogu pojaviti u javnoj nabavi. Izrada strategije SRPP-a može vam pomoći da utvrdite što je važno pri društveno osviještenoj kupnji.

Utvrđivanje postojećih ciljeva

Razmislite o tome da ciljeve SRPP-a uspostavite na temelju postojećih europskih, nacionalnih, regionalnih ili lokalnih prioriteta, kao što su socijalna uključenost ili stvaranje mogućnosti zapošljavanja za skupine u nepovoljnom položaju. Utvrdite te prioritete i razmotrite na koji bi način javna nabava mogla pridonijeti njihovu ostvarivanju.

Planiranje politika i aktivnosti javne nabave

Kao javni naručitelj možda već imate uspostavljene politike javne nabave, kao što su politika zelene ili održive nabave, ili nabave inovacijskih rješenja ili industrijske strategije usmjerene na određene sektore. Mapirajte postojeće ciljeve i aktivnosti javne nabave i prepoznajte mogućnosti za usklađivanje SRPP-a s tim ciljevima.

Utvrđivanjem postojećih prioriteta i mapiranjem aktualnih politika i aktivnosti javne nabave možete utvrditi koji su socijalni ciljevi najvažniji. Postavljanje ciljeva SRPP-a na temelju postojećih politika i prioriteta može pomoći da društveno osviještena kupnja dobije legitimitet i povećati pozornost koja se posvećuje SRPP-u te resurse koji su na raspolaganju za njegovu provedbu.

Primjer dobre prakse

- Upoznajte se s postojećim socijalnim ciljevima svoje organizacije i razmislite kako ih uskladiti s trenutačnom politikom i praksom u području nabave. Utvrdite potencijalne sinergije, nedostatke ili prepreke za postizanje socijalnih ciljeva putem javne nabave.

2.3. Savjetovanje s dionicima

Učinkovit SRPP uključuje mnoge dionike, a savjetovanje je ključan korak u razvoju organizacijske strategije za društveno osviještenu kupnju.

⁽⁶⁸⁾ Vidjeti <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>.

Savjetovanje s dionicima o razvoju strategije SRPP-a u Uredu za javnu nabavu Saveznog ministarstva unutarnjih poslova u Njemačkoj

Cilj javne nabave

Centar za stručnost u području održive javne nabave pri Saveznom ministarstvu unutarnjih poslova (KNB) surađivao je sa Saveznim udruženjem za informacijske tehnologije, telekomunikacije i nove medije (Bitkom) na izradi zajedničke strategije za nabavu održivih proizvoda i usluga IKT-a (). Glavni je cilj zajedničke inicijative da javni naručitelji i dobavljači surađuju kako bi osigurali socijalne standarde i pravedne radne uvjete u globalnom lancu opskrbe u području proizvodnje IKT-a.

Pristup

Izaslanstvo Bitkoma, koje se sastojalo od dobavljača različitih veličina i portfelja proizvoda iz sektora IKT-a, i KNB pregovarali su o trećoj verziji izjave u razdoblju od 2017. do 2019. U skladu s izjavom javni naručitelji u saveznom, državnim i lokalnim tijelima moći će provjeriti jesu li veliki ugovori do treće faze lanca opskrbe transparentni i preispitati jesu li socijalni i radni standardi ispunjeni u fazi proizvodnje proizvoda koji se nabavlja. Izjava obuhvaća sukladnost s temeljnim konvencijama ILO-a i konvencijama br. 1, 102, 131, 155 i 170. Nakon što je usuglašen nacrt verzije, provedeno je savjetovanje s dionicima. Stručnjaci iz Bitkoma i KNB-a pozvali su više od 20 predstavnika civilnog društva, crkava i drugih javnih naručitelja da iznesu primjedbe o izjavi i sudjeluju na pratećem sastanku. KNB i Bitkom neke su prijedloge proveli izravno, neke su odlučili dodatno evaluirati, a neke su odbacili. Nakon objave nove izjave u svibnju 2019. KNB i Bitkom pozvali su dionike na dodatni sastanak kako bi objasnili odluke donesene u pogledu predloženih primjedbi i doprinosa.

Rezultati

Ishod savjetovanja s dionicima bila je ažurirana verzija izjave o preuzimanju obveze. Mnogi prijedlozi dionika uzeti su u obzir te su pridonijeli razjašnjenju određenih aspekata izjave. Taj je postupak pomogao KNB-u i Bitkomu da izjavu povežu s aktivnostima praćenja civilnog društva. Ažurirana izjava, koja uključuje zahtjeve u pogledu provjere za poduzeća koji su stroži od prethodnih, služi kao obrazac za nabavu proizvoda i usluga IKT-a koju provode javni subjekti u Njemačkoj, koji se mogu koristiti izjavom kako bi osigurali da dobavljači mogu izvršiti ugovore na transparentan način i u skladu sa socijalnim i radnim standardima. Kad je riječ o velikim ugovorima, ta se transparentnost može postići sve do treće faze lanca opskrbe ().

Stečena iskustva

Postupak uključivanja dionika zahtijevao mnogo rada, osobito za evaluaciju dostavljenih primjedbi. Međutim, u mnogočemu je bio koristan, posebno u pogledu razumljivosti i jasnoće standarda. Stranke su u okviru tog postupka mogle doznati stajališta i potrebe svih dionika.

Savjetovanje s dionicima može uključivati ankete ili intervjuue ili organiziranje radionica, seminara i konferencija koji okupljaju relevantne unutarnje i vanjske dionike i potiču suradnički pristup društvenoj odgovornosti putem participativnog dijaloga. Savjetovanja bi trebala biti pristupačna kako bi se uključile osobe s invaliditetom.

Utvrđivanje trenutačnog stanja u području društveno osviještene javne nabave

Na temelju savjetovanja s dionicima može se utvrditi trenutačno stanje u praksama socijalne nabave. Na primjer, jesu li socijalni zahtjevi već uključeni u neke javne natječaje? Može li tržište ispuniti te zahtjeve? U kojoj mjeri trenutačna očekivanja odražavaju najbolju praksu na tržištu?

Prikupljanje povratnih informacija i stručnih mišljenja

Uključivanjem dionika u postupak razvoja strategije dobivaju se potrebne informacije i poboljšava se njezin sadržaj te se može postići predanost postizanju njezinih ciljeva.

Različiti dionici s kojima treba provesti savjetovanje uključuju:

- javne naručitelje – stručnjake za nabavu, čije su vještine potrebne za pripremu i evaluaciju ponuda,
- korisnike, među ostalim, zaposlenike i građane te civilno društvo (npr. osobe s invaliditetom i njihove organizacije) koji određuju potražnju za robom i uslugama i koji utječu na socijalna očekivanja,
- socijalne partnere, odnosno organizacije poslodavaca i sindikate, koji mogu pomoći u osiguravanju najboljih radnih uvjeta zaposlenika i usklađenosti s nacionalnim zakonodavstvom i kolektivnim ugovorima prije i tijekom izvršavanja ugovora,
- poduzeća (uključujući organizacije socijalne ekonomije i socijalna poduzeća) koji su potencijalni ugovaratelji i podugovaratelji koji mogu dati uvid u trenutačnu praksu, lance opskrbe i mogućnosti za poboljšanje,
- druga tijela koja mogu pružiti uvid u pitanja iz područja rada,
- međunarodne organizacije kao što su Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) i Međunarodna organizacija rada (ILO) pružaju smjernice i od njih se mogu zatražiti informacije,
- trgovinska ili sektorska udruženja koja mogu širiti informacije i prikupljati stajališta sudionika na tržištu, i
- druge relevantne vanjske organizacije, uključujući nevladine organizacije i skupine građana, koje imaju ulogu u promicanju društvene odgovornosti, te tehničke stručnjake (npr. za pristupačnost) čije sudjelovanje može povećati transparentnost i odgovornost strategije SRPP-a.

Prepoznavanje prilika za podupiranje socijalnih poduzeća u gradu Söderhamnu (Švedska)

Cilj javne nabave

Grad Söderhamn na formalni je prijedlog gradskog vijeća pokrenuo postupak za istraživanje mogućnosti određivanja najmanje dvaju postupaka javne nabave u kojima bi se u obzir uzeli socijalni kriteriji i čiji bi cilj bio pružiti potporu socijalnoj uključenosti i socijalnim poduzećima.

Pristup

Provedena je procjena potreba te je pokrenut dijalog sa socijalnim poduzećima kako bi se uskladile potrebe kupca s uslugama koje pružaju socijalna poduzeća. Rezultat procjene potreba i dijaloga sa socijalnim poduzećima bio je javni natječaj za kupnju svježe košarice voća za zaposlenike u općini jednom ili dvaput tjedno. Samo su socijalna poduzeća imala mogućnost sudjelovanja i podnošenja ponuda za ovaj ugovor, čija je vrijednost bila ispod praga za primjenu direktiva o javnoj nabavi.

Rezultati

Ponuda košarice ekološki uzgojenog voća lokalnih proizvođača koju dostavlja socijalno poduzeće za radnu integraciju ocijenjena je kao najbolja. Dobavljač je imao mogućnost zaposliti osobu koja je dugotrajno nezaposlena da dostavlja košarice voća. Trošak košarica bio je u potpunosti usporediv s košaricom koju komercijalno poduzeće isporučuje privatnom sektoru. Osim toga, dobavljač je prethodno od općine primio novčanu naknadu u iznosu od 60 000 EUR godišnje koja mu više nije potrebna.

Odabrani dobavljač je 2016. imao četiri zaposlenika, a do 2019. imao ih je devet. Od dobivanja tog prvog javnog natječaja socijalno poduzeće uspostavilo je i centar kojemu je cilj pomoći općini da podupre osnivanje više socijalnih poduzeća, pri čemu je javna nabava jedna od strategija rasta. Zajedno s još devet socijalnih poduzeća, osnovao je i nacionalno udruženje kako bi u okviru jedinstvene internetske stranice okupio sva socijalna poduzeća za radnu integraciju u Švedskoj.

Stečena iskustva

Postupci javne nabave male vrijednosti mogu biti vrlo učinkoviti. U ovom je slučaju takav postupak imao pozitivan učinak na komercijalni i društveni uspjeh dobavljača. Iako je riječ o postupku nabave male vrijednosti, svejedno je potrebno vrijeme i posvećenost javnog naručitelja te upravljanje u okviru kojeg se pružaju potpora i smjernice.

Savjetovanje s dionicima vrlo je važno u svim fazama razvoja strategije, od početnog usuglašavanja općih ciljeva do postavljanja pojedinačnih ciljeva, provedbe i praćenja SRPP-a. Organizacijski pristup SRPP-u uvjerljiv je samo ako dionici shvaćaju prirodu izazova, svoju ulogu u rješavanju te pozitivni učinak koji njihovo djelovanje može imati.

Primjer dobre prakse

- Savjetujte se s relevantnim unutarnjim i vanjskim dionicima kako biste bolje razumjeli prepreke i prilike za društveno osviještenu kupnju te povećali sudjelovanje dionika u aktivnostima SRPP-a.

2.4. Procjena rizika, određivanje prioriteta ugovora i utvrđivanje ciljeva

Zbog ograničenih resursa većine javnih naručitelja nije moguće odjednom riješiti sva socijalna pitanja u području svih proizvoda i usluga. Osim toga, nemaju svi proizvodi i usluge istu razinu socijalnih učinaka i rizika. Stoga bi možda bilo pametno dati prednost manjoj skupini proizvoda i usluga u okviru kojih SRPP može imati najveći učinak na utvrđene socijalne ciljeve.

Procjena rizika

Procjenom rizika javne nabave vaše organizacije mogu se utvrditi socijalni učinci povezani s različitim kategorijama kupnje. Na primjer, neki sektori imaju veći udio ranjivih radnika ili veću razinu rodne nejednakosti. Određeni proizvodi mogu uključivati sirovine ili sastojke dobivene iz područja sukoba ili regija s niskim standardima rada.

Procjenom rizika utvrđuju se događaji ili uvjeti koji bi mogli biti prepreka tome da vaša javna nabava ostvari socijalne ciljeve. Njome se utvrđuje rizik povezan s dvama čimbenicima: koliko je vjerojatno da će se ti događaji ili uvjeti dogoditi? Ako do njih zaista dođe, u kojoj će to mjeri utjecati na socijalne ciljeve?

Pitanja koja treba razmotriti pri procjeni rizika proizvoda i usluga uključuju:

- kad je riječ o osnovnim uvjetima rada – postoji li rizik da se u okviru sektora ne poštuju konvencije ILO-a ili relevantni nacionalni standardi ili standardi EU-a? Jesu li loši uvjeti poznati problem u postupku proizvodnje (na primjer, tekstil, elektronička oprema, kamenje za popločavanje) ili pružanju usluga (na primjer, socijalni damping u ugostiteljstvu, čišćenju i građevinarstvu)?
- kad je riječ o radnoj snazi – koja se vrsta radne snage koristi u proizvodnji ili pružanju usluga i koji su rizici povezani s time? Primjerice, je li uobičajeno da se u sektoru koriste nestandardni oblici rada, npr. ugovori bez zajamčenog minimalnog broja radnih sati, neprijavljeni radnici ili radnici migranti, ili postoje razlike u postupanju s radnicima na temelju spola, rase ili drugih čimbenika?
- kad je riječ o kontinuitetu usluga – postoji li rizik da bi promjena pružatelja usluga ili uvjeti postojećeg ugovora mogli negativno utjecati na korisnike usluga? Analiza koristi i rizika trebala bi obuhvatiti moguće učinke na sigurnost i dobrobit ljudi koji se koriste uslugama i njihove pružatelje skrbi. To je osobito važno za socijalne službe koje pomažu osobama u ranjivom položaju, starijim osobama ili osobama s invaliditetom;
- kad je riječ o povezanosti s predmetom – socijalni zahtjevi moraju biti dovoljno povezani s *određenim* proizvodima ili uslugama koje se nabavljaju (vidjeti poglavlje 4.). Tu vezu može biti teže uspostaviti za dugoročne i složene lance opskrbe poput onih u sektoru IKT-a. Trebali biste razmotriti do koje je razine lanca opskrbe moguće procijeniti rizik.

Jedan model za procjenu rizika jest rangiranje, odnosno primjena brojčane ljestvice za određivanje vjerojatnosti pojave rizika i njihovih posljedica. Ono bi moglo biti sastavni dio savjetovanja s dionicima. Proizvodi i usluge koji su visoko rangirani u smislu vjerojatnosti i posljedica te za koje se može uspostaviti jasna povezanost s predmetom nabave trebali bi biti prioritet.

Procjena rizika važna je i za pojedinačne javne natječaje. Pomaže vam utvrditi točke u lancu opskrbe ili pružanju usluga u kojima su rizici visoki i osigurava poštovanje načela proporcionalnosti (što podrazumijeva da su zahtjevi uključeni u ponudu prikladni za postizanje posebnih socijalnih ciljeva i ne prelaze ono što je potrebno).

Veliki i složeni globalni lanci opskrbe nisu dovoljno transparentni, a javnim naručiteljima može biti teško dobiti pristup informacijama. Međutim, mnoge nevladine organizacije rade na tome da se olakša pristup tim informacijama, na primjer, Electronics Watch ⁽⁶⁹⁾ ili SwedWatch ⁽⁷⁰⁾. Iako bi neke od tih informacija mogle biti usmjerene na maloprodaju i javnu potrošnju, i dalje su vrlo važne za slične proizvode koje nabavlja javni sektor. Mogu pomoći u utvrđivanju socijalnih rizika za koje postoje alati i programi provjere, čime se izbjegavaju neprimjerena ograničenja tržišnog natjecanja.

Procjena rizika u području javne nabave u Agenciji za javnu i e-upravu (Difi), Norveška

Cilj javne nabave

Agencija za javno upravljanje i e-upravu (Difi) u Norveškoj dostavila je javnim naručiteljima popis visokorizičnih proizvoda kako bi im pomogla da postanu svjesni potrebe za provedbom dubinske analize u pogledu poštovanja ljudskih prava. Taj popis omogućuje javnim naručiteljima da dodijele odgovarajuća sredstva za evaluaciju ponuda i praćenje kriterija za SRPP tijekom faze izvršenja ugovora. Popis obuhvaća različite sektore, npr. građevinski materijal, elektroničku opremu i informacijske i komunikacijske tehnologije, namještaj, uredske potrepštine, tekstil i hranu, te obuhvaća sve razine proizvodnog procesa, od ekstrakcije sirovina do konačnog sastavljanja proizvoda .

Pristup

Difi prikuplja podatke za procjene rizika iz izvješća, članaka, filmova i akademskih istraživanja. Obavljeni su i razgovori s dobavljačima, a u određenoj mjeri i sektorskim organizacijama/inicijativama, radi prikupljanja informacija potrebnih za razumijevanje lanaca opskrbe. Podaci o trgovanju upotrijebljeni su za mapiranje lanaca opskrbe jer su transparentnost i sljedivost često ograničeni.

Rezultati

Popis visokorizičnih proizvoda koji je izradio Difi sadržava korisne informacije o riziku unutar skupina proizvoda te posebno o odabranim kategorijama proizvoda. Tim se popisom moguće služiti kao smjernicama za primjenu načela proporcionalnosti pri utvrđivanju toga koje skupine proizvoda i posebne kategorije proizvoda treba odabrati kada se koriste instrumenti SRPP-a pri planiranju aktivnosti nabave. On ujedno može pomoći dobavljačima visokorizičnih proizvoda da dubinsku analizu u pogledu ljudskih prava u svojim globalnim lancima opskrbe postave kao prioritet. Više informacija o popisu visokorizičnih proizvoda dostupno je na: <https://www.anskaffelser.no/public-procurement/socially-responsible-public-procurement/information-about-high-risk-products>

Stečena iskustva

Postoji nekoliko neizbježnih poteškoća u pristupu informacijama o lancu opskrbe. U većini slučajeva postoji manjak transparentnosti zbog složene i dinamične mreže dobavljača, koja se proteže od sirovina preko proizvodnje do dolaska u Europu, ili za usluge koje pružaju domaći i inozemni dionici. Popis visokorizičnih proizvoda koji je izradio Difi koristan je alat koji pomaže javnim naručiteljima pri donošenju odluka o tome koji će se proizvodi odabrati u okviru SRPP-a. Uporabom tog popisa može se smanjiti rizik od kršenja ljudskih prava u lancu opskrbe visokorizičnih proizvoda. Međutim, popis nije iscrpan. Proizvodi koji se trenutačno ne nalaze na popisu mogli bi i dalje predstavljati visoki rizik, a u tim bi slučajevima javni naručitelji trebali provesti daljnja istraživanja o rizicima u području ljudskih prava povezanim s tim proizvodima i uslugama.

Određivanje prioriteta ugovora

Nemaju svi ugovori jednake mogućnosti za postizanje socijalnih ciljeva. Određivanje prioriteta može pomoći u utvrđivanju ugovora s najvećim mogućim učinkom. Pri određivanju prioriteta ugovora uzmite u obzir sljedeća pitanja:

- Koji su socijalni rizici ili potencijalne socijalne koristi povezani s ugovorom i koliko su važni?
- Jesu li ugovori dostatne veličine i trajanja da bi mogli utjecati na prakse dobavljača? Ako to nije slučaj, možete li surađivati s drugim javnim tijelima kako biste objedinili potražnju u kategoriji?

⁽⁶⁹⁾ Electronics Watch neovisna je organizacija čiji je cilj povezati javne naručitelje i organizacije civilnog društva u regijama koje se bave proizvodnjom elektroničke opreme sa stručnjacima za ljudska prava i globalnim lancima opskrbe. Više informacija dostupno je na: <http://electronicswatch.org/en>.

⁽⁷⁰⁾ SwedWatch neovisna je organizacija usmjerena na kršenja ljudskih prava i štetne prakse u području okoliša u različitim sektorima, uključujući sektore hrane, metala, sječe drva, minerala i tekstila. Više informacija dostupno je na: <https://swedwatch.org/en/teman/public-procurement/>.

- Jesu li društveno poželjne alternative dostupne i cjenovno pristupačne? Bi li se uključivanjem socijalnih pitanja nepotrebno ograničilo tržišno natjecanje?
- Koliko je dug lanac opskrbe za predmetni proizvod? Kako se javna nabava može djelotvorno usmjeriti na točku u lancu opskrbe u kojoj postoje rizici ili u kojoj je moguće ostvariti koristi?
- Mogu li socijalni ciljevi biti izravno obuhvaćeni kriterijima nabave koji se mogu provjeriti? Kao druga mogućnost, postoji li djelotvorniji način za provedbu politike s pomoću drugih alata dostupnih javnom naručitelju?
- Koliko će socijalno djelovanje biti vidljivo? Može li ugovor pridonijeti tome da se zaposlenici, dobavljači, a možda i šira javnost informiraju o socijalnim pitanjima u lancima opskrbe? Postoji li rizik za ugled koji bi mogao nastati ako se u tom području ne poduzme ništa?
- Postoje li mogućnosti za rezerviranje ugovora za socijalne organizacije koje izravno podupiru zapošljavanje osoba s invaliditetom ili osoba u nepovoljnom položaju?

Drugo pitanje koje treba uzeti u obzir pri određivanju prioriteta ugovora, osobito ako ste SRPP učinili obveznim dijelom svoje javne nabave, jest određivanje praga iznad kojeg ćete uvoditi socijalne odredbe. Direktive o javnoj nabavi primjenjuju se samo na javne natječaje čija vrijednost prelazi utvrđene pragove koji se temelje na prirodi ugovora i vrsti javnog naručitelja ⁽⁷¹⁾. SRPP možete primjenjivati i u ugovorima koji su ispod tih pragova ili koji nisu obuhvaćeni područjem primjene direktiva.

Postavljanje ciljeva

Postavljanjem pojedinačnih ciljeva pokazuje se predanost općim socijalnim ciljevima, povećava motivacija i osigurava okvir za mjerenje napretka.

U svakoj kategoriji relevantnih proizvoda ili usluga postavljen je poseban pojedinačni cilj povezan sa svakim općim socijalnim ciljem. Učinkoviti pojedinačni ciljevi mjerljivi su (mogu se kvantificirati), ostvarivi (utvrđeni u skladu s postojećim stanjem) i naveden je datum njihova ostvarenja.

Primjeri dobre prakse

- Utvrdite socijalne učinke svojeg postupka javne nabave tako da provedete procjenu rizika. Prema potrebi, savjetujte se sa stručnjacima iz drugih odjela svoje organizacije (kao što je odjel nadležan za područje rada), sindikatima, dobavljačima ili neovisnim nevladinim organizacijama radi boljeg razumijevanja lanaca opskrbe i radnih uvjeta u području proizvoda i usluga koje nabavljate.
- Izradite strategiju SRPP-a u kojoj će biti navedene kategorije javne nabave ili posebni ugovori u kojima ćete dati prednost SRPP-u. Za svaki prioritet postavite mjerljiv i ostvariv cilj koji treba postići do određenog datuma.

2.5. Integriranje SRPP-a u postupke i politike javne nabave

Pri provedbi SRPP-a u postupcima i politikama javne nabave treba uzeti u obzir sljedeće:

- pravni i regulatorni okvir, uključujući način na koji se SRPP usklađuje sa zakonodavstvom EU-a o javnoj nabavi i međunarodnim obvezama EU-a,
- institucionalni okvir, među ostalim, je li javna nabava centralizirana ili decentralizirana te što to znači za upravljanje SRPP-om i njegovo praćenje,
- upravljačku strukturu, uključujući stvaranje novih struktura za upravljanje integracijom SRPP-a, kao što je radna skupina u kojoj sudjeluju ključni dionici, ili imenovanje osoba zaduženih za SRPP unutar odgovarajućih odjela,
- raspodjelu odgovornosti, među ostalim, utvrđivanje voditelja, stručnjaka i naručitelja na odgovarajućim položajima koji mogu pokretati postupke i osigurati postizanje ciljeva,
- pristup stručnom znanju, među ostalim, uključivanje stručnjaka iz vaše organizacije u pitanja relevantna za SRPP, suradnja s relevantnim unutarnjim i vanjskim odjelima ili organizacijama te uključivanje drugih organizacija koje mogu dati savjete ili smjernice za provedbu mjera u okviru SRPP-a,
- dostupnost stručnog znanja i resursa; treba razmotriti jesu li potrebne aktivnosti izgradnje kapaciteta ili postavljanje jasnih smjernica i kriterija.

⁽⁷¹⁾ Postojećim pragovima može se pristupiti na: https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/rules-implementation/thresholds_hr.

Komunikacija kao potpora integraciji

Provedite opsežno informiranje o ciljevima SRPP-a kako biste ih integrirali u sve strukture svoje organizacije. Izričito dodijelite uloge i odgovornosti osoblja u svojoj organizaciji. Interne komunikacijske aktivnosti mogu uključivati seminare, biltene ili informacije objavljene na intranetu vaše organizacije.

Ključna je i vanjska komunikacija. Informiranje tržišta o socijalnim ciljevima prije objavljivanja ponuda dobavljačima osigurava dostatno vrijeme za odgovor. Obavješćavanje javnosti o ciljevima isto tako povećava vašu odgovornost i predstavlja primjer koji može potaknuti šire djelovanje. Tako se može pridonijeti postizanju konsenzusa oko praksi koje uključuju razmatranje socijalnih pitanja.

Naposljetku, dijeljenje znanja s drugim javnim naručiteljima o primjerima dobre prakse (ili rizika koji se mogu izbjeći) može pridonijeti bržem usvajanju znanja o SRPP-u. Ta se razmjena znanja može provesti na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj ili čak međunarodnoj razini. Konkretno, razmjena znanja unutar EU-a može pomoći u podizanju standarda javnih naručitelja diljem Europe te promicati veću društvenu odgovornost kao standard.

Radna skupina za društveno odgovornu javnu nabavu IKT-a u okviru mreže Procura+

Cilj javne nabave

Mreža Procura+ osnovala je Interesnu skupinu za društveno odgovornu javnu nabavu kako bi potaknula razmjenu informacija o aktivnostima javne nabave te pružila potporu javnim naručiteljima pri nabavi hardverske opreme za informacijsku i komunikacijsku tehnologiju (IKT). Skupina uključuje javne naručitelje iz cijele Europe, uključujući tijelo nadležno za područje Velikog Londona, grad Stockholm, gradsko vijeće Barcelone, centar Advanced Procurement for Universities and Colleges (APUC) u Škotskoj i grad Haarlem.

Pristup

Članovi interesne skupine redovito komuniciraju i dijele znanje u području SRPP-a putem redovitih fizičkih i virtualnih sastanaka. Uz potporu organizacije Electronics Watch i ICLEI Europa skupina razrađuje kriterije, specifikacije i odredbe u području društvene odgovornosti u cijelom lancu opskrbe proizvoda IKT-a.

Rezultati

Razmjenom iskustva i primjera najbolje prakse uključeni javni naručitelji mogu steći znanje i stručnost u području SRPP-a. Skupina služi i kao platforma za predstavljanje budućih ponuda i olakšavanje razmjene između javnih naručitelja i potencijalnih dobavljača i prodavatelja u pogledu njihovih potreba i sposobnosti. Skupina je zajedno izradila poseban skup kriterija: How to procure fair ICT hardware – criteria set for socially responsible public procurement (Kako nabaviti računalni hardver – postavljanje kriterija za društveno odgovornu javnu nabavu). Dokument uključuje kriterije za odabir, tehničke specifikacije, kriterije za dodjelu i odredbe o izvršenju ugovora. Postavljeni kriteriji ambiciozni su jer se ne odnose samo na razinu talionica, već se razmatraju i pitanja u fazi vađenja sirovina.

Stečena iskustva

Suradnja s drugim naručiteljima iz javnog sektora i razmjena informacija o tržištu nagrađuje se jer javnim naručiteljima omogućuje da utvrde zajedničke potrebe i razviju strategije za kupnju proizvoda proizvedenih u skladu s načelom društvene odgovornosti koji najbolje odgovaraju potrebama.

Primjer dobre prakse

- Integrirajte strategiju SRPP-a u svoje aktivnosti javne nabave. Dodijelite odgovornosti, razmotrite uspostavu upravljačke skupine i obavijestite što više dionika o svojim ciljevima socijalne nabave kako bi osoblje i dobavljači bili svjesni očekivanja te kako biste potaknuli druge javne naručitelje na poduzimanje sličnih mjera.

2.6. Praćenje i preispitivanje napretka

Prikupljanje podataka o učinkovitosti SRPP-a

Učinkovita provedba SRPP-a uključuje uspostavu sustava praćenja kojim se mjeri napredak u ostvarivanju ciljeva. Sustavi za praćenje kreću se u rasponu od jednostavnih baza podataka u kojima se bilježi primjena socijalnih kriterija do specijaliziranih sustava integriranih s platformama za e-nabavu.

Uključivanje praćenja održive javne nabave u postojeće sustave izvješćivanja u Flandriji (Belgija)

Cilj javne nabave

Vlada Flandrije radi na uspostavi održive javne nabave (SPP) od 2008., kada je postavila cilj da njezina javna nabava do 2020. postane u cijelosti održiva. Od 2009. do 2015. donesena su dva akcijska plana s ciljem usmjeravanja napretka prema tom cilju, nakon čega je SPP postao dio integrirane strategije za javnu nabavu. Tom su strategijom utvrđeni minimalni kriteriji održivosti za devet skupina proizvoda te smjernice i prijedlozi kriterija za dodatnih 17 skupina proizvoda. Kupljeni proizvodi moraju zadovoljiti te kriterije da bi Flandrija smatrala predmetni postupak javne nabave održivim.

Pristup

Praćenje SPP-a 2017. je integrirano u sustav upravljanja ugovorima vlade Flandrije. Svi javni natječaji u iznosu od najmanje 30 000 EUR moraju se evidentirati u sustavu upravljanja ugovorima, pri čemu se mora odgovoriti na sljedećih devet obveznih pitanja u pogledu SPP-a:

1. primjena osnovnih kriterija održivosti: jesu li u cijelosti uključeni u natječajnu dokumentaciju/nisu uključeni ili su djelomično uključeni u natječajnu dokumentaciju/javni natječaj ne odnosi se na skupinu proizvoda za koju su utvrđeni ključni kriteriji;
2. primjena drugih kriterija održivosti: jedan ili više drugih kriterija održivosti u natječajnoj dokumentaciji/nema drugih kriterija održivosti u natječajnoj dokumentaciji;
3. potrebne potvrde o upravljanju okolišem: relevantne su i priložene su natječajnoj dokumentaciji/relevantne su, ali nisu uključene u natječajnu dokumentaciju zbog posebnih razloga/nisu relevantne;
4. pristup ograničen na socijalna poduzeća: da/ne;
5. dio faze izvršenja ugovora rezerviran za socijalna poduzeća: da/ne;
6. klauzula o zabrani diskriminacije: da/ne;
7. primjena socijalne klauzule u natječajnoj dokumentaciji kojoj je cilj zapošljavanje, obrazovanje i osposobljavanje: da/ne;
8. primjena etičke klauzule: relevantna je i uključena u natječajnu dokumentaciju/relevantna je, ali nije uključena u natječajnu dokumentaciju zbog posebnih razloga/nije relevantna, odnosno natječaj se ne odnosi na visokorizičnu robu;
9. nabava inovativnih rješenja: inovacije su sastavni dio pretkomercijalne faze istraživanja i razvoja/inovacije su sastavni dio pretkomercijalne i komercijalne faze/inovacije su sastavni dio komercijalne faze (PPI)/ne postoji inovativni aspekt.

Stečena iskustva

Potrebno je pratiti upotrebu alata kako bi se osigurala njegova učinkovitost. Nakon što je 2015. i 2016. primijetila smanjenje prijavljene primjene SPP-a, Flandrija je poduzela mjere kako bi uklonila važne prepreke za ostvarivanje svojeg cilja za 2020., među ostalim, integriranjem klauzula o održivosti u obrasce za podnošenje ponuda i utvrđivanjem okvirnih sporazuma u područjima u kojima je bilo potrebno daljnje djelovanje.

Izvori:

http://www.procuraplus.org/fileadmin/user_upload/Procura_case_studies/Procuraplus_case_study_Flanders.pdf i
<https://overheid.vlaanderen.be/monitoring-duurzame-overheidsopdrachten%20>

Najučinkovitije je povezivanje praćenja SRPP-a s postojećim sustavima izvješćivanja i revizijskim postupcima. Vjerojatno ćete morati prilagoditi svoje sustave, na primjer, umetanjem novih podatkovnih polja u softver za praćenje. Uzmite u obzir i mogućnost vanjske, neovisne revizije učinkovitosti SRPP-a, uključujući ocjenjivanje javnog naručitelja u odnosu na prethodne rezultate ili rezultate drugih organizacija.

Preispitivanje i poboljšanje SRPP-a

Periodički preispitujte rezultate praćenja kako biste osigurali napredak prema ostvarenju ciljeva, kao i to da se poduzetim mjerama ostvaruje željeni doprinos ciljevima.

Nakon što vaša organizacija ispuni svoje pojedinačne ciljeve, o tome obavijestite kolege i druge dionike. Tada ponovno počinje postupak savjetovanja i određivanja pojedinačnih ciljeva kako bi se osiguralo stalno poboljšanje općih socijalnih ciljeva.

Sustavne promjene tržišta nisu moguće ako su dobri rezultati izolirani slučajevi. SRPP može pomoći dokazati da je tržište sposobno ispuniti više standarde, a ako se to komunicira javnosti, mogu se povećati šira očekivanja dionika.

Primjer dobre prakse

- Pratite provedbu SRPP-a i periodički preispitujte rezultate kako bi se osigurao napredak i provela potrebna prilagodba strategije ili praksa nabave.

POGLAVLJE 3.

Utvrđivanje potreba i planiranje postupka javne nabave

3.1. Uloga procjene potreba u SRPP-u

Procjena potreba može biti prva faza u ciklusu javne nabave za SRPP, prije raspisivanja javnog natječaja. Njezin je cilj osigurati da postoji stvarna potražnja za robom, uslugama ili radovima te utvrditi načine zadovoljavanja te potrebe na što društveno odgovorniji način. Procjena stvarnih potreba u pogledu ishoda određuje opseg i prirodu zahtjeva, čime se omogućuje fleksibilniji i potencijalno isplativiji odgovor tržišta. U kontekstu SRPP-a cilj je procjene potreba:

- osigurati da je ono što se kupuje u skladu sa socijalnim zahtjevima,
- oblikovati postupak javne nabave i ugovore kojima se omogućuje fleksibilnost tijekom vremena i osigurava sudjelovanje raznih vrsta organizacija, uključujući organizacije socijalne ekonomije i socijalna poduzeća, neprofitne ili volonterske organizacije, i
- povećati socijalne učinke i rezultate: provjeriti nudi li postupak javne nabave prilike za unapređenje relevantnih socijalnih i etičkih ishoda.

Primjeri kako procjena potreba može utjecati na socijalne učinke i ishode u postupku javne nabave:

- lokalno tijelo odabire fleksibilnije i raznovrsnije mogućnosti mobilnosti kako bi se starijim građanima i osobama s invaliditetom osigurala veća mogućnost izbora prijevoza;
- lokalno tijelo pruža socijalne usluge i usluge skrbi prilagođene potrebama pojedinaca s posebnim naglaskom na rodne aspekte ⁽⁷²⁾;
- odjel vlade u ugovor o izvođenju građevinskih radova uključuje klauzulu o zapošljavanju i mogućnostima osposobljavanja za nezaposlene osobe i osobe u nepovoljnom položaju;
- bolnica zahtijeva od pružatelja medicinske opreme transparentnost u njegovu lancu opskrbe kako bi se u suradnji s organizacijama civilnog društva pratili i provjeravali radni uvjeti radnika.

Na temelju procjene potreba može se uštedjeti novac i ostvariti društvena korist, zbog čega je ona ključan dio aktivnosti koje prethode postupku javne nabave. Možda će biti potrebna promjena kulture u okviru organizacije tako da se više ne razmišlja isključivo o broju kupljenih jedinica, nego o tome kako zadovoljiti potrebe na održiv način vodeći računa o socijalnim učincima.

Savjetovanje s korisnicima

Korisnici proizvoda, usluge ili rada često nisu isti ljudi koji su ih kupili. To mogu biti drugi pojedinci unutar iste organizacije, zaposlenici drugog javnog tijela ili građani (npr. bolnički pacijenti, stanovnici, učenici ili studenti). Savjetovanjem je moguće utvrditi socijalna pitanja i osmisliti postupak javne nabave tako da se najbolje iskoriste sve mogućnosti za ostvarivanje pozitivnih socijalnih učinaka. Za savjetovanje s korisnicima prije pokretanja postupka javne nabave možete se koristiti sljedećim tehnikama:

- provesti upitnik ili internetsku anketu kako biste utvrdili potrebe i preferencije korisnika,
- promatrati i analizirati postojeće obrasce upotrebe,
- pozvati sve relevantne dionike na sastanak radi preispitivanja trenutačnih praksi i planiranja poboljšanja socijalnih rezultata u sljedećem postupku javne nabave, i/ili
- pozvati sve korisnike da sudjeluju u predstavljanju dobavljača, koje se održava u okviru prethodne provjere (vidjeti odjeljak 3.2.),
- izraditi upitnik tako da je pristupačan osobama s invaliditetom.

⁽⁷²⁾ Procjena potreba može se temeljiti i na rodnoj analizi. Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) to definira kao „kritički pregled načina na koji razlike u rodnim ulogama, aktivnostima, potrebama, mogućnostima i pravima utječu na muškarce, žene, djevojčice i dječake u određenim situacijama ili kontekstima. U rodnoj analizi ispituju se odnosi između žena i muškaraca te njihov pristup resursima i kontrola nad njima te ograničenja s kojima se suočavaju jedni u odnosu na druge”, vidjeti: EIGE, Rodno osviještena politika, koncepti i definicije.

Savjetovanje s korisnicima sa smanjenom pokretljivošću u Rotterdamu (Nizozemska)

Cilj javne nabave

U Rotterdamu se uslugama prijevoza koristi 30 000 građana s posebnim potrebama. Različite su usluge dostupne različitim ciljnim skupinama, što je u prošlosti dovelo do fragmentiranih i ponekad manjkavih usluga. Grad Rotterdam odlučio je integrirati sve usluge za mobilnost i učinkovitije upravljati svojim voznim parkom te tako osigurati prijevoz koji na najbolji način zadovoljava potrebe korisnika.

Pristup

U Rotterdamu su provedena opsežna istraživanja usmjerena na korisnike kako bi se otkrile neispunjene potrebe i pravci koji su zahtijevali multidisciplinarna rješenja. Grad je upotrijebio postupak javne nabave inovacijskih rješenja uz prethodno obvezivanje u okviru kojeg je prethodno obavijestio tržište o svojim socijalnim potrebama i željenim rezultatima te pristao kupiti novorazvijenu uslugu ako zadovoljava specifikacije. Dijalog sa sudionicima na tržištu uključivao je predstavnike skupina krajnjih korisnika koji su davali izravne povratne informacije.

Rezultati

Odabrani je ugovaratelj konzorcij raznih sudionika na tržištu, uključujući mala i srednja poduzeća, koji sada u praksi provodi uslugu prijevoza usmjerenu na korisnike s mehanizmima za stalno poboljšanje. Usluga omogućuje prilagodbu mobilnosti (uključujući proračun za osobnu mobilnost), a grad Rotterdam svakodnevno dobiva informacije o sklonostima i osobinama korisnika. U okviru usluge nude se i osobna potpora i mentorstvo koje klijentima omogućuju da nauče kako samostalnije putovati te tako povećati svoju samostalnost. Osim toga, vozači su u izravnom kontaktu s organizacijama za dobrobit radi praćenja potreba klijenata i odgovora na njih. Gotovo sva nabavljena vozila imaju nultu razinu emisija stakleničkih plinova (električna vozila), a socijalni povrat ulaganja veći je od 2 milijuna EUR godišnje.

Naučene pouke

Ne podcjenjujte složenost i resurse potrebne za konstruktivni dijalog. Pokrenite postupak prije početka javnog natječaja kako biste mogli dobiti sve potrebne detaljne informacije od korisnika i dobavljača, procijenite pravne aspekte pristupa i osigurajte da je prilagođeno rješenje što bliže potrebama korisnika.

Izrada izjave o potrebama

Na temelju informacija prikupljenih tijekom savjetovanja s korisnicima trebalo bi biti moguće sastaviti jednostavnu izjavu o potrebama u kojoj se opisuje razlog za kupnju i obrazlaže svaka alternativa toj nabavi.

Izjava o potrebama može se upotrijebiti za izradu poslovnog modela javne nabave i za obavješćivanje dobavljača tijekom prethodne provjere tržišta i postupka javne nabave. Od ključnih dionika, kao što su korisnici usluga, građani ili nevladine organizacije, može se zatražiti preispitivanje, osporavanje i prihvaćanje izjave o potrebama iz socijalne perspektive.

Primjer dobre prakse

- Neka procjena potreba bude jedna od prvih aktivnosti u okviru vašeg postupka javne nabave. Savjetovanje s kolegama i krajnjim korisnicima pomaže vam da nabavite odgovarajući proizvod ili uslugu, i to na način kojim se mogu osigurati pozitivni socijalni učinci.

Primjer SRPP-a u izjavi o potrebama

Javni naručitelj zahtijeva obnovu ugovora o uslugama čišćenja za svakodnevno čišćenje svih općinskih zgrada.

Kako bi ispunio svoje obveze u pogledu socijalne politike, javni naručitelj nakon savjetovanja s postojećim zaposlenicima i drugim dionicima zahtijeva da se ugovor izvrši uzimajući u obzir sljedeća socijalna pitanja:

- pravedne plaće zaposlenika, uključujući plaćeni prekovremeni rad,
- napredovanje u karijeri, uključujući osposobljavanje i prilagodbe rasporeda radi pohađanja tečajeva,

- postizanje ravnoteže između poslovnih i obiteljskih obveza primjenom ugovora o radu s punim i skraćenim radnim vremenom u kojima su raspoređeni i smjene prilagođeni obiteljskom životu,
- osiguranje zdravlja na radnom mjestu korištenjem proizvoda za čišćenje koji nisu štetni.

3.2. Dijalog sa sudionicima na tržištu

Prije raspisivanja javnog natječaja obično se koristi provjera tržišta kako bi se utvrdili potencijalni dobavljači i relevantni proizvodi i usluge. Dobavljači tako dobivaju vrijeme i informacije koje su im potrebne da se pripreme za natječaj, na primjer, konvencionalna i socijalna poduzeća mogu osnovati partnerstva kako bi povećala socijalne učinke.

Neki postupci, osobito natjecateljski dijalog ili natjecateljski postupci uz pregovore, isto mogu omogućiti više prilika za dijalog s ponuditeljima tijekom postupka javne nabave. Nakon završetka javnog natječaja ponuditelje bi trebalo informirati o rezultatima i dati im savjete o tome kako da poboljšaju svoju socijalnu ponudu u budućim javnim natjecajima.

Dijalogom sa sudionicima na tržištu za potrebe SRPP-a moguće je:

- utvrditi potencijalne ponuditelje i rješenja s pozitivnim socijalnim učincima,
- izgraditi kapacitete na tržištu kako bi se zadovoljile socijalne potrebe i zahtjevi,
- prikupiti informacije na temelju kojih se može oblikovati postupak javne nabave i ugovori tako da su socijalni kriteriji relevantni, povezani s predmetom postupka, ostvarivi i nediskriminirajući,
- pomoći dobavljačima da podnesu ponude koje imaju snažne socijalne elemente, i
- dati povratne informacije dobavljačima nakon postupka.

Koristi dijalog sa sudionicima na tržištu uključuju bolje planiranje i upravljanje SRPP-om, posebno kada se provodi u okviru postupka procjene potreba. U okviru tih aktivnosti javni naručitelji ujedno se upoznaju sa sposobnostima potencijalnih ponuditelja da ispune socijalne ciljeve i ambicije. Dijalog može povećati povjerenje između vas i dobavljača te vašu vjerodostojnost, a mnogi dobavljači rado će iskoristiti priliku da odgovore na socijalne potrebe prije pokretanja postupka javne nabave. Ukratko, dijalog sa sudionicima na tržištu može pomoći u stvaranju uvjeta potrebnih za provedbu SRPP-a unutar organizacije javnog naručitelja i na tržištu.

3.2.1. Prethodna provjera tržišta

Pravilima EU-a posebno se omogućuje prethodna provjera tržišta s dobavljačima te se u njima navodi sljedeće ⁽⁷³⁾: „Prije pokretanja postupka nabave javni naručitelji mogu provesti provjeru tržišta u svrhu pripreme nabave i informiranja gospodarskih subjekata o svojim planovima i zahtjevima u vezi s nabavom.” U njima se navodi i da tijekom provjere tržišta možete zatražiti savjet neovisnih stručnjaka, nadležnih tijela ili sudionika na tržištu pod uvjetom da to ne dovodi do narušavanja tržišnog natjecanja i da se time ne krše načela zabrane diskriminacije i transparentnosti.

U praksi je ključno osigurati da se prethodne provjere tržišta objavljuju transparentno i dovoljno unaprijed. Osim toga, sve informacije koje dajete sudionicima tijekom provjere tržišta stavljaju se na raspolaganje i drugim gospodarskim subjektima koji ne mogu sudjelovati u provjeri tržišta te tako ujedno osiguravate dovoljno vremena za podnošenje ponuda. Javni naručitelji imaju odgovornost osigurati jednako postupanje prema svim ponuditeljima u postupcima javne nabave, tako da savjetovanje sa sudionicima na tržištu ne bi trebalo dati ponuditelju nepravednu prednost ili ga staviti u nepovoljni položaj ⁽⁷⁴⁾.

3.2.2. Pripreme za prethodnu provjeru tržišta

Prvi korak bilo kojeg postupka prethodne provjere tržišta jest razmotriti koji bi trebali biti ishodi vašeg ugovora, uključujući socijalne. Važna je pripremna aktivnost i odabir odgovarajućeg tima unutar vaše organizacije koji će sudjelovati u provjeri tržišta. Uključite osoblje nadležno za javnu nabavu, tehničko osoblje i voditelje te, prema potrebi, krajnje korisnike, kao i interne ili vanjske stručnjake sa stručnim znanjem o socijalnim elementima ugovora.

⁽⁷³⁾ Članak 40. Direktive 2014/24/EU. Slična odredba za ugovore u komunalnim uslugama uvrštena je u članak 58. Direktive 2014/25/EU.

⁽⁷⁴⁾ U nekim slučajevima provjera tržišta prije raspisivanja javnog natječaja, iako je korisna za pripremu nabave, može dovesti do neizbježnog narušavanja tržišnog natjecanja. Do toga može doći, na primjer, kada zbog toga jedan ili više tržišnih natjecatelja dolazi do određene prednosti u odnosu na potencijalne ponuditelje koji nisu sudjelovali u provjeri. U tim okolnostima, ako se ne mogu poduzeti druge manje drastične mjere kako bi se osiguralo ravnopravno tržišno natjecanje (kao što je dijeljenje određenih informacija sa svim ponuditeljima ili odgovarajuća formulacija uvjeta postupka javne nabave), moglo bi biti potrebno isključiti natjecatelje ili ponuditelje koji su bili uključeni u pripremu postupka kako bi se ispravili takvi poremećaji.

Nakon toga analizirajte tržište kako biste razmotrili način na koji bi dobavljači mogli zadovoljiti socijalne potrebe za planiranim proizvodom, uslugom ili radom. Razmotrite sljedeća pitanja:

- Je li tržište dovoljno razvijeno da ispuni socijalne zahtjeve? Jesu li postojeći dobavljači sposobni ispuniti socijalne potrebe ili postoje novi dobavljači socijalnih inovacija koji ulaze na tržište?
- Hoće li tržište tehnički moći ispuniti socijalne zahtjeve? Na primjer, mogu li dobavljači reagirati na zahtjeve za dostavljanjem informacija o uvjetima rada lanca opskrbe ili klauzule o pogodnostima za zajednicu koje se odnose na otvaranje radnih mjesta? Kako će se takve obveze provjeriti i provesti?
- Koliko dobavljača može pružiti ono što vam je potrebno? Je li kapacitet tržišta takav da će biti tržišnog natjecanja za predmetni postupak javne nabave ili će socijalni zahtjevi potencijalno ograničiti broj ponuda?
- Mogu li socijalni zahtjevi na socijalno inovativan način povezati dobavljače iz različitih poslovnih modela, kao što su organizacije socijalne ekonomije i socijalna poduzeća? Kako bi to funkcioniralo i na koji se način može osmisliti ponuda da bi se to potaknulo?
- Posluju li dobavljači u drugim zemljopisnim područjima na drugačiji način ili pružaju drugu robu ili usluge i kako to utječe na društvene aspekte ponude?

Istraživanje i analiza određenog tržišta na temelju dostupnih podataka mogu otkriti društveno odgovorna rješenja koja su već dostupna ili to da dobavljači razvijaju nove proizvode i pristupe koji mogu zadovoljiti socijalne potrebe.

Naposljetku, prije izravne provjere tržišta razgovarajte s kolegama iz drugih organizacija javnih naručitelja kako biste doznali što kupuju kako bi uvažili socijalna pitanja i informirali se o njihovim iskustvima. Ako od drugog javnog naručitelja saznate što funkcionira (ili ne funkcionira), možete pridobiti donositelje odluka i kolege koji nisu skloni riziku da prihvate novi socijalni pristup javnoj nabavi.

3.2.3. **Kako uključiti sudionike na tržištu**

Postoji nekoliko strategija i metoda za uključivanje sudionika na tržištu. Mnogo toga ovisi o raspoloživim resursima i vremenu te razini društvenih inovacija.

Upitnici za dobavljače i upitnici za istraživanje tržišta

Upitnici su korisna i relativno brza metoda za dobivanje informacija te mjerenje razine interesa i kapaciteta dobavljača za pružanje socijalnih rješenja. Potrebno je što više oglašavati upitnike kako biste povećali sudjelovanje dobavljača.

Analiza primljenih odgovora trebala bi pomoći u razvoju opsega i sljedećih koraka strategije i postupka javne nabave. Morate oprezno koristiti podatke kako potencijalnim dobavljačima ne biste dali izravnu ili neizravnu prednost, čak i ako vam to nije namjera. Transparentno izbjegavanje davanja takve prednosti trebao bi biti cilj ovog pristupa.

Prethodna informacijska obavijest (PIN)

Prethodna informacijska obavijest tipična je metoda za pravodobno obavještavanje tržišta o namjeri sklapanja ugovora/okvirnog sporazuma i može se koristiti za pokretanje postupka provjere tržišta. PIN se objavljuje u elektroničkom oglasniku EU-a Tenders Electronic Daily (TED) te tako dopire do gospodarskih subjekata izvan vaše matične regije, koji mogu imati različite pristupe socijalnim aspektima.

PIN ne stvara nikakvu obvezu pokretanja postupka javne nabave i dodjele ugovora, ali bi po mogućnosti trebao sadržavati pojedinosti i rokove za planirani postupak javne nabave jer se na taj način pomaže sudionicima da se pripreme. U PIN-u navedite koju vrstu odgovora zahtijevate od sudionika na tržištu, odnosno je li riječ o ispunjavanju upitnika, pojedinačnim odgovorima ili sudjelovanju na događanju u okviru provjere tržišta.

Plan javne nabave

U okviru plana javne nabave dobavljačima se daje obavijest o predstojećim prilikama za dodjelu ugovora te im se omogućuje da planiraju i pripremaju se za podnošenje kvalitetnih odgovora. Planovi mogu sadržavati izjavu o potrebama kako bi se dobavljačima pružile detaljnije informacije o vašim socijalnim potrebama i zahtjevima.

Događanja za upoznavanje javnih naručitelja i dobavljača

Događanja na kojima se potencijalni javni naručitelji susreću s potencijalnim dobavljačima služe kao mjesto gdje:

Grad Haarlem (Nizozemska) provjerava tržište u pogledu društveno odgovornih rješenja u području IKT-a**Ciljevi javne nabave**

Grad Haarlem 2019. je organizirao događanje pod nazivom „Upoznaj javnog naručitelja” za dobavljače i prodavatelje proizvoda i usluga IKT-a. Cilj te prethodne provjere tržišta bio je preispitati trenutačni odgovor tržišta i procijeniti spremnost tržišta da uključi kriterije dodjele i ugovorne klauzule koji se odnose na društvenu odgovornost u nadolazeći postupak nabave hardverske opreme za IKT.

Pristup

Haarlem je od svih pružatelja koji su željeli sudjelovati u događanju „Upoznaj javnog naručitelja” zatražio da unaprijed odgovore na određena pitanja. Ta pitanja upućena dobavljačima bila su, među ostalim:

1. Koje informacije javni naručitelj treba navesti u natječajnoj dokumentaciji da bi na temelju njih mogli osmisliti rješenja za povećanje odgovornosti u lancu opskrbe?
2. Koje bi standarde u pogledu društvene odgovornosti javni naručitelji trebali očekivati kao prihvatljiv minimum od dobavljača koji zadovoljava uvjete za prijavu na taj javni natječaj?
3. Hoće li biti voljni i sposobni otkriti informacije povezane sa svojim programom odgovornosti javnim naručiteljima na njihov zahtjev?
4. Temelje li svoje odluke o korištenju vanjskih usluga na podacima o radnim i ljudskim pravima? Kako se to može provjeriti?
5. Poduzima li poduzeće ili lanac opskrbe mjere za rješavanje učinka poslovanja na radna i ljudska prava tijekom faze vađenja sirovina? Kako bi se to moglo provjeriti?
6. Može li njihov lanac opskrbe (a) ispuniti sve zahtjeve i b) aktivirati se u relativno kratkom roku nakon dodjele ugovora?

Format događanja pružio je dobavljačima mogućnost da se ukratko predstave radi informiranja javnih naručitelja o trenutačnom stanju na tržištu i o tome što mogu ponuditi kao odgovor na najavljeni javni natječaj. Ključni element događanja bila je radionica World Café koja je javnim naručiteljima i dobavljačima pružila priliku za izravnu detaljnu raspravu o temama koje su iznesene tijekom dana. Tom su prilikom drugi javni naručitelji bili pozvani da sudjeluju i budu domaćini okruglog stola s dobavljačima, čime se dodatno pojačao učinak uključivanja.

Rezultati

Dijeljenjem informacija o predstojećem javnom natječaju i povezanih ključnih pitanja prije događanja „Upoznaj javnog naručitelja” grad Haarlem omogućio je dobavljačima i prodavateljima da se unaprijed pripreme. To je posebno važno za sektore sa složenim lancima opskrbe i najsvremenije kriterije jer se ne može očekivati da jedan predstavnik dobavljača ima potpun pregled cjelokupnog poslovanja. U okviru radionice World Café grad Haarlem dobio je nova saznanja za potrebe predstojećeg javnog natječaja te ga je to potaknulo ne samo da postavi nove kriterije društvene odgovornosti, već i da ih ujedno kombinira s modelom kružne nabave.

Stečena iskustva

Događanja „Upoznaj javnog naručitelja” daju najbolje rezultate kada javni naručitelj ima jasan cilj ili utvrđenu potrebu koju želi raspraviti s tržištem. O tome bi trebalo unaprijed obavijestiti dobavljače kako bi mogli razmotriti koje će stajalište zauzeti. Pokušajte uspostaviti ravnotežu između davanja informacija, čime možete odrediti tijek glavne rasprave, i toga da preopterete dobavljače s previše informacija. Kako biste stekli ključna saznanja, ostavite dovoljno prostora za izravnu razmjenu mišljenja, a ne samo za sastanke plenarnog tipa.

- javni naručitelji mogu raspravljati o svojim potrebama, uključujući socijalne zahtjeve,
- dobavljači mogu iznijeti informacije o svojim proizvodima i uslugama te o tome kako mogu izvršiti ugovore na društveno odgovoran način, i
- drugi relevantni dionici, poput socijalnih partnera ili nevladinih organizacija, mogu dati stručan doprinos.

Mnogi javni naručitelji održavaju događanja „Upoznaj javnog naručitelja” te pozivaju dobavljače da sudjeluju na otvorenom danu i upoznaju osobe odgovorne za nabavu određene robe i usluga. Dobavljači mogu saznati više o prilikama za sklapanje ugovora i pobliže se upoznati s politikama i postupcima javne nabave. U nekim slučajevima od dobavljača se može tražiti da predstave svoja rješenja i pristupe.

3.2.4. *Dijalog tijekom i nakon postupka dodjele*

Dijalog s dobavljačima tijekom postupka javne nabave

Iako komunikaciji s ponuditeljima tijekom službenog postupka javne nabave treba pristupiti oprezno, i dalje je moguće surađivati s ponuditeljima u pogledu socijalnih aspekata njihovih ponuda. To se posebno odnosi na određene postupke kao što su natjecateljski dijalog i natjecateljski postupak uz pregovore ili postupke obuhvaćene blagim režimom (vidjeti odjeljke 3.4. i 4.1.1.). U tim je postupcima možda moguće poboljšati socijalne aspekte početnih ponuda ponuditelja pružanjem povratnih informacija na temelju kriterija za dodjelu ugovora.

Uključivanje sudionika na tržištu u postupak javne nabave radne odjeće proizvedene u skladu s načelom društvene odgovornosti u Gentu (Belgija)

Cilj javne nabave

Grad Gent 2014. ažurirao je svoju politiku javne nabave kako bi uključio socijalne ciljeve kao što su poticanje zapošljavanja skupina u nepovoljnom položaju, poticanje lokalnog gospodarskog rasta i integracija međunarodnih standarda i načela poštene trgovine. Gent je 2016. zajedno s Udruženjem flamanskih gradova i općina (VVSG) odlučio ostvariti zadatak nabave radne odjeće proizvedene na pravedniji način. Glavni ciljevi bili su uključivanje jamstava u vezi s međunarodnim konvencijama o radu i povećanje transparentnosti duž lanca opskrbe tekstilom.

Pristup

Gent je proveo postupak javne nabave u tri faze: prvo je proveo analizu prethodnih postupaka javne nabave kako bi utvrdio primjere najbolje prakse u Flamanskoj regiji kada je riječ o uključivanju održivosti u specifikacije za radnu odjeću. Drugo, Gent i VVG proveli su opsežnu studiju tržišta u okviru koje su ocijenjeni spremnost tržišta, transparentnost lanca opskrbe i mogućnosti povezane s oznakama u sektoru te su prikupljena stajališta dobavljača o održivoj potražnji i primjeni socijalnih klauzula u javnoj nabavi. Gent je shvatio da tržište nije spremno postići očekivanu razinu okolišne i socijalne učinkovitosti te je stoga u trećoj fazi izradio paket instrumenata za društveno održivu radnu odjeću za dobavljače koji im pruža smjernice za poboljšanja tijekom izvršenja ugovora. Grad je podijelio okvirni ugovor u pet grupa u okviru kojih su se zahtijevale različite razine socijalne i okolišne učinkovitosti te je uspostavio paket instrumenata za određivanje svake razine i dokaze koje su ponuditelji morali dostaviti. U paketu se nalazi i plan za nabavu radne odjeće koja je proizvedena na društveno odgovorniji način na koji se dobavljači obvezuju putem ugovornih klauzula.

Rezultati

Kad god je to moguće, nabavljena radna odjeća sada se izrađuje od organskog pamuka i pamuka s oznakom poštene trgovine te recikliranog poliester. Zrelost socijalnih aspekata razlikuje se ovisno o kategoriji odjeće te su s obzirom na to postavljene različite ambicije. Od dobavljača u lancu opskrbe zahtijevala se transparentnost, ali je ona u jednoj kategoriji bila veća nego u drugima. Općenito, cilj je bio uključiti ugovaratelja u postupak kontinuiranog poboljšanja socijalnih uvjeta tijekom izvršenja okvirnog ugovora. Učinak dobavljača provjeravaju treće strane, koje surađuju s gradom kako bi se ostvarila poboljšanja.

Stečena iskustva

Tržište je spremno surađivati kako bi se neprekidno poboljšavali uvjeti rada u lancu opskrbe, ali dobavljače treba uključiti, poticati i podupirati da bi to mogli učiniti. Ugovorne klauzule samo su dio rješenja; za postizanje rezultata vrlo je važno s dobavljačima ostvariti dijalog i partnerstvo, a na tome bi trebalo početi raditi prije raspisivanja javnog natječaja i nastaviti s time tijekom izvršenja ugovora.

Izješćivanje dobavljača nakon završetka javnog natječaja

Nakon javnog natječaja obavijestite neuspješne ponuditelje o tome zašto njihova ponuda nije bila uspješna i obrazložite ocjenu koju je dobila u odnosu na socijalne kriterije. Izješćivanjem se mogu otkloniti dvojbe ponuditelja i prikupiti povratne informacije o postupku javne nabave (uključujući socijalne kriterije) te potaknuti dobavljače da poboljšaju socijalnu komponentu svoje ponude za sljedeći postupak javne nabave. Osim toga, „preispitivanje uspješne ponude” s uspješnim dobavljačem može uključivati raspravu o prednostima i slabostima socijalnih elemenata ponude te o provedbi i praćenju tijekom ugovora.

3.2.5. Upravljanje rizicima tijekom dijaloga sa sudionicima na tržištu

Dijalog sa sudionicima na tržištu treba provesti pažljivo i tako da se njime ne naruši tržišno natjecanje. Mogući su rizici:

- nepravедno davanje prednosti jednom dobavljaču, npr. oblikovanjem specifikacije u korist jednog potencijalnog dobavljača ili rješenja,
- vođenje dijaloga na način da se jedan ili više dobavljača dovedu u nepovoljniji položaj, ili
- neodgovarajuću zaštitu prava intelektualnog vlasništva ili osjetljivih poslovnih informacija dobavljača.

Mjere za upravljanje rizicima koji se odnose na dijalog sa sudionicima na tržištu uključuju:

- planiranje načina i trenutka uključivanja sudionika na tržištu,
- osmišljavanje postupka tako da je jasan svim dobavljačima i upravljanje očekivanjima,
- jednako postupanje prema svim dobavljačima – zabrana diskriminacije,
- dijeljenje istih informacija sa svim dobavljačima,
- vođenje zapisnika na sastancima,
- osiguravanje dostupnosti istih informacija u okviru dokumentacije o nabavi, i
- omogućavanje dovoljno vremena za podnošenje ponuda, uključujući ponude subjekata koje nisu sudjelovali u provjeri tržišta.

Provjera tržišta može se činiti iznimno zahtjevnom, ali socijalna korist može biti znatna ako se u okviru tog procesa može transparentno oblikovati tržište kako bi se pronašla nova rješenja koja zaista odgovaraju potrebama korisnika.

Primjeri dobre prakse

- Provedite istraživanje tržišta prije uključivanja dobavljača u postupak. Što ste bolje informirani o socijalnim inovacijama i mogućnostima za poboljšanje, vaša izjava o potrebama bit će realističnija, što će dovesti do produktivnog i odgovarajućeg dijaloga.
- Učinkovit dijalog sa sudionicima na tržištu može zahtijevati vrijeme i resurse, ali dostupne su različite mogućnosti. Uzmite u obzir metodu koja je proporcionalna sredstvima s kojima raspolazete, veličini i vrijednosti vašeg postupka javne nabave te uključenim socijalnim rizicima.

3.3. Koju vrstu ugovora odabrati?

Oblikovanje ugovora može imati ključnu ulogu u određivanju socijalnog učinka nabave.

Veličina i trajanje ugovora

Provjerite da veličina ugovora nije prepreka sudjelovanju organizacija koje mogu ponuditi socijalnu vrijednost, uključujući mala i srednja poduzeća, organizacije socijalne ekonomije i socijalna poduzeća. Manji ugovori, uključujući podjelu ugovora u grupe, mogu olakšati pristup organizacijama koje su već aktivne u ostvarivanju socijalnih koristi budući da bi ta veličina mogla biti prikladnija za njihove proizvodne kapacitete. Međutim, premali ugovori mogli bi ograničiti tržišno natjecanje i ograničiti opseg ulaganja u socijalne rezultate. Imajte na umu da je zabranjeno podijeliti ugovor radi izbjegavanja obveza EU-a, osim ako je to objektivno opravdano ⁽⁷⁵⁾.

⁽⁷⁵⁾ () Članak 5. stavak 3. Direktive 2014/24/EU, članak 16. stavak 3. Direktive 2014/25/EU, članak 8. stavak 4. Direktive 2014/23/EU.

Trajanje ugovora može imati važnu ulogu u određivanju opsega socijalnog povrata ulaganja. U okviru kraćih ugovora, od jedne godine ili manje, ugovaratelju bi moglo biti teže uložiti u socijalne rezultate i ostvariti ih. To se posebno odnosi na uvođenje novih metoda ili sustava, primjerice za praćenje ljudskih prava duž lanca opskrbe ili za osposobljavanje prethodno nezaposlenog osoblja. Potrebno je vrijeme da se takve inicijative uspostave i da pokažu rezultate pa to uzmite u obzir pri donošenju odluke o trajanju ugovora. Ako je trajanje ugovora prekratko, to može negativno utjecati i na kvalitetu i kontinuitet usluge. To bi moglo negativno utjecati na određene korisnike usluga (kao što su osobe u ranjivom položaju). Moguće rješenje je da preduvjet za obnovu i produljenje ugovora, osim njegova općeg zadovoljavajućeg izvršenja, bude postizanje konkretnih socijalnih rezultata.

Podjela ugovora u grupe

U propisima EU-a ističe se mogućnost podjele ugovora u grupe, a od javnih naručitelja zahtijeva se da obrazlože odluku o tome da ne provedu takvu podjelu ⁽⁶⁾. Podjelom ugovora na grupe u okviru SRPP-a može se osigurati da se manji gospodarski subjekti, organizacije socijalne ekonomije ili socijalna poduzeća mogu nadmetati jer oni možda ne mogu ispuniti sve aspekte velikog ugovora. Isto tako moguće je ograničiti broj grupa dodijeljenih svakom ponuditelju na temelju unaprijed utvrđenih objektivnih i nediskriminirajućih kriterija ⁽⁷⁾. Podjela ugovora u grupe može vam pomoći da osigurate da u ostvarivanje socijalnih koristi bude uključeno više organizacija.

Javni naručitelji mogu odlučiti kako definirati grupe, na primjer prema:

- vrsti proizvoda,
- veličini pojedinačnih ugovora, ili
- zemljopisnom području isporuke ili izvedbe.

Prethodna provjera tržišta (vidjeti odjeljak 3.2.) mogla bi vam dati informacije o tome kako podijeliti ugovor u grupe na način koji odgovara tržištu i pridonosi postizanju najbolje vrijednosti za novac.

Možete prihvatiti ponude za kombinaciju grupa i pojedinačne grupe. U prvom slučaju u obavijesti o nadmetanju morate navesti koje se grupe mogu kombinirati. S druge strane, možete se odlučiti na to da ograničite broj grupa za koje dobavljač može podnijeti ponudu, kao i da odredite najveći broj grupa koje jedan dobavljač može dobiti.

Odluka o tome da se ugovor ne podijeli u grupe može biti primjerena kada bi takva podjela mogla:

- ograničiti tržišno natjecanje,
- uzrokovati da izvršenje ugovora bude iznimno tehnički zahtjevno ili skupo, ili
- narušiti izvršenje ugovora zbog potrebe za koordinacijom različitih ugovaratelja za svaku grupu.

Odabir okvirnog sporazuma ili ugovora

Jedan od načina povećanja učinkovitosti natječajnog postupka pri primjeni SRPP-a može biti dodjela okvirnih sporazuma. Okvirni sporazum može se sklopiti s jednim ili više gospodarskih subjekata i njime se omogućuje dodjela više ugovora bez ponavljanja cijelog postupka javne nabave. Okvirnim sporazumima može se pridonijeti SRPP-u tako što se omogućuje veća fleksibilnost u dodjeli ugovora, a mogu se povećati i poticaji za dobavljače da ponude rješenja s većim socijalnim povratom zbog mogućnosti da dobiju više ugovora te na taj način povrate dodatne troškove povezane s provedbom tih rješenja.

U poglavlju 5. nalaze se dodatne informacije o provedbi SRPP-a putem okvirnih sporazuma i ugovornih uvjeta, uključujući one koji se odnose na podugovaratelje.

Primjer dobre prakse

- Razmotrite u ranoj fazi kako bi vrsta i trajanje ugovora mogli utjecati na socijalnu vrijednost postupka javne nabave. U okviru provjere tržišta možete pitati dobavljače koja bi im vrsta ugovora ili okvirnog sporazuma najbolje omogućila da ostvare socijalne rezultate.

⁽⁶⁾ Uvodna izjava 78. i članak 46. stavak 1. Direktive 2014/24/EU, uvodna izjava 87. i članak 65. stavak 1. Direktive 2014/25/EU. Nacionalne vlade mogu odlučiti i da podjela ugovora u grupe postane obvezna za određene vrste ugovora.

⁽⁷⁾ Članak 46. stavak 2. Direktive 2014/24/EU, članak 65. stavak 2. Direktive 2014/25/EU.

3.4. Odabir postupka

Direktivama 2014/24/EU i 2014/25/EU omogućuje se izbor između pet različitih postupaka javne nabave ⁽⁷⁸⁾:

- otvoreni postupak – svi subjekti mogu podnijeti ponudu,
- ograničeni postupak – na temelju objektivnih kriterija odabire se najmanje pet ponuditelja za podnošenje ponude,
- natjecateljski postupak uz pregovore – na temelju objektivnih kriterija odabiru se najmanje tri ponuditelja da podnesu ponude; o ponudama se može pregovarati,
- natjecateljski dijalog – odabiru se najmanje tri natjecatelja da ponude rješenja koja se temelje na opisu zahtjeva javnog naručitelja, i
- partnerstvo za inovacije – odabiru se najmanje tri natjecatelja da izrade i ponude robu ili usluge koji još ne postoje na tržištu tako da se primjenjuje ugovor strukturiran u fazama.

Treba napomenuti da se u skladu s Direktivom 2014/24/EU natjecateljski postupak uz pregovore i natjecateljski dijalog mogu koristiti samo u posebnim slučajevima ⁽⁷⁹⁾ te biste u svakom slučaju trebali pozvati onaj broj natjecatelja koji jamči stvarno tržišno natjecanje. Provedba SRPP-a moguća je u bilo kojem od tih postupaka, ali se točan pristup može razlikovati ovisno o odabranom postupku.

U otvorenom postupku svi dobavljači mogu podnijeti ponudu, ali možete procijeniti tehničku i stručnu sposobnost (uključujući prethodno iskustvo) te donijeti odluku o prihvaćanju/odbijanju prije ili poslije ocjenjivanja ponuda. Postupci koji imaju više faza (tj. svi osim otvorenog postupka) nude mogućnost da se ponuditelji odaberu unaprijed na temelju kriterija koji mogu uključivati sposobnost ostvarivanja socijalnih aspekata ugovora. U poglavlju 4. navedene su dodatne informacije o ocjenjivanju tehničke i stručne sposobnosti u pogledu SRPP-a.

Korištenje dijaloga s ponuditeljima: postupak javne nabave za dnevnu skrb o odraslima sa složenim potrebama

Ciljevi javne nabave

Vijeće pokrajine Scottish Borders željelo je razviti svoje usluge dnevne skrbi za odrasle sa složenim potrebama. Vijeće je istražilo usluge, uključujući savjetovanje s korisnicima, radi postizanja veće personalizacije i fleksibilnosti usluga skrbi tako da odgovaraju individualnim potrebama. Izazov za Vijeće bio je privući niz mogućih pružatelja usluga, uključujući organizacije kao što su socijalna poduzeća, da podnesu ponude za tu novu vrstu fleksibilnih ugovora s obzirom na ograničeni broj potencijalnih pružatelja usluga.

Pristup

Vijeće je prvo primijenilo standardni postupak nabave, ali nijedna ponuda nije ispunila zahtjeve za fleksibilnu isporuku odgovarajućih usluga. Zatim je razvilo pristup koji je uključivao dijalog s nekoliko pružatelja usluga iz trećeg sektora. Tim za javnu nabavu sastavio je paket informacija u kojem je objašnjen postupak i koji je poslužio kao osnova za više razgovora sa svakim pružateljem koji su se održavali tijekom jednog mjeseca. Pružateljima usluga dana je mogućnost da predstavite svoje planove za korisnike usluga i njihove njegovatelje. Taj je dijalog omogućio dionicima da komuniciraju s potencijalnim pružateljima usluga te da bolje upoznaju predmetno područje i na temelju tog iskustva izrade konačnu specifikaciju. Konačan, zajednički pripremljen model bio je predmet rasprave sa svim uključenim stranama, a zatim je predstavljen u zadnjem dijelu postupka javne nabave. Ocijenjene su odabrane ponude te je dodijeljen ugovor.

Rezultati

Zajednički izrađen model doveo je do većeg broja ponuda i povećao njihovu kvalitetu te je konačni odgovor bio bolji nego što se na početku očekivalo. Javni natječaj doveo je do smanjenja broja ljudi koji putuju iz svojeg područja kako bi dobili usluge skrbi i povećao učinkovitost, čime se tijekom pet godina u okviru tog modela nabave ostvarila ušteda od 200 000 GBP. Ugovorom je utvrđena i obveza ugovaratelja da pružaju usluge na način koji se primjenjuje na sve krajnje korisnike, osiguravajući da su osim zahtjeva Vijeća ispunjene i individualne potrebe.

⁽⁷⁸⁾ Vidjeti poglavlje I. Direktive 2014/24/EU (posebno članke od 26. do 31.), poglavlje I. Direktive 2014/25/EU (posebno članke od 44. do 49.).

⁽⁷⁹⁾ Članak 26. stavak 4. Direktive 2014/24/EU. U skladu s Direktivom 2014/25/EU natjecateljski dijalog i pregovarački postupak s prethodnom objavom mogu se koristiti bez posebnog obrazloženja.

Stečena iskustva

Suradnjom pružatelja, dionika i Vijeća ostvarene su pozitivne koristi koje su nadmašile očekivanja. Konkretno, na ovaj se način osobama s poteškoćama u učenju i njihovim njegovateljima koji su sudjelovali tijekom cijelog postupka dao osjećaj da su pridonijeli stvaranju nove usluge. Fleksibilnim, koprodukcijским postupkom pružila se važna prilika za suradnju dobavljača iz trećeg sektora i ljudi koji se koriste uslugom te im se pomoglo da pripreme svoju ponudu i prilagode je zahtjevima. Prema riječima dobavljača: „Mogućnost da se sastanemo s obiteljima i povjerenicima u ranoj fazi postupka omogućila nam je da bolje ispunimo specifične potrebe utvrđene skupine klijenata”.

Na odabir postupka mogu utjecati i veličina mjerodavnog tržišta koje nudi društveno odgovorna rješenja, posebni predmet i opseg predviđenog postupka javne nabave, kao i njegova složenost. Ako je riječ o prilično jednostavnom i standardnom postupku javne nabave, a samo mali broj dobavljača može isporučiti proizvod/uslugu, otvoreni postupak može biti učinkovit. S druge strane, ograničeni postupak može biti praktičniji u slučaju da proizvod/usluga zahtijeva znatne financijske i tehničke kapacitete te da predmetne proizvode/usluge može isporučiti velik broj dobavljača jer tada možete odrediti maksimalni broj natjecatelja koji će biti pozvani da podnesu ponude⁽⁸⁰⁾. Ako je posebno područje primjene ugovora složenije, ako nije moguće utvrditi tehničke specifikacije s dovoljnom preciznošću ili ako su potrebna inovativna rješenja, možda biste trebali odabrati natjecateljski postupak uz pregovore ili natjecateljski dijalog pod uvjetom da su ispunjeni uvjeti pristupa. Minimalni rokovi za svaki postupak utvrđeni su u direktivama. Na njih se primjenjuje opći zahtjev kako bi se osiguralo dovoljno vremena s obzirom na složenost ugovora⁽⁸¹⁾. Pri određivanju rokova uzmete u obzir kvalitetu i složenost očekivanih odgovora; kratki rokovi postupaka nabave ponekad mogu biti kontraproduktivni ako znače da bi trebalo potrošiti više vremena za razjašnjenje podnesenih ponuda.

Neki javni naručitelji mogu se bojati da će SRPP otežati ponuditeljima da odgovore na kriterije poziva na podnošenje ponuda te se brinuti da neće dobiti zadovoljavajuće ponude. Taj se problem može riješiti, među ostalim, provjerom tržišta, o kojoj je bilo riječi u prethodnom poglavlju. Neki postupci omogućuju veću interakciju s ponuditeljima, a mogu se upotrijebiti i kako bi se osigurao dobar odgovor na socijalne kriterije. Na primjer, u natjecateljskom postupku uz pregovore moguće je pregovarati o aspektima socijalnog učinka (iznad svih propisanih minimalnih zahtjeva) i o mehanizmima izvješćivanja koji će se primjenjivati. Natjecateljski dijalog i partnerstva za inovacije mogu pridonijeti pronalaženju rješenja za složene socijalne probleme jer omogućuju ponuditeljima da razviju i dodatno poboljšaju nova rješenja.

U skladu s Direktivom 2014/24/EU natjecateljski dijalog ili natjecateljski postupak uz pregovore mogu se upotrebljavati ako tržište ne može zadovoljiti potrebe javnog naručitelja bez prilagodbe lako dostupnih rješenja ili ako su potrebna dodatna dizajnerska ili inovativna rješenja⁽⁸²⁾. Mogu se koristiti i postupci za ugovore obuhvaćene blagim režimom, što vam može pružiti veću fleksibilnost postupka (vidjeti odjeljak 4.2.).

Ti postupci mogu dovesti do socijalnih inovacija i boljeg razumijevanja mogućnosti za ostvarivanje veće socijalne vrijednosti, ali njihova provedba zahtijeva izdavanje sredstava i stručno znanje. Jednostavnije rješenje može biti da se prije otvorenog ili ograničenog postupka provede prethodna provjera tržišta.

Konačno, pretkomercijalna nabava (PCP)⁽⁸³⁾ može biti korisna u slučajevima u kojima je potrebno razviti inovativna rješenja za zadovoljavanje vaših potreba, među ostalim, u slučajevima kada se žele ostvariti socijalni ciljevi⁽⁸⁴⁾. PCP omogućuje javnim naručiteljima da usporede alternativne pristupe potencijalnim rješenjima i odaberu onaj koji je najprimjereniji za zadovoljavanje određenih javnih potreba. Javna tijela mogu se koristiti njime da usporedno nabave usluge istraživanja i razvoja od nekoliko konkurentnih dobavljača kako bi usporedila različite pristupe i rješenja te utvrdila najbolje vrijednosti za uložena sredstva.

⁽⁸⁰⁾ Članak 65. Direktive 2014/24/EU, članak 46. Direktive 2014/25/EU.

⁽⁸¹⁾ Članak 47. Direktive 2014/24/EU, članak 66. Direktive 2014/25/EU, članak 39. Direktive 2014/23/EU.

⁽⁸²⁾ Članak 26. stavak 4. Direktive 2014/24/EU. U skladu s Direktivom o komunalnim uslugama natjecateljski dijalog i pregovarački postupak s prethodnom objavom mogu se koristiti bez posebnog obrazloženja.

⁽⁸³⁾ PCP je isključen iz područja primjene direktiva o javnoj nabavi (vidjeti članak 14. Direktive 2014/24/EU i članak 32. Direktive 2014/25/EU). PCP se ne može upotrebljavati za proizvodnju velikog opsega komercijalnih količina gotovih proizvoda, koja je obuhvaćena područjem primjene direktiva o javnoj nabavi. Za više informacija o PCP-u, njegovim prednostima i ograničenjima vidjeti <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pre-commercial-procurement>.

⁽⁸⁴⁾ Za konkretan primjer toga kako se PCP može upotrijebiti za pružanje usluga skrbi većem broju korisnika vidjeti <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/bioservo-technologies-gives-humans-robotic-super-strength-cyborgs>.

Primjeri dobre prakse

- Pri donošenju odluke o postupku uzmite u obzir čimbenike SRPP-a, uključujući trenutni kapacitet tržišta za ispunjavanje vaših socijalnih zahtjeva te očekivanu kvalitetu i količinu ponuda.
- Fleksibilni postupci mogu vam pomoći da osigurate dobar odgovor na socijalne kriterije jer omogućuju veću interakciju s ponuditeljima.

3.5. Definiranje i osporavanje specifikacija

Budući da specifikacije mogu odrediti opseg SRPP-a u određenom ugovoru te utjecati na područje tržišnog natjecanja, ključno je da budu ispravno sastavljene. Jedan od načina da se to učini jest da se dionicima omogući da daju primjedbe na nacрте specifikacija u okviru provjere tržišta. U tom smislu može biti koristan i interni postupak osporavanja specifikacija.

U odjeljku 4.4. obrađuje se korištenje specifikacija koje se temelje na rezultatima za potrebe SRPP-a. Izlaženje izvan okvira strogo tehničkih specifikacija za proizvod ili uslugu i formuliranje zahtjeva na funkcionalan način može dovesti do socijalnih inovacija i novih ideja koje dolaze s tržišta. Na primjer, možete navesti:

- potpuno pristupačan prijevoz za sve osobe, uključujući osobe s invaliditetom, umjesto autobus s pristupom za invalidska kolica,
- pristupačna struktura za zadovoljavanje potreba osoba s invaliditetom, umjesto fokusiranja na samo jednu vrstu, kao što je, primjerice, izrada signalizacije na Brailleovu pismu ili s pomoću zvučnih sustava, ili
- transparentnost lanaca opskrbe i postupak praćenja prava radnika za ponuđeni proizvod umjesto da samo zahtijevate usklađenost s ILO-om.

Posvećivanje odgovarajuće pozornosti oblikovanju specifikacija u ranoj fazi postupka može poboljšati socijalne ishode ugovora. Prethodno opisani postupci procjene potreba, provjere tržišta i odabira odgovarajuće vrste ugovora i postupka osiguravaju mogućnost postizanja relevantnijih i realističnijih socijalnih ishoda.

Primjer dobre prakse

- Planiranje za društveno odgovornu javnu nabavu jednako je važno kao i odabir specifikacija i kriterija javnog natječaja. Kad je to moguće i primjereno, provedite savjetovanje s osobljem i krajnjim korisnicima o socijalnim potrebama, uključite sudionike na tržištu kako biste im iznijeli svoje ciljeve i dobili povratne informacije od dobavljača te odaberite onaj pristup javnoj nabavi koji vam omogućuje da ostvarite najpozitivnije socijalne ishode.

3.6. Upotreba neobveznih polja u standardnim obrascima

Od 25. listopada 2023. javni naručitelji morat će ispunjavati nove i ažurirane standardne obrasce ⁽⁸⁵⁾ (e-obrasci), koji će im omogućiti da u svojim postupcima javne nabave navedu informacije o primjeni socijalnih aspekata i kriterija u pogledu pristupačnosti (za aspekte pristupačnosti, među ostalim, u standardnim obrascima, vidjeti odjeljak 4.4.1.). Ažurirani standardni obrasci uključivat će neobavezno polje u kojem možete navesti da postupkom javne nabave želite ostvariti socijalni cilj. Primjenom te opcije pridonijet ćete preciznijem prikupljanju podataka i analizi provedbe SRPP-a u vašoj zemlji i cijelom EU-u.

Pravilna provedba e-obrazaca ulaganje je u budućnost. To zahtijeva odgovarajuću količinu vremena i sredstava, no višestruko će se isplatiti u vidu vremena koje će uštedjeti svi koji sudjeluju u uvođenju, kao i sami korisnici. Konkretnije, za razliku od prethodnih standardnih obrazaca, e-obrasci namijenjeni su tomu da ih u većem dijelu automatski popunjavaju sustavi e-nabave, a ne sami korisnici, čime se znatno smanjuje administrativno opterećenje. E-obrasci mogu se prilagoditi nacionalnim potrebama. Za više informacija o postupku i opcijama pogledajte *eForms Policy Implementation Handbook* (Priručnik o provedbi politike e-obrazaca) ⁽⁸⁶⁾.

⁽⁸⁵⁾ Provedbena Uredba Komisije (EU) 2019/1780 od 23. rujna 2019. o utvrđivanju standardnih obrazaca za objavljivanje obavijesti u području javne nabave i stavljanju izvan snage Provedbene uredbe (EU) 2015/1986 (SL L 272, 25.10.2019., str. 7.) (e-obrasci).

⁽⁸⁶⁾ Vidjeti https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/digital/eforms_hr

POGLAVLJE 4.

Postupak javne nabave

U ovom poglavlju nalazi se više pojedinosti o tome kako možete primijeniti SRPP tijekom postupka dodjele ugovora. U njemu se obrađuju mogućnosti u okviru direktiva o javnoj nabavi i prikazuju faze javne nabave od utvrđivanja predmeta javne nabave do odabira uspješne ponude. Na temelju procjene potreba i planiranja o kojima se raspravljalo u poglavlju 3. vaša organizacija može odrediti koji su pristupi iz ovog poglavlja primjereni za vaš ugovor. Taj izbor često uključuje više mjera u području SRPP-a, na primjer, kombiniranje kriterija za isključivanje i odabir.

U svakom odjeljku nalaze se primjeri stvarnih javnih naručitelja i preporuke koje mjere poduzeti.

4.1. Definiranje predmeta i utvrđivanje relevantnih pravila

Direktivama o javnoj nabavi ne propisuje se jedinstveni pristup za ugovore o javnoj nabavi. Javni naručitelji mogu birati između različitih postupaka i tehnika, a neki ugovori ili financijski aranžmani uopće nisu obuhvaćeni pravilima o nabavi, na primjer, ugovori o radu ili negospodarske usluge od općeg interesa ⁽⁸⁷⁾. Utvrđivanje predmeta ugovora od temeljne je važnosti za javnu nabavu koja podliježe direktivama o javnoj nabavi.

Povezanost s predmetom javnog ugovora

U članku 67. stavku 3. Direktive 2014/24/EU i članku 82. stavku 3. Direktive 2014/25/EU objašnjava se što se misli pod pojmom „povezanost s predmetom ugovora”. Smatrat će se da su kriteriji povezani s predmetom javnog ugovora ako se odnose na radove, robu ili usluge koji se pružaju u okviru tog ugovora u bilo kojem aspektu i u bilo kojoj fazi njihova životnog vijeka, uključujući čimbenike obuhvaćene u:

- (a) određenom postupku proizvodnje, nabave ili trgovine tim radovima, robom ili uslugama; ili
- (b) određenom postupku za drugu fazu njihova životnog vijeka,

i onda kada takvi čimbenici nisu dio njihova materijalnog sadržaja.

Jedan od načina razmišljanja o tome jest da ne smijete zahtijevati od ponuditelja da uzgajaju i naranče ako kupujete samo jabuke. Međutim, možete postaviti pitanje uvjeta pod kojima se proizvode jabuke, uključujući čimbenike koji možda nisu očiti kada promatrate samo gotovi proizvod (npr. uvjeti rada).

Dotadni primjeri u ovom poglavlju pokazuju kako se povezanost s predmetom ugovora primjenjuje na kriterije u pogledu SRPP-a u svakoj fazi ponude i koji pristupi ne ispunjavaju taj zahtjev.

Predmet obično ima oblik kratkog opisa robe, usluga ili radova koje namjeravate kupiti. Za postupke koji premašuju pragove EU-a to se navodi u obavijesti o nadmetanju zajedno s relevantnim oznakama iz Jedinstvenog rječnika javne nabave (CVP). One omogućuju da sudionici na tržištu točno znaju što želite kupiti i osiguravaju da će zainteresirani gospodarski subjekti biti obaviješteni o vašem postupku javne nabave. CPV oznake važne su i zato što određuju koji se pravni režim utvrđen u direktivama primjenjuje na ugovor. Za društvene i druge posebne usluge kupljene u obliku ugovora o javnoj nabavi, direktivama o javnoj nabavi osigurava se „blagi režim” koji omogućuje veću fleksibilnost u postupku dodjele ugovora ⁽⁸⁸⁾. CPV utvrđuje je li ugovor obuhvaćen blagim režimom i može li se rezervirati za organizacije koje pružaju javne usluge (vidjeti odjeljak 4.3.).

Odlučivanje o predmetu ugovora ključno je i za utvrđivanje relevantnih mogućnosti za primjenu socijalnih kriterija u okviru javnog natječaja. Zapravo, u direktivama o javnoj nabavi jasno je utvrđeno da javni naručitelji mogu primjenjivati socijalne kriterije tijekom cijelog postupka javne nabave pod uvjetom da su ti kriteriji povezani s predmetom ugovora (za više informacija o tome vidjeti prethodni okvir). U tablici u nastavku navode se primjeri različitih vrsta ugovora, primjenjivih pravila i potencijalnih pristupa SRPP-u.

⁽⁸⁷⁾ Usluge kao što su policija, pravosuđe i sustavi obvezne socijalne sigurnosti ne podliježu posebnom europskom zakonodavstvu ni pravilima europskog unutarnjeg tržišta i tržišnog natjecanja.

⁽⁸⁸⁾ Glava III. (članci od 74. do 77.) Direktive 2014/24/EU, članci od 91. do 94. Direktive 2014/25/EU, članak 19. Direktive 2014/23/EU. Vidjeti odjeljak 4.2. u nastavku.

Tablica 4.1.

Primjeri pristupa SRPP-u povezanih s predmetom ugovora

Predmet	Primjenjiva pravila	Primjer pristupa SRPP-u
Nabava bolničkih uniformi (procijenjena vrijednost 300 000 EUR)	Direktiva 2014/24/EU (potpuno obuhvaćeno)	<ul style="list-style-type: none"> — kriteriji za isključenje i odabir za osiguravanje etičkih radnih praksi u cijelom lancu opskrbe — kriteriji za dodjelu uključuju upućivanje na oznake treće strane kojima se potvrđuje etička proizvodnja — ugovorne klauzule kojima se podupiru obveze i omogućuje praćenje lanca opskrbe — tehničke specifikacije kojima se zahtijeva pristupačnost i uključivanje osoba s invaliditetom
Usluge skrbi za ranjive skupine mladih (procijenjena vrijednost 1 milijun EUR)	Direktiva 2014/24/EU (blagi režim)	<ul style="list-style-type: none"> — prethodna provjera tržišta kako bi se donijela odluka o najučinkovitijem načinu pružanja usluge — savjetovanje s korisnicima i stručnjacima kako bi se utvrdile potrebe korisnika, među ostalim, u vezi s pristupačnošću — ugovor može biti rezerviran za organizacije koje pružaju javne usluge (rezervirani ugovori za socijalne usluge) — kriteriji za dodjelu usmjereni na kvalitetu i socijalnu uključenost (npr. davanje prednosti značajkama koje uključuju osobe s invaliditetom i elementima pristupačnosti) — ugovorne klauzule mogu povezati plaćanje s rezultatima, npr. definirani pozitivni rezultati za mlade
Javno-privatno partnerstvo za razvoj urbanog područja, uključujući socijalno stanovanje i usluge zajednice (procijenjena vrijednost 25 milijuna EUR)	Direktiva 2014/23/EU (Direktiva o koncesijama)	<ul style="list-style-type: none"> — kriteriji za odabir uključuju iskustvo u provedbi prethodnih projekata na socijalno uključiv način — tehničke specifikacije moraju uključivati kriterije pristupačnosti za sve zgrade, javne prostore i sadržaje — ugovorne klauzule uključuju zapošljavanje i osposobljavanje određenog broja radnika u nepovoljnom položaju

Iako je u prethodnoj tablici naveden tek malen broj vrsta ugovora u kojem socijalna pitanja mogu biti u prvom planu, ona pokazuje niz mogućih pristupa u skladu s pravom EU-a. Svi prethodno navedeni pristupi SRPP-u povezani su s predmetom ugovora. Neki primjeri pristupa koji ne bi bili povezani s predmetom ugovora:

- zahtjev da ponuditelji imaju oznake/potvrde treće strane za sve svoje proizvode (uključujući one koji se ne kupuju) ili da zapošljavaju radnike u nepovoljnom položaju u svim svojim djelatnostima (a ne samo za predmetni ugovor),
- dodjela dodatnih bodova ponuditeljima koji pristanu na to da će dati dobrotvornu donaciju ili poduprijeti projekt koji nije povezan s predmetnim ugovorom,
- zahtjev da ponuditelji imaju opću politiku društveno odgovornog poslovanja, a ne samo posebne zahtjeve za izvršenje predmetnog ugovora.

Treći se primjer podupire u uvodnoj izjavi 97. Direktive 2014/24/EU i uvodnoj izjavi 102. Direktive 2014/25/EU. Umjesto da zahtijevate politiku na razini cijelog poduzeća, trebali biste se usredotočiti na posebne aspekte društvene odgovornosti koje želite ispuniti ugovorom. U nekim slučajevima politika društveno odgovornog poslovanja može poslužiti kao (djelomični) dokaz u vezi s određenim zahtjevom. Na primjer, ako vaš ugovor uključuje uvjete za zaštitu zviždača u lancu opskrbe, ponuditelji mogu navesti svoju opću politiku o zviždačima, kao i sve konkretne mjere koje će uspostaviti za potrebe ugovora.

4.2. Blagi režim

Tijekom reforme direktiva o javnoj nabavi koja je provedena 2014. potvrđeno je da se na određene usluge, osobito one povezane s društvenim, zdravstvenim i obrazovnim aktivnostima i aktivnostima zajednice, trebaju primjenjivati posebna pravila. Te su usluge po svojoj prirodi uglavnom ograničenog prekograničnog interesa te su ujedno drugačije organizirane u različitim državama članicama EU-a s obzirom na to da odražavaju različite kulturne tradicije. Zbog toga je uspostavljen zaseban „blagi režim” kojim se stvaraju jedinstvene prilike za SRPP.

Europski okvir za kvalitetu socijalnih usluga

Dobrovoljni europski okvir za kvalitetu socijalnih usluga donesen je 2010. Okvirom se definiraju načela kvalitete za socijalne usluge i operativni kriteriji za potporu pri provedbi i praćenju. Namijenjen je i javnim naručiteljima zaduženima za socijalne usluge i pružateljima usluga i njihovim zaposlenicima.

Sveobuhvatna načela kvalitete navode da bi socijalne usluge trebale biti dostupne, pristupačne, cjenovno prihvatljive, usmjerene na pojedinca, sveobuhvatne, kontinuirane i usmjerene na rezultate. Dodatna objašnjenja za svako od tih načela navedena su u okviru.

Načela i kriteriji posebno su važni za usluge obuhvaćene blagim režimom. Na primjer, mogu pomoći strukturirati savjetovanje s korisnicima i njihovo sudjelovanje u planiranju i dodjeli usluga. Potpuni okvir dostupan je ovdje.

Blagim režimom za socijalne i druge posebne usluge ⁽⁸⁹⁾ utvrđuje se viši prag za primjenu pravila EU-a na takve usluge i omogućuje državama članicama da uspostave nacionalne propise u vezi s njihovom dodjelom. Zbog visokog stupnja diskrecijskog prava država članica u tom području, postupovna pravila koja se primjenjuju na socijalne i druge posebne usluge mogu se znatno razlikovati od jedne do druge države članice EU-a. U skladu s pravom Unije, i dalje se primjenjuju samo osnovna načela transparentnosti i jednakog postupanja na temelju Ugovora, kao i zahtjev da se objavi obavijest o nadmetanju i obavijest o dodjeli ugovora.

U okviru tih osnovnih načela moguće je primjenjivati postupke dodjele za ugovore u okviru blagog režima, koji su fleksibilniji od onih koji se upotrebljavaju za ugovore koji su u cijelosti obuhvaćeni direktivama o javnoj nabavi. Na primjer, korisnici i potencijalni pružatelji usluga mogu biti više uključeni u oblikovanje usluga te se može pregovarati o različitim aspektima kao što su kvaliteta, pokrivenost i načini zapošljavanja osoblja. Ujedno je moguće primijeniti postupke koji se temelje na onima koji su navedeni u direktivama o javnoj nabavi, ali uz određene prilagodbe koje ih čine prikladnijima za usluge koje nabavljate ⁽⁹⁰⁾. Na primjer, možda želite održavati sastanke u okviru dijaloga s ponuditeljima prije objave poziva na nadmetanje/opisne dokumentacije ili prilagoditi rokove ili broj ponuditelja koji će biti pozvani na podnošenje ponuda.

Dodatni primjeri primjene blagog režima u nacionalnoj praksi nalaze se u okvirima u ovom odjeljku.

Primjeri nacionalnog zakonodavstva/smjernica o blagom režimu: Francuska i Škotska

Tri francuska ministarstva 2019. zajedno su objavila ažurirane smjernice o socijalnim aspektima nabave. U njima se odražavaju direktive o javnoj nabavi, kako su provedene u francuskom pravu Odlukom br. 2016-360 od 25. ožujka 2016.

U Priručniku se, među ostalim, razmatra primjena „prilagođenog postupka” koji se može koristiti za socijalne i druge posebne usluge, kako je utvrđeno u člancima 27. i 28. odluke. U njemu se predlažu načini na koje se taj postupak može koristiti za postizanje socijalnih ciljeva poput uključivanja nezaposlenih osoba na tržište rada. Na primjer, ponuditelji mogu ponuditi alternativne načine postizanja socijalnih ciljeva.

U priručniku se naglašava i da prilagođeni postupak ne dopušta da se ugovori rezerviraju za jedno određeno poduzeće, ali da se rezervacije mogu koristiti u slučajevima u kojima je to primjereno.

⁽⁸⁹⁾ Glava III. (članci od 74. do 77.) Direktive 2014/24/EU, članci od 91. do 94. Direktive 2014/25/EU. Člankom 19. Direktive 2014/23/EU predviđa se da se na koncesije za socijalne i druge posebne usluge primjenjuju samo pravila o objavljivanju prethodne informacijske obavijesti, obavijesti o dodjeli ugovora i pravila o pravnoj zaštiti.

⁽⁹⁰⁾ U obavijesti o nadmetanju važno je navesti jeste li koristili jedan od uobičajenih postupaka ili ste ga prilagodili radi dodjele ugovora u okviru blagog režima.

Francuski odjel za pravne poslove (Direction des Affaires Juridiques) objavio je i smjernice o primjeni prilagođenog postupka, naglašavajući da bi se time trebalo omogućiti veće sudjelovanje MSP-ova i drugih „netradicionalnih” ponuditelja.

U Škotskoj su izrađene posebne smjernice za nabavu usluga skrbi i potpore u okviru blagog režima. U dokumentu se navode primjeri najbolje prakse u pogledu uključivanja korisnika usluga i pružatelja skrbi, planiranja javne nabave, uključivanja, prema potrebi, zahtjeva u pogledu ostvarivanja koristi za zajednicu i upravljanja ugovorima nakon dodjele. U njemu se navode primjeri kako zaštititi kontinuitet i kvalitetu usluga u svakom koraku postupka javne nabave.

Znatan broj usluga reguliranih u okviru blagog režima odnosi se na usluge koje se pružaju pojedincima. Kao takve, imaju znatan učinak na dobrobit pojedinaca koji ih primaju i zahtijevaju obavljanje radno intenzivnih aktivnosti. Pravilima EU-a o javnoj nabavi priznaje se važnost uzimanja u obzir niza aspekata i pitanja kvalitete pri nabavi tih usluga. Zbog toga se nacionalnim pravilima o ugovorima u okviru blagog režima mora osigurati da javni naručitelji mogu uzeti u obzir: kvalitetu; kontinuitet; pristupačnost; cjenovnu prihvatljivost; dostupnost i sveobuhvatnost usluga; posebne potrebe različitih kategorija korisnika, uključujući skupine u nepovoljnom položaju i ranjive skupine; uključenost i osnaživanje korisnika; i inovacije. Nacionalnim pravilima može se propisati i da kriteriji za dodjelu za takve ugovore uključuju kvalitetu i održivost usluga.

Vrijedi podsjetiti da mogu postojati različiti načini za organiziranje pružanja usluge, uključujući socijalne usluge. Neki nisu obuhvaćeni pravilima o javnoj nabavi. Na primjer:

- možete dodijeliti bespovratna sredstva jednoj organizaciji zajednice ili više njih ⁽⁹¹⁾,
- vaša organizacija može odlučiti da će pružati uslugu koristeći se vlastitim sredstvima, ili
- vaša organizacija može se koristiti internim pružateljem usluga ili surađivati s drugim javnim naručiteljima radi pružanja usluge ⁽⁹²⁾.

Pravila o državnim potporama utvrđena u člancima 107. i 108. Ugovora potrebno je uzeti u obzir ako postoji rizik da se nekom poduzeću dodijeli selektivna prednost ⁽⁹³⁾.

Potpuni popis usluga obuhvaćenih blagim režimom utvrđen je u direktivama o javnoj nabavi ⁽⁹⁴⁾, a većina najrelevantnijih za SRPP nalazi se na sljedećoj stranici. Usluge označene podebljanim slovima mogu se rezervirati za organizacije koje pružaju javne usluge (vidjeti odjeljak 4.3.).

Primjeri dobre prakse

- Kada definirate predmet ugovora, razmotrite na koji način to određuje koja se pravna pravila primjenjuju, na primjer, je li taj predmet ugovora obuhvaćen blagim režimom.
- Predmet vašeg ugovora, zajedno s odgovarajućim CPV oznakama, određuje i područje primjene kriterija SRPP-a koje možete primijeniti, tako da je potrebno uključiti sve relevantne aspekte (npr. razvoj urbanog područja, uključujući socijalno stanovanje i usluge u zajednici).
- Ako se na predmet ugovora primjenjuje blagi režim, morate proučiti nacionalna pravila i smjernice te biste trebali razmisliti o tome kako organizirati postupak da povećate socijalnu vrijednost, na primjer, uključivanjem korisnika u postupak javne nabave.

Primjeri ugovora koji se dodjeljuju u okviru blagog režima

Obavijesti objavljene u Službenom listu pokazuju neke načine na koje se blagi režim koristi za postizanje socijalnih ciljeva. Na primjer, u ugovoru za „usluge prevencije i dobrobiti u zajednici” javni naručitelj odlučio je koristiti natjecateljski postupak uz pregovore. Cilj je bio uključiti se u zajedničko osmišljavanje i naknadnu provedbu mreže usluga.

⁽⁹¹⁾ Kako je propisano u uvodnoj izjavi 4. Direktive 2014/24/EU: „... samo financiranje djelatnosti, posebno dodjelom bespovratnih sredstava, koje je često povezano s obvezom vraćanja dodijeljenih sredstava ako ta sredstva nisu korištena u svrhe kojima su namijenjena, uobičajeno nije obuhvaćeno područjem primjene pravi[la] o javnoj nabavi.” Vidjeti i uvodnu izjavu 114. Direktive 2014/24/EU i uvodnu izjavu 120. Direktive 2014/25/EU.

⁽⁹²⁾ U ovom slučaju primjenjuju se pravila o javnim ugovorima i koncesijama između subjekata u javnom sektoru iz članka 12. Direktive 2014/24/EU i članka 17. Direktive 2014/23/2014. U člancima od 28. do 30. Direktive 2014/25/EU utvrđena su pravila koja se primjenjuju na posebne odnose za javnu nabavu komunalnih usluga.

⁽⁹³⁾ Za dodatne informacije vidjeti http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html

⁽⁹⁴⁾ Prilog XIV. Direktivi 2014/24/EU, Prilog XVII. Direktivi 2014/25/EU i Prilog IV. Direktivi 2014/23/EU.

U obavijesti su bili navedeni očekivani rezultati javne nabave, uključujući:

- veću kvalitetu života pojedinaca i zajednica,
- poboljšanje općeg zdravlja i dobrobiti ljudi od rođenja tijekom cijelog života te pružanje potpore ljudima kako bi zadržali svoju neovisnost,
- građani imaju izbor i kontrolu nad uslugama i potporom kojoj pristupaju.

Kriteriji za dodjelu usmjereni su na socijalnu vrijednost i druge kvalitativne aspekte usluge.

Drugi je primjer okvirni sporazum o pružanju usluga socijalne skrbi starijim osobama. Taj je ugovor isto tako dodijeljen na temelju natjecateljskog postupka uz pregovore. Od zainteresiranih pružatelja usluga zatraženo je da dostave koncepte za potporu ranjivim osobama koje žive kod kuće, uključujući nabavu opreme za pomoć na daljinu.

Kriteriji za dodjelu uglavnom su bili usmjereni na kvalitetu pružene usluge, uključujući stručnost i odobrena sredstva, te metode koje korisnicima omogućuju da ostanu kod kuće. Primljene su ukupno četiri ponude, a odabrani ponuditelj bio je MSP.

Tablica 4.2.

Izvadak iz Priloga XIV. Direktivi 2014/24/EU – Odabrane usluge na koje se primjenjuje blagi režim i članka 77. Direktive 2014/24/EU ili članka 94. Direktive 2014/25/EU (podebljano)

Opis	CPV oznaka
Zdravstvene, društvene i povezane usluge	75200000-8; 75231200-6; 75231240-8; 79611000-0; 79622000-0 [usluge pribavljanja osoba za pomoć u kućanstvu]; 79624000-4 [usluge pribavljanja osoblja za medicinsku njegu] i 79625000-1 [usluge pribavljanja medicinskog osoblja], od 85000000-9 do 85323000-9 [usluge zdravstvene zaštite i socijalne skrbi]; 98133100-5, 98133000-4 [usluge društvenih članskih organizacija]; 98200000-5; 98500000-8 [privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem] i od 98513000-2 do 98514000-9 [usluge posredovanja za radnu snagu za kućanstva, usluge agencijskog osoblja za kućanstva, usluge uredskog osoblja za kućanstva, osoblje za rad na određeno vrijeme za kućanstva, usluge pomoći u kući i kućanske usluge]
Administrativne, društvene, obrazovne, zdravstvene usluge i usluge vezane uz kulturu	85321000-5 i 85322000-2, 75000000-6 [usluge uprave, obrane i socijalnog osiguranja], 75121000-0 [upravne usluge u obrazovanju], 75122000-7 [upravne usluge u zdravstvu], 75124000-1; od 79995000-5 do 79995200-7; od 80000000-4 [usluge obrazovanja i stručnog osposobljavanja] do 80660000-8, uključujući 80110000-8 [usluge predškolskog obrazovanja], 80300000-7 [usluge visokoškolskog obrazovanja], 80420000-4 [usluge e-učenja], 80430000-7 [usluge obrazovanja odraslih na razini sveučilišta], 80511000-9 [usluge izobrazbe osoblja], 80520000-5 [sredstva za izobrazbu] i 80590000-6 [usluge mentorstva]; od 92000000-1 do 92700000-8, uključujući 92500000-6 [usluge knjižnice, arhiva, muzeja i druge usluge u kulturi], 92600000-7 [usluge u području sporta], 79950000-8 [usluge organiziranja izložbi, sajмова i kongresa], 79951000-5 [usluge organiziranja seminara], 79952000-2 [usluge organiziranja raznih događanja], 79952100-3 [usluge organiziranja kulturnih događanja], 79953000-9 [usluge organiziranja festivala], 79954000-6 [usluge organiziranja proslava], 79955000-3 [usluge organiziranja modnih revija], 79956000-0 [usluge organiziranja sajмова i izložbi]
Usluge obvezne socijalne sigurnosti ⁽¹⁾	75300000-9
Usluge vezane uz naknade	75310000-2, 75311000-9, 75312000-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1

Opis	CPV oznaka
Druge usluge zajednice, društvene i osobne usluge, uključujući usluge sindikata, političkih organizacija, udruženja mladih i drugih organizacija s članstvom	98000000-3; 98120000-0; 98132000-7; 98133110-8 [usluge koje pružaju udruge mladih] i 98130000-3
Vjerske usluge	98131000-0
Druge administrativne usluge i državne usluge	od 75100000-7 do 75120000-3; 75123000-4 [upravne usluge u stambenom gospodarstvu]; od 75125000-8 do 75131000-3
Pružanje usluga za zajednicu	od 75200000-8 do 75231000-4
Zatvorske usluge, usluge javne sigurnosti i spasilačke usluge u mjeri u kojoj one nisu isključene na temelju članka 10. točke (h)	od 75231210-9 do 75231230-5; od 75240000-0 do 75252000-7; 79430000-7; 98113100-9
Međunarodne usluge	98900000-2 [usluge koje pružaju ekstrateritorijalne organizacije i tijela] i 98910000-5 [usluge koje su svojstvene međunarodnim organizacijama i tijelima]

(¹) Te usluge nisu obuhvaćene Direktivom ako se radi o negospodarskim uslugama od općeg interesa. Države članice slobodne su organizirati pružanje obveznih društvenih usluga ili drugih usluga kao usluga od općeg interesa ili kao negospodarskih usluga od općeg interesa.

4.3. Rezervacije

U mnogim državama članicama EU-a zaštićene radionice i programi zapošljavanja imaju važnu ulogu u podupiranju integracije osoba s invaliditetom ili osoba koje se zbog nekog drugog razloga nalaze u nepovoljnom položaju na tržištu rada. Te radionice često pružaju usluge koje javni naručitelji trebaju, na primjer, za održavanje i popravak, skladištenje ili proizvodnju i sastavljanje. Osim toga, u okviru poduzeća koja se bave brojnim djelatnostima, kao što su turizam ili informatičke usluge, postoje i programi zaštićenih zaposlenja. U okviru tih radionica i programa nude se radna mjesta osobama s invaliditetom, a mogu se zaposliti i drugi radnici u nepovoljnom položaju.

U skladu s direktivama o javnoj nabavi (⁹⁵) države članice mogu zadržati pravo sudjelovanja u postupcima nabave za zaštićene radionice i gospodarske subjekte čiji je glavni cilj socijalna i profesionalna integracija osoba s invaliditetom ili osoba u nepovoljnom položaju. Ujedno je moguće osigurati provedbu ugovora u kontekstu strukturiranih i stabilnih programa zapošljavanja u zaštićenim područjima. Kako biste imali pravo koristiti rezervirane ugovore, najmanje 30 % zaposlenika tih radionica, gospodarskih subjekata ili zaštićenih programa zaposlenja moraju biti osobe s invaliditetom ili osobe u nepovoljnom položaju. Moguće je rezervirati i samo određene dijelove ugovora.

Tko su osobe s invaliditetom ili osobe u nepovoljnom položaju? Iako će točna definicija ovisiti o državama članicama koje su odlučile djelovati u skladu s odredbama EU-a o rezerviranim ugovorima te će se shodno tome odraziti u nacionalnom pravu, u okviru u nastavku utvrđene su tipične kategorije osoba koje se mogu uzeti u obzir u okviru tih pojmova (⁹⁶). Treba napomenuti da se kategorije osoba s invaliditetom i radnika u nepovoljnom položaju međusobno ne isključuju.

Tko su osobe s invaliditetom i osobe u nepovoljnom položaju?

U skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom **osobe s invaliditetom** sve su osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s ostalima.

Ponekad osoba s invaliditetom dobiva službenu potvrdu:

(a) ako je prepoznata kao osoba s invaliditetom u skladu s nacionalnim pravnim okvirom; ili

(⁹⁵) Članak 20. Direktive 2014/24/EU, članak 38. Direktive 2014/25/EU i članak 24. Direktive 2014/23/EU.

(⁹⁶) Popis u nastavku okviran je i nadahnut člankom 1. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom (UNCPRD) odnosno (uz određene dodatke) člankom 2. Uredbe Komisije (EU) br. 651 iz 2014. (Uredba o općem skupnom izuzeću).

(b) ima iskaznicu EU-a za osobe s invaliditetom.

Osobe u nepovoljnom položaju mogu uključivati svaku osobu koja spada u jednu ili više sljedećih kategorija:

- (a) dugotrajno nezaposlena osoba (razdoblje se može razlikovati, npr. osoba koja nije bila zaposlena s redovnom plaćom u prethodnom razdoblju od 6 do 24 mjeseca);
- (b) mladi (npr. u dobi između 15 i 24 godine);
- (c) nije dovršila srednje obrazovanje ili strukovnu izobrazbu (Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja 3) ili koja je dovršila redovno obrazovanje prije manje od dvije godine, a još nije bila prvi put zaposlena s redovnom plaćom;
- (d) starija je od 50 godina;
- (e) živi kao odrasli samac s jednom ili više uzdržavanih osoba;
- (f) radi u sektoru ili struci u državi članici u kojoj je neravnoteža između spolova viša od prosječne neravnoteže između spolova u svim gospodarskim sektorima u toj državi članici (npr. 25 %), a pripada tom premalo zastupljenom spolu;
- (g) pripada etničkoj manjini u državi članici i potreban joj je razvoj jezičnog profila, profila stručnog usavršavanja ili profila radnog iskustva da bi poboljšala izgleda za pristup stalnom zaposlenju;
- (h) može se smatrati izloženom riziku od siromaštva ili ozbiljno materijalno ugroženom (npr. osobe u stanju materijalne oskudice, osobe koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada, beskućnici itd.); ili
- (i) izložena je drugim uvjetima koji je dovode u ranjivu situaciju (npr. nasilje u obitelji, ovisnici itd.).

Uz opću odredbu o prethodno navedenim rezervacijama, državama članicama na raspolaganju je posebna rezervacija za određene usluge obuhvaćene blagim režimom ⁽⁹⁷⁾. To je usmjereno na organizacije koje provode pružanje javnih usluga povezanih s ugovorom koji se dodjeljuje, na primjer, neprofitna zaklada koja promiče pismenost i koja želi raspisati natječaj za osiguranje obrazovanja odraslih. Sudjelovanje u natječaju može se rezervirati za takve organizacije ako ispunjavaju niz uvjeta koji se odnose na njihove ciljeve, ponovno ulaganje dobiti te upravljačke strukture koje se temelje na vlasništvu zaposlenika ili njihovu aktivnom sudjelovanju u upravljanju ⁽⁹⁸⁾. Organizacije obuhvaćene tom rezervacijom mogu uključivati socijalna poduzeća, poduzeća kojima upravljaju zaposlenici i dobrotvorne organizacije.

Popis usluga na koje se ova rezervacija može primijeniti iscrpan je, što znači da se ne može primjenjivati na druge usluge. Osim toga, ugovor na temelju navedene rezervacije ne može se dodijeliti organizaciji kojoj je isti javni naručitelj već dodijelio ugovor za iste usluge u okviru te rezervacije u prethodne tri godine. To se ograničenje ne primjenjuje ako je tijekom trogodišnjeg razdoblja javni naručitelj za predmetne usluge dodijelio ugovor organizaciji u okviru postupka javne nabave koji nije bio rezerviran. Naposljetku, maksimalno trajanje ugovora dodijeljenih u okviru rezervacije iznosi tri godine.

Svrha je tih pravila osigurati da se tom rezervacijom neopravdano ne naruši tržišno natjecanje. Važno je imati na umu da je korištenje rezervacija proizvoljno. Činjenica da je određena usluga uvrštena na popis usluga za koje se može primijeniti rezervacija ne sprečava vas da za tu uslugu dodijelite ugovor u postupku koji nije rezerviran u skladu s pravilima o blagom režimu.

Rezervirani postupak javne nabave za prerađivanje hrane u departmanu Vendéeu (Francuska)

Cilj javne nabave

Departman Vendée dodijelio je 2011. ugovor socijalnom poduzeću koje radi s osobama s invaliditetom za upravljanje logističkim centrom za ekološke poljoprivredne proizvode. U okviru centra skladište se, obrađuju, pakiraju i isporučuju obroci srednjim školama. Cilj postupka bio je kupiti održive, kvalitetne proizvode po nižim troškovima i olakšati pristup lokalnim proizvođačima.

⁽⁹⁷⁾ Članak 77. Direktive 2014/24/EU, članak 94. Direktive 2014/25/EU. Relevantne usluge označene su podebljanim slovima u tablici 4.2.

⁽⁹⁸⁾ Ti uvjeti navedeni su u članku 77. stavku 2. Direktive 2014/24/EU i članku 94. stavku 2. Direktive 2014/25/EU.

Pristup

Ugovor je dodijeljen u okviru rezerviranog postupka javne nabave. Odabrani ponuditelj bila je organizacija ADAPEL-ARIA 85. To socijalno poduzeće radi s osobama s invaliditetom te im nudi ne samo radno mjesto, već i zdravstvenu i socijalnu potporu. Organizacija ukupno zapošljava više od 1 400 osoba. Uspostavljena je skupina naručitelja kako bi zajednički nabavljali hranu i poticali upotrebu logističkog centra. Ugovor o upravljanju logističkim centrom obnovljen je 2015.

Rezultati

Dodjelom rezerviranog ugovora za socijalno poduzeće koje radi s osobama s invaliditetom, departman je osigurao pozitivan socijalni učinak i upotrebu ekološke hrane proizvedene na lokalnoj razini. Godišnje se u 31 srednju školu isporučuje više od 1 800 000 obroka.

Stečena iskustva

Riječ je o uspješnom modelu za uspostavu zajedničkog i globalnog pristupa nabavi hrane i pića koji obuhvaća tri stupa održivog razvoja – okolišni, socijalni i gospodarski. Tim se pristupom potrebe dobavljača poljoprivredno-prehrambenih proizvoda učinkovito povezuju s potrebama opskrbe različitih javnih naručitelja dodjelom rezerviranog ugovora socijalnom poduzeću. Ministarstvo sada razmatra proširenje programa kako bi se uključili drugi javni naručitelji (domovi umirovljenika, škole, općine) i primjenu sličnog pristupa za opskrbu ribom te su trenutačno u tijeku aktivnosti za uključivanje sudionika na tržištu.

Primjeri dobre prakse

- Rezerviranje ugovora za tržišno natjecanje organizacija ili programa sa socijalnom svrhom može biti učinkovit način ostvarivanja društvene vrijednosti putem javne nabave.
- Provjera tržišta može pomoći u utvrđivanju relevantnih organizacija koje ispunjavaju kriterije iz odredbi o rezerviranim ugovorima i njihova kapaciteta za izvršenje ugovora (vidjeti odjeljak 2.3. – Savjetovanje s dionicima).
- Ako socijalna poduzeća nemaju dovoljno kapaciteta za samostalno sudjelovanje u javnim natjecajima za dodjelu rezerviranih ugovora, razmotrite razdiobu ugovora u grupe te mogućnost uspostave partnerstava ili konzorcija koji bi mogli ispuniti zahtjeve. Imajte na umu da je moguće rezervirati određene grupe u okviru većeg ugovora za socijalna poduzeća.

4.4. Tehničke specifikacije

Nakon što ste utvrdili predmet ugovora, trebate uspostaviti detaljnije zahtjeve. Tehničke specifikacije govore sudionicima na tržištu što točno želite kupiti, a mogu uključivati i socijalne aspekte ako je to ključan dio onoga što treba isporučiti. Ponude koje nisu u skladu s tehničkim specifikacijama moraju se odbiti⁽⁹⁹⁾, stoga je važno uključiti samo bitne zahtjeve⁽¹⁰⁰⁾. Kriteriji za dodjelu trebali bi odražavati vaše preferencije, kako je navedeno u odjeljku 4.7.

Povezanost s predmetom javnog ugovora i tehničke specifikacije

U direktivama o javnoj nabavi navodi se da se tehničke specifikacije mogu odnositi na određeni postupak ili način proizvodnje ili izvršenje potrebnih radova, robe ili usluga ili na određeni postupak za neku drugu fazu njegova životnog ciklusa. To se primjenjuje i kada ti elementi nisu sastavni dio materijalnog sadržaja nabave, sve dok su povezani s predmetom ugovora i proporcionalni njegovoj vrijednosti i ciljevima.

To znači da nije potrebno da se sve specifikacije odnose na čimbenike koji su vidljivi ili primjetni u gotovom proizvodu ili usluzi. Na primjer, tekstilni proizvodi koji se proizvode uporabom otrovnih bojila (koja predstavljaju ozbiljan rizik za zdravlje radnika) mogu izgledati isto kao oni koji se proizvode na sigurniji način.

⁽⁹⁹⁾ Sud EU-a je u predmetu C-243/89 Komisija protiv Kraljevine Danske (Storebaelt) i predmetu C-561/12 Nordecon AS i Ramboll Eesti AS protiv Rahandusministeerium (Nordecon) istaknuo obvezu odbijanja ponuda koje ne zadovoljavaju specifikacije.

⁽¹⁰⁰⁾ Varijante se mogu se koristiti kako bi se, prema potrebi, omogućila veća fleksibilnost u specifikacijama. Pravila o varijantama utvrđena su člankom 45. Direktive 2014/24/EU i člankom 64. Direktive 2014/25/EU.

U tehničkim specifikacijama možete zahtijevati upotrebu netoksičnih bojila u konkretnim proizvodima koje kupujete. Opći zahtjevi u pogledu sigurnosti radnika mogu biti sastavni dio kriterija za odabir i/ili klauzula o izvršenju ugovora.

Postoje različiti načini izrade specifikacija: korištenjem priznatih europskih, međunarodnih ili nacionalnih normi, izvedbenih ili funkcionalnih zahtjeva ili nekih kombinacija tih pristupa. Specifikacije koje se temelje na rezultatima mogu biti posebno prikladne za usluge, uključujući one koje imaju socijalni element. Na primjer, ako kupujete usluge kućne njege za starije osobe, specifikacije mogu zahtijevati određene rezultate u smislu neovisnosti i dobrobiti primatelja usluge. Te biste specifikacije trebali oblikovati na objektivan i transparentan način tako da ih svi ponuditelji razumiju. Morate razmisliti i o tome kako ocijeniti usklađenost, na primjer, izjavu ponuditelja u vezi s njihovim pristupom kućnim posjetima, osposobljavanju osoblja i kontroli kvalitete.

Glavni je zahtjev da tehničke specifikacije svim ponuditeljima moraju omogućiti jednak pristup, stoga trebate razmotriti kako vaši zahtjevi utječu na sposobnost tržišnog natjecanja različitih gospodarskih subjekata (uključujući, primjerice, organizacije socijalne ekonomije i socijalna poduzeća). To možete postići, među ostalim, izradom nacрта svojih specifikacija u fazi prije pokretanja postupka javne nabave i traženjem povratne informacije od svih zainteresiranih gospodarskih subjekata u okviru provjere tržišta. To vam može pomoći da izostavite elemente koji bi mogli biti prepreka za sudjelovanje ili one kojima bi se nekom subjektu dala prednost ili ga se stavilo u nepovoljni položaj.

Savjetovanje s korisnicima ujedno vam može pomoći da osigurate da specifikacije odražavaju stvarne potrebe i ne sadržavaju nepotrebne elemente. Na primjer, korisnici knjižnice mogu dati savjete o vrsti i formatu materijala koji će se isporučiti, kao i o željenim prostorima i uslugama. U poglavlju 3. detaljno se obrađuje uloga procjene potreba i savjetovanja s korisnicima u SRPP-u.

4.4.1. **Zahtjevi za pristupačnost u tehničkim specifikacijama**

U članku 42. stavku 1. Direktive 2014/24/EU i članku 60. stavku 1. Direktive 2014/25/EU navodi se:

„Za sve nabave koje namjeravaju koristiti fizičke osobe, bez obzira jesu li namijenjene široj javnosti ili osoblju naručitelja, pri izradi tehničkih specifikacija, osim u valjano opravdanim slučajevima, uzimaju se u obzir kriteriji dostupnosti osobama s invaliditetom ili se specifikacije osmišljavaju na načelu dostupnosti za sve korisnike” ⁽¹⁰¹⁾.

To znači da su javni naručitelji (ili subjekti iz sektora komunalnih usluga) obvezni pružati robu, usluge i radove pristupačne svim korisnicima, odnosno da je to zakonska obveza. Nakon stupanja na snagu ažuriranih standardnih obrazaca moći ćete koristiti posebna neobvezna polja u tim obrascima (za dodatne informacije o novim standardnim obrascima vidjeti odjeljak 3.6.) kako biste naveli želite li uvesti kriterije u pogledu pristupačnosti u svoj postupak javne nabave odnosno dali obrazloženje ako to nije slučaj.

Međutim, ako su u pravu EU-a utvrđeni obvezni zahtjevi za pristupačnost, oni se moraju navesti u tehničkim specifikacijama.

To se odnosi na Direktivu (EU) 2019/882 o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga, poznatu pod nazivom Europski akt o pristupačnosti, kojom se utvrđuju zajednički zahtjevi za pristupačnost kako bi se osiguralo da osobe s invaliditetom i starije osobe mogu pristupiti proizvodima i uslugama na ravnopravnoj osnovi kao i druge osobe. Njome se odražava i obveza na temelju *Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom* (UNCRPD) da države potpisnice omoguće pristup proizvodima, uslugama i infrastrukturi.

Iako se zahtjevi za pristupačnost iz Europskog akta o pristupačnosti (EAA) primjenjuju tek od 2025. ⁽¹⁰²⁾, s obzirom na obvezu koja se primjenjuje na temelju Direktive 2014/24/EU i Direktive 2014/25/EU postoji dobra osnova za upućivanje na te zahtjeve u natječajnoj dokumentaciji koja je objavljena prije tog datuma. To bi moglo pomoći u usklađivanju s pravilima EU-a o tehničkim specifikacijama i osigurati da je tržište spremno ostvariti potpunu pristupačnost od 2025.

Europskim aktom o pristupačnosti obuhvaćeni su sljedeći proizvodi i usluge:

- računala i operativni sustavi,
- terminali za plaćanje i bankomati,

⁽¹⁰¹⁾ Ne postoji odgovarajuća odredba koja se primjenjuje na koncesije koje su regulirane Direktivom 2014/23/EU.

⁽¹⁰²⁾ Direktivom se predviđa izuzeće za usluge gradskog, prigradskog i regionalnog prijevoza te usluge koje pružaju mikropoduzeća (poduzeće koje zapošljava manje od 10 osoba i koje ima godišnji promet koji ne prelazi 2 milijuna EUR ili ukupnu godišnju bilancu koja ne prelazi 2 milijuna EUR).

- uređaji za izdavanje karata i uređaji za prijavu,
- interaktivni samoposlužni terminali na kojima se pružaju informacije,
- pametni telefoni,
- TV oprema povezana s uslugama digitalne televizije,
- usluge telefonije i odgovarajuća oprema,
- pristup audiovizualnim medijskim uslugama kao što su oprema za televizijsko emitiranje i povezana korisnička oprema,
- određene usluge zrakoplovnog, autobusnog i željezničkog prijevoza putnika te prijevoza putnika vodnim putovima,
- potrošačke bankarske usluge,
- e-knjige,
- e-trgovina,
- jedinstveni europski broj za hitne službe „112”.

Zahtjevi za pristupačnost internetskih savjetodavnih službi u gradu Espoou (Finska)

Cilj javne nabave

Grad Espoo uključio je zahtjev za pristupačnost u tehničke specifikacije svojih poziva na podnošenje ponuda za internetske savjetodavne usluge kako bi sadržaj bio dostupan osobama s invaliditetom ili poteškoćama.

Pristup

Ponuđena usluga mora biti pristupačna i imati razinu usklađenosti A i AA sa Smjernicama za osiguravanje pristupačnosti internetskog sadržaja (WCAG) 2.0. One uključuju, na primjer, sljepoću i oštećenja vida, gluhoću i oštećenja sluha, poteškoće u učenju, kognitivna ograničenja, smanjenu pokretljivost, poremećaje govora, osjetljivost na svjetlost i kombinacije prethodno navedenih oštećenja. Kriteriji uspješnosti u okviru smjernica WCAG 2.0 definiraju se kao izjave koje se mogu ispitati i stoga ne ovise o pojedinačnim tehnologijama.

Rezultati

Izrađene internetske stranice povećale su pristupačnost usluga internetskog savjetovanja u Espoou, što je pomoglo gradu da pruži bolju potporu svojim građanima s invaliditetom ili poteškoćama.

Stečena iskustva

Uključivanjem zahtjeva za pristupačnost u pozive na podnošenje ponuda povećava se upotrebljivost pružene usluge i omogućuje građanima da se optimalno koriste javnim uslugama.

Izvor: Ministarstvo gospodarstva i zapošljavanja Finske, Guide to Socially Responsible Public Procurement, (Vodič za društveno odgovornu javnu nabavu), 2017.

Obveznim zahtjevima za pristupačnost osigurava se da su proizvodi i usluge dizajnirani i proizvedeni s ciljem povećanja njihove predvidljive upotrebe za osobe s invaliditetom te da se u tim proizvodima ili na njima nalaze dostupne informacije o njihovoj funkcioniranju i **značajkama** pristupačnosti. **Osim toga, u Prilogu III. Europskom aktu o pristupačnosti utvrđeni su zahtjevi za pristupačnost za izgrađeni okoliš** koje države članice mogu primijeniti. S obzirom na to da se obveza uključivanja zahtjeva za pristupačnost u tehničke specifikacije primjenjuje i na ugovore o radovima, Prilog može poslužiti kao početna točka za ugovore o projektiranju i izgradnji.

U dokumentaciji o nabavi može se izravno uputiti na usklađene norme ili tehničke specifikacije zahtjeva za pristupačnost proizvoda ili usluga koje razvijaju europske organizacije za normizaciju, uključujući one razvijene na temelju Europskog akta o pristupačnosti. Na primjer, norma EN 301 549 ⁽¹⁰³⁾ sadržava zahtjeve za pristupačnost proizvoda i usluga IKT-a, a EN 17210 ⁽¹⁰⁴⁾ uključuje zahtjeve za pristupačnost za različite zgrade i infrastrukturu.

⁽¹⁰³⁾ Vidjeti https://www.etsi.org/deliver/etsi_en/301500_301599/301549/03.01.01_60/en_301549v030101p.pdf

⁽¹⁰⁴⁾ Vidjeti <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/mandates/index.cfm?fuseaction=search.detail&id=392> i https://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:110:0:::FSP_PROJECT,FSP_LANG_ID:65077,25&cs=1B1F504D7DCF7711690E22BAE7CED456A

Zahtjevi za pristupačnost proizvoda ili usluga mogu se utvrditi i u drugim zakonodavnim aktima EU-a, a usklađenost s Europskim aktom o pristupačnosti može pomoći u utvrđivanju usklađenosti s tim zakonodavstvom.

Primjeri dobre prakse

- Tehničke specifikacije treba izraditi pažljivo kako bi se uključili svi ključni socijalni aspekti, a da se pritom ne uvedu nepotrebna ograničenja tržišnog natjecanja.
- Funkcionalne specifikacije ili specifikacije koje se temelje na rezultatima mogu biti posebno primjerene za ugovore o uslugama koji uključuju socijalne aspekte, npr. za utvrđivanje željenih rezultata usluge.
- Tehničke specifikacije mogu se odnositi na proizvodni postupak, koji neće nužno biti vidljiv u gotovom proizvodu. Međutim, moraju biti povezane s predmetom ugovora i odgovarati njegovoj vrijednosti i ciljevima.
- Obvezno je uključiti zahtjeve za pristupačnost u tehničke specifikacije za svu nabavu koju će koristiti građani. Europskim aktom o pristupačnosti definiraju se neki od tih zahtjeva za određeni broj proizvoda i usluga koji se najčešće kupuju.
- Nakon što postanu dostupni, koristite se posebnim neobveznim poljima u novim standardnim obrascima kako biste naveli jeste li koristili kriterije pristupačnosti te ako niste, objasnite zašto to nije bilo moguće u propisno opravdanim slučajevima.

4.5. Usklađenost sa socijalnim i radnim pravom te kolektivnim ugovorima

Direktive o javnoj nabavi sadržavaju socijalnu i okolišnu klauzulu ⁽¹⁰⁵⁾ u kojoj se navodi da države članice trebaju poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osigurale da u provedbi ugovora o javnoj nabavi gospodarski subjekti udovoljavaju „primjenjivim obvezama u području prava okoliša, socijalnog i radnog prava određenog pravom Unije, nacionalnim pravom, kolektivnim ugovorima ili odredbama međunarodnog prava okoliša, socijalnog i radnog prava”.

Međunarodni sporazumi navedeni u ovoj odredbi navedeni su u Prilogu ⁽¹⁰⁶⁾ i uključuju osam temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada (ILO):

- Konvenciju 87. o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organiziranje,
- Konvenciju 98. o pravu na organiziranje i kolektivno pregovaranje,
- Konvenciju 29. o prisilnom radu,
- Konvenciju 105. o ukidanju prisilnog rada,
- Konvenciju 138. o minimalnoj dobi,
- Konvenciju 111. o diskriminaciji (zaposlenje i zanimanje)
- Konvenciju 100. o jednakim naknadama za rad,
- Konvenciju 182. o najgorim oblicima dječjeg rada.

Uz opću obvezu država članica da osiguraju poštovanje tih odredbi u provedbi ugovora o javnoj nabavi, ta „socijalna i okolišna klauzula” ima više posebnih primjena. Dokaz da ponuditelj nije ispunio obveze koje se odnose na socijalno ili radno pravo ili kolektivne ugovore može imati ozbiljne posljedice kao što su:

- odbijanje ekonomski najpovoljnije ponude ⁽¹⁰⁷⁾,
- isključivanje iz postupka javne nabave ⁽¹⁰⁸⁾,
- odbijanje izuzetno niske ponude ⁽¹⁰⁹⁾, i/ili
- zajednička odgovornost podgovaratelja i glavnog ugovaratelja za svako nepoštovanje obveza iz prava o zaštiti okoliša te socijalnog i radnog prava ⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁵⁾ () Članak 18. stavak 2. Direktive 2014/24/EU, članak 36. stavak 2. Direktive 2014/25/EU i članak 30. stavak 3. Direktive 2014/23/EU.

⁽¹⁰⁶⁾ Prilog X. Direktivi 2014/24/EU, Prilog XIV. Direktivi 2014/25/EU, Prilog X. Direktivi 2014/23/EU.

⁽¹⁰⁷⁾ Članak 56. stavak 1. Direktive 2014/24/EU, članak 76. stavak 6. Direktive 2014/25/EU.

⁽¹⁰⁸⁾ Članak 57. stavak 4. točka (a) Direktive 2014/24/EU, članak 80. stavak 1. Direktive 2014/25/EU, članak 38. stavak 7. točka (a) Direktive 2014/23/EU.

⁽¹⁰⁹⁾ Članak 69. stavak 3. Direktive 2014/24/EU, članak 84. stavak 3. Direktive 2014/25/EU.

⁽¹¹⁰⁾ Članak 71. stavak 6. Direktive 2014/24/EU, članak 88. stavak 6. Direktive 2014/25/EU, članak 42. stavak 4. Direktive 2014/23/EU.

Socijalna i okolišna klauzula učinkovit je alat za potporu SRPP-u. Nacionalna tijela mogu imati uspostavljene posebne mjere za osiguranje usklađenosti s obvezama iz socijalne i okolišne klauzule ili se mogu osloniti na to da će javni naručitelji provjeriti usklađenost u svakom pojedinačnom slučaju. Jedan od načina da se pridonese osiguravanju učinkovitosti te klauzule jest da se u natječajnoj dokumentaciji uputi na posebne obveze iz socijalnog i radnog prava te kolektivnih ugovora koje se primjenjuju na ugovor te da se od ponuditelja zatraži da potvrde svoju usklađenost. U tu svrhu javni naručitelji mogu tražiti dokaze o usklađenosti ili izjave ponuditelja. To bi potom trebalo poduprijeti ugovornim odredbama kojima se zahtijeva ispunjavanje relevantnih obveza tijekom izvršenja ugovora i popratiti učinkovitim mjerama praćenja (vidjeti odjeljke 5.2. i 5.4.).

Nacionalne obveze u području socijalnog i radnog prava moraju se uvijek primjenjivati u skladu s pravom Unije i načelima transparentnosti, nediskriminacije i jednakog postupanja. Stoga svaki zahtjev koji se postavlja ponuditeljima na temelju nacionalnog socijalnog i radnog prava ili kolektivnih ugovora ne bi trebao dovesti do izravne ili neizravne diskriminacije ponuditelja ili radnika iz drugih država članica.

Isto tako, zahtjevi iz javnih natječaja koji se temelje na nacionalnom socijalnom i radnom pravu ili kolektivnim ugovorima ne bi trebali dovesti do diskriminacije u pogledu radova, robe, usluga i gospodarskih subjekata iz zemalja potpisnica Sporazuma o javnoj nabavi (SPJ) ili zemalja koje imaju dvostrani sporazum s EU-om koji uključuje poglavlje o javnoj nabavi, u mjeri u kojoj su obuhvaćeni tim sporazumima.

Na primjer, nije moguće primjenjivati uvjete rada vlastite države u slučaju sklapanja ugovora na daljinu u drugoj državi članici, u zemljama SPJ-a ili u zemljama koje imaju dvostrani sporazum s EU-om koji uključuje poglavlje o nabavi.

U odjeljku 5.2. nalaze se dodatne informacije o primjeni socijalnog i radnog prava te kolektivnih ugovora u ugovorima o javnoj nabavi.

Uporaba javne nabave u Kataloniji (Španjolska) za jačanje prava radnika u lancima opskrbe elektroničke opreme

Cilj javne nabave

Katalonska udruga lokalnih tijela (L'Associació Catalana de Municipis – ACM) predstavlja više od 1 000 lokalnih tijela, odnosno 95 % općina u regiji. Jedna je od njezinih funkcija djelovati kao središnji javni naručitelj, kombinirati potrebe i ostvarivati administrativne uštede za svoje članove. ACM je 2018. postao podružnica organizacije Electronics Watch čije se socijalne klauzule sada dodaju u ponude, uključujući nedavni okvirni sporazum za nabavu pisača u kojem sudjeluje 80 općina.

Pristup

Klauzulama organizacije Electronics Watch zahtijeva se od ugovaratelja da provode dubinsku analizu kako bi postigli transparentnost lanca opskrbe, da surađuju s neovisnim promatračima i da rješavaju povrede radničkih prava i sigurnosnih standarda. Usklađene su s Direktivom 2014/24/EU o javnoj nabavi i odražavaju Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima te Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća. Klauzule sadržavaju kodeks radnih standarda koji se odnose na nacionalne propise i temeljne konvencije ILO-a.

Rezultati

Zahtjev za početnu objavu naišao je na pozitivan odgovor ugovaratelja. Ugovaratelji su dostavili detaljne podatke o lancu opskrbe za određene modele proizvoda i lokacije proizvodnje koji se upotrebljavaju u okviru ugovora. Na temelju postojećih rezultata praćenja za te modele i lokacije organizacija Electronics Watch izradila je procjenu rizika za ACM. Pojednostosti koje je otkrio jedan dobavljač poduprle su postupak uključivanja dionika u tvornici pisača u južnoj Aziji koji je u tijeku. Na temelju podataka o lokaciji proizvodnje provest će se plan praćenja u kojem će se koristiti lokalno stručno znanje za praćenje radničkih prava. ACM već planira uključiti uvjete ugovora koje je izradila organizacija Electronics Watch u dva okvirna sporazuma – za IT i izvještavanje s plenarnih sjednica upotrebom videoveze.

Stečena iskustva

Sektor, odnosno prodavatelji, proizvođači robne marke i njihovi dobavljači, trebaju i dalje razvijati transparentnost lanca opskrbe. Otkrivanje informacija na razini komponenti proizvoda još je složen proces za taj sektor, ali je ključno za omogućivanje transparentnosti lanca opskrbe koja je povezana s područjem primjene u skladu s direktivama o javnoj nabavi. Ako više javnih naručitelja zatraži otkrivanje lokacija proizvodnje, ta će praksa lakše postati standardnom u sektoru.

4.6. Kriteriji za odabir i isključenje

4.6.1. Osnove za isključenje

Direktivama o javnoj nabavi utvrđuje se da određeni gospodarski subjekti ne bi trebali moći dobiti javne ugovore zbog teških kaznenih djela ili neetičkih praksi. U njima se ujedno potvrđuje da dokumentirane povrede korporativne odgovornosti ili loši prethodni rezultati mogu biti osnova za isključenje. Osnove za isključenje dijele se u dvije kategorije: obvezujuće (koje se moraju primjenjivati u svim javnim natječajima) i diskrecijske (one za koje javni naručitelji mogu odlučiti hoće li ih primjenjivati ili koje mogu postati obvezujuće na temelju nacionalnog prava). U tablici u nastavku prikazane su obvezujuće i diskrecijske osnove za isključenje koje su najrelevantnije za SRPP – dodatne osnove utvrđene su u direktivama o javnoj nabavi ⁽¹¹⁾.

Tablica 4.3.

Osnove za isključenje povezane sa SRPP-om

Obvezujuće osnove za isključenje ⁽¹⁾	Diskrecijske osnove za isključenje ⁽²⁾
pravomoćna presuda za dječji rad ili druge oblike trgovanja ljudima	nepoštovanje obveza plaćanja poreza ili doprinosa socijalnog osiguranja – dokazano odgovarajućim sredstvima
	kršenje primjenjivih obveza iz socijalne i okolišne klauzule, tj. obveza iz prava o zaštiti okoliša te socijalnog i radnog prava utvrđenih zakonodavstvom EU-a, nacionalnim pravom, kolektivnim ugovorima ili temeljnim konvencijama ILO-a
nepoštovanje obveza plaćanja poreza ili doprinosa socijalnog osiguranja – utvrđeno obvezujućom sudskom ili upravnom odlukom	teški poslovni prekršaj kojim se dovodi u pitanje integritet subjekta
	znatni ili postojani nedostaci tijekom provedbe materijalnih zahtjeva iz prethodnog ugovora
	ozbiljno lažno prikazivanje činjenica ili nemogućnost podnošenja popratne dokumentacije

⁽¹⁾ Članak 57. stavci 1. i 2. Direktive 2014/24/EU. Vidjeti i članak 80. stavak 1. Direktive 2014/25/EU i članak 38. stavke 4. i 5. za koncesije uređene Direktivom 2014/23/EU.

⁽²⁾ Članak 57. stavci 2. i 4. Direktive 2014/24/EU i članak 38. stavak 7. Direktive 2014/23/EU. Za ugovore o koncesijama primjenjivost diskrecijskih osnova u području komunalnih poduzeća može se razlikovati ovisno o nacionalnim pravilima (vidjeti članak 80. stavak 1. Direktive 2014/25/EU).

Svi ponuditelji moraju se pozvati da potvrde svoju usklađenost s obvezujućim osnovama za isključenje i svim diskrecijskim osnovama koje se primjenjuju na postupak. Prethodni dokazi o usklađenosti dostupni su u europskoj jedinstvenoj dokumentaciji o nabavi (ESPD) ili se mogu pružiti nekim drugim načinom davanja osobne izjave ovisno o predmetnom posebnom ugovoru; međutim, u svakom trenutku možete zatražiti popratne dokumente ako je to potrebno za pravilnu provedbu postupka ⁽¹²⁾.

Kad je riječ o obvezujućim osnovama za isključenje, najdulje razdoblje isključenja iznosi pet godina od datuma pravomoćne presude, osim ako je u presudi navedeno dulje razdoblje. Kad je riječ o diskrecijskim osnovama, najdulje razdoblje isključenja iznosi tri godine od relevantnog događaja ⁽¹³⁾. U oba slučaja ponuditelji mogu dokazati svoju pouzdanost unatoč postojanju jedne ili više osnova za isključenje (poznato kao „samopročišćenje”). U tu svrhu moraju dostaviti dokaze o posebnim mjerama koje su poduzeli za rješavanje i sprečavanje daljnjih kaznenih djela i propusta, kao što su plaćanje naknade za svaku prouzročenu štetu, aktivna suradnja s tijelima nadležnima za istragu te konkretne mjere tehničke i organizacijske prirode te mjere za osoblje ⁽¹⁴⁾.

⁽¹¹⁾ Članak 57. Direktive 2014/24/EU, članak 80. Direktive 2014/25/EU, članak 38. Direktive 2014/23/EU.

⁽¹²⁾ Članak 59. stavak 4. Direktive 2014/24/EU. Moguće je i raskinuti ugovor ako je ugovaratelj u trenutku dodjele ugovora bio u jednoj od situacija za obvezujuće isključenje (članak 73. točka (b) Direktive 2014/24/EU, članak 90. točka (b) Direktive 2014/25/EU, članak 44. točka (b) Direktiva 2014/23/EU).

⁽¹³⁾ Članak 57. stavak 7. Direktive 2014/24/EU, koji se može primjenjivati i na komunalne usluge (vidjeti članak 80. Direktive 2014/25/EU), članak 38. stavak 10. Direktive 2014/23/EU. Kraća razdoblja isključenja mogu biti utvrđena i nacionalnim pravom.

⁽¹⁴⁾ Članak 57. stavak 6. Direktive 2014/24/EU, članak 80. Direktive 2014/25/EU, članak 38. stavak 9. Direktive 2014/23/EU.

Javni naručitelj je onaj koji treba procijeniti te mjere i odlučiti jesu li dovoljne da bi dozvolio ponuditelju sudjelovanje u postupku. Ako to nije slučaj, ponuditelju se mora dostaviti obrazloženje te odluke.

Borba protiv dječjeg rada u lancima opskrbe – francuski i nizozemski propisi

Poduzeća koja su osuđena za kaznena djela povezana s dječjim radom ili trgovinom ljudima moraju se isključiti iz postupaka javne nabave. Zbog toga što se takva kršenja često događaju u okviru složenih lanaca opskrbe, teško je dobiti pouzdane informacije o njima. Francuska i Nizozemska donijele su propise o dubinskoj analizi, kojima se poduzetima nameće obveza da utvrde postoji li rizik od dječjeg rada u njihovim lancima opskrbe, da poduzmu mjere protiv njega te da javno izvijeste o tim mjerama.

Ako se takvi propisi primjenjuju na ponuditelje u postupku javne nabave, nepoštovanje obveza dužne pažnje može dovesti do isključenja na temelju članka 57. stavka 4. točke (a) Direktive 2014/24/EU (kršenje primjenjivih obveza iz socijalne i okolišne klauzule). To ne bi bio slučaj ako se propis o dubinskoj analizi ne primjenjuje na ponuditelja, primjerice zbog lokacije njegova sjedišta ili broja zaposlenika.

4.6.2. Kriteriji za odabir ⁽¹¹⁵⁾

Dok su kriteriji za isključenje usmjereni na negativne čimbenike zbog kojih ne možete dodijeliti ugovor ponuditelju, kriteriji za odabir mogu vam pomoći u utvrđivanju ponuditelja koji su u najboljem položaju za ostvarenje socijalnih aspekata vašeg ugovora. Konkretno, utvrđivanje odgovarajućih kriterija za odabir na temelju ekonomske i financijske sposobnosti, tehničkih i ljudskih resursa te iskustva može vam pomoći da provedete SRPP i istodobno osigurate da se različite organizacije mogu nadmetati za vaš ugovor.

Neki primjeri kriterija za odabir koji mogu pridonijeti ostvarivanju SRPP-a su:

- zahtjevi u pogledu financijske sposobnosti (npr. promet, profitabilnost) koji su ograničeni na ono što je potrebno kako bi se osiguralo da ponuditelj može izvršiti ugovor i ne ograničavaju sudjelovanje organizacija socijalne ekonomije, socijalnih poduzeća, neprofitnih organizacija i organizacija zajednice,
- kriteriji kojima se zahtijevaju dokazi o posebnom iskustvu i stručnom znanju organizacija i/ili njihovih timova u rješavanju socijalnih pitanja relevantnih za vaš ugovor, npr. pristupačnost, rodna ravnopravnost i nediskriminacija,
- tehnički kapaciteti za praćenje radne prakse u lancu opskrbe ⁽¹¹⁶⁾, uključujući sustave upravljanja i partnerstva s drugim organizacijama, i/ili
- dokaz o uspješnom izvršenju prethodnih ugovora koji uključuju slične socijalne zahtjeve, npr. zapošljavanje i mogućnosti za doškolovanje naučnika ili radnika u nepovoljnom položaju.

Povezanost i proporcionalnost kriterija za odabir s predmetom ugovora

Svi kriteriji za odabir moraju biti povezani s predmetom ugovora te mu biti proporcionalni. To znači da ne biste trebali primjenjivati opći pristup za utvrđivanje kriterija za odabir, već provjeriti jesu li prikladni za ispunjavanje vaših ciljeva (uključujući ciljeve SRPP-a) te da ne nadilaze ono što je potrebno.

Ako tražite dokaze o mjerama upravljanja lancem opskrbe, na primjer, ne možete zahtijevati da ti dokazi nadilaze okvire onoga što kupujete (npr. uključivanje svih djelatnosti poduzeća). Trebali biste izbjegavati i postavljanje zahtjeva za prethodno iskustvo koje je previše opsežno ili previše restriktivno, imajući na umu da neki ponuditelji mogu imati odgovarajuće iskustvo u drugim sektorima ili područjima aktivnosti. Tim pristupom kriterijima odabira ujedno ćete pridonijeti tome da se organizacije socijalne ekonomije, socijalna poduzeća i neprofitne organizacije mogu natjecati za dodjelu vašeg ugovora.

⁽¹¹⁵⁾ Članak 58. Direktive 2014/24/EU, članak 80. Direktive 2014/25/EU, članak 38. stavci 1. i 2. Direktive 2014/23/EU.

⁽¹¹⁶⁾ Kako je utvrđeno u dijelu II. točki (d) Priloga XII. Direktivi 2014/24/EU.

Dokazi povezani s kriterijima odabira u prvom redu proizlaze iz ESPD-a ili mogu doći, u nekim slučajevima, u nekom drugom obliku osobne izjave. Kao i u slučaju kriterija za isključenje, moguće je zatražiti popratne dokumente u bilo kojem trenutku u postupku. Za razliku od kriterija za isključenje, kriteriji za odabir trebali bi biti posebno utvrđeni za svaki ugovor kako bi se osigurala njihova proporcionalnost i povezanost s predmetom ugovora.

Kad je riječ o pristupačnosti, normom EN 17161:2019 o dizajnu za sve ⁽¹¹⁷⁾ uspostavlja se pristup dizajnu usmjeren na pristupačnost za proizvode, robu i usluge čiji je cilj proširiti krug korisnika. Ta bi norma mogla biti navedena u kriterijima za odabir u okviru vaših zahtjeva za tehničke kapacitete kako bi se utvrdilo imaju li ponuditelji odgovarajuće postupke za isporuku pristupačnih proizvoda i usluga. U tom je slučaju potrebno uzeti u obzir i dokaze o usklađenosti s jednakovrijednim normama.

Primjeri dobre prakse

- Primijenite obvezujuće i neobvezujuće kriterije za isključenje kako biste osigurali da ponuditelji nisu prekršili primjenjivo socijalno ili radno pravo ili kolektivne ugovore.
- Razvijte kriterije za odabir koji odgovaraju vašem ugovoru i koji su usmjereni na relevantne socijalne aspekte povezane s tehničkim i ljudskim resursima i prethodnim iskustvom. Izbjegavajte financijske ili druge kriterije koji bi mogli spriječiti sudjelovanje organizacija socijalne ekonomije i socijalnih poduzeća.
- Unaprijed razmislite koju ćete vrstu dokaza zahtijevati od ponuditelja prije dodjele ugovora te o načinu na koji bi se te informacije trebale ažurirati tijekom izvršenja ugovora.
- Ako primete ponude iz druge države članice EU-a, možete se koristiti sustavom eCertis ⁽¹¹⁸⁾, koji će vam pomoći da razumijete dokaze koje dostavlja druga stranka.

Primjena konvencija ILO-a u postupku nabave tekstila koji je provelo češko ministarstvo

Cilj javne nabave

Češko ministarstvo rada i socijalne skrbi (MoLSA) razvilo je 2015. svoju vlastitu strategiju društveno odgovornog poslovanja koju koristi za izradu postupaka javne nabave. Primijenilo je strategiju u postupku javne nabave odjeće koju trebaju distribuirati dobrotvorne organizacije ljudima kojima je potrebna pomoć. Ta je nabava sufinancirana sredstvima iz europskih fondova.

Pristup

Kako bi se spriječilo kršenje radnih i socijalnih prava u procesu proizvodnje tekstila, ministarstvo je od ponuditelja zahtijevalo da imaju sustav kojim se jamči da se tijekom proizvodnje kupljene robe nisu kršila radnička prava zaštićena konvencijama ILO-a (dječji rad, prisilni rad itd.). To je bio kriterij za odabir. U toj je fazi ministarstvo bilo usmjereno samo na uvjete u stvarnim procesima proizvodnje tekstila, a ne na proizvodnju sirovina. Ponuditelji su mogli dokazati usklađenost s tim zahtjevom članstvom u zakladi Fair Wear ili su mogli podnijeti osobnu izjavu. U drugom su slučaju ponuditelji morali utvrditi proizvođača za svaku vrstu proizvoda, robnu marku i mjesto proizvodnje. Time se javnom naručitelju omogućuje određena razina kontrole nad radnim uvjetima u lancu opskrbe.

Rezultati

Rizik od kršenja radnih i socijalnih standarda tijekom proizvodnje tekstila smanjen je primjenom socijalnih zahtjeva u fazi odabira, osiguravajući veću transparentnost lanaca opskrbe ponuditelja. Prema informacijama koje je dostavio odabrani ponuditelj, znatan dio proizvodnje nalazi se u EU-u. Osim toga, dio proizvodnje vrše zatvorenici koji u tom procesu razvijaju radne vještine i stječu preporuke kojima će se poduprijeti njihova ponovna integracija u društvo nakon izlaska iz zatvora.

⁽¹¹⁷⁾ Vidjeti https://standards.cen.eu/dyn/www/?p=204:110:0:::FSP_PROJECT:62323&cs=13275480BC8D2104048D1E2104EAD11A2

⁽¹¹⁸⁾ Informacijski sustav eCertis omogućuje korisnicima da lakše utvrde različite certifikate koje se koriste u postupcima javne nabave diljem EU-a. Funkcija pretraživanja dostupna je na svim službenim jezicima EU-a. Možete ga pronaći ovdje: <https://ec.europa.eu/tools/ecertis/#/search>.

Stečena iskustva

Jednostavni zahtjevi za transparentnost lanca opskrbe mogu dovesti do neočekivanih koristi koje nadilaze zahtjeve ugovora. U ovom je javnom natječaju mogućnost za primjenu zahtjeva transparentnosti u lancu opskrbe uspostavljen kao uvjet za sudjelovanje. Uvjeti praćenja tijekom izvršenja ugovora i dalje su problematični.

Rješavanje pitanja ljudskih prava putem javne nabave u općini Stavanger (Norveška)**Cilj javne nabave**

Norveška općina Stavanger predvodnik je u primjeni etičkih kriterija u javnoj nabavi, uključujući upotrebu ciljanih kriterija za odabir. Od 2010. od ponuditelja se tražilo da vode evidenciju o svojim lancima opskrbe usredotočujući se na one ugovore koji predstavljaju najveći rizik od kršenja ljudskih prava.

Pristup

Godišnja procjena rizika provodi se za sve buduće ugovore. Za ugovore s visokim rizikom, kao što su tekstil te informatička i medicinska oprema, primjenjuju se sveobuhvatni kriteriji odabira koji se odnose na etičku trgovinu. Jedan je od kriterija taj da dobavljači imaju uspostavljene sustave sljedivosti u lancu opskrbe, postupak procjene rizika i kodeks ponašanja dobavljača. Kodeks ponašanja mora biti u skladu s etičkim odredbama ugovora koje je izradila općina Stavanger (koji se temelje na ključnim konvencijama UN-a i ILO-a te nacionalnom zakonodavstvu na lokaciji proizvodnje). Kako bi se pripremili sudionici na tržištu, održavaju se seminari za dobavljače. Tijekom faze izvršenja ugovora upotrebljavaju se podaci iz sustava trećih strana, kao što je inicijativa etičke trgovine, te se održavaju sastanci s pojedinim dobavljačima i provode upitnici.

Rezultati

Primjena etičkih kriterija i mjere koje se poduzimaju da se osigura poštovanje uvjeta određenih u ciljanim ugovorima polako, ali sigurno postižu svoj cilj. Smatra se da je stalna usmjerenost na ljudska prava, održivost i društvenu odgovornost u javnoj nabavi dovela do toga da dobavljači, kao i ostali dionici javnog i privatnog sektora, shvate važnost tih pitanja i uzmu ih u obzir. Putem dijaloga s dobavljačima i različitim mrežama, revizija obavljenog posla, tvorničkih inspekcija itd. općina Stavanger povećava svoje interno stručno znanje u tom području. Općina se nada da će uskoro biti spremna isprobati još temeljitije metode, primjerice nadopunjavanje kriterija za odabir s novim kriterijima za dodjelu, kako bi osigurala ljudska prava i održivost u javnoj nabavi. Trenutačno su kriteriji koji se koriste povezani s kvalifikacijskim postupkom. Stoga je primjena kriterija za dodjelu logičan sljedeći korak.

Stečena iskustva

Postoji potreba za jednostavnijim postupcima kako bi se osigurala usklađenost s etičkim uvjetima ugovora. Općina se stoga uključila u stručni odbor zajedno s drugim općinama, vladinim agencijama i sveučilištima u Norveškoj. Stavanger vodi tim usmjeren na tekstilnu industriju, a sudjeluje i u timu koji je usmjeren na građevinarstvo i građevinske materijale. Nadalje, Stavanger sudjeluje u interesnoj skupini Procura+ o SRPP-u u području IKT-a. Sudjelovanje u tim mrežama općini omogućuje uvid u relevantne slučajeve i doprinosi izradi dokumentacije za nadmetanje i usklađivanju.

4.7. Kriteriji za dodjelu

Ugovori obuhvaćeni direktivama EU-a o javnoj nabavi dodjeljuju se na temelju ekonomski najpovoljnije ponude (engl. *most economically advantageous tender*, MEAT), pri čemu javni naručitelji mogu primjenjivati širok raspon kvalitativnih kriterija i kriterija koji se odnose na troškove. U direktivama se socijalni aspekti izričito navode kao jedan od čimbenika koji se mogu uključiti u kriterije za dodjelu, uz dostupnost, rješenje za sve korisnike te trgovanje i uvjete trgovanja⁽¹⁹⁾. Socijalni kriteriji za dodjelu mogu se iskoristiti kako bi se poslala snažna poruka tržištu o važnosti tih aspekata ugovora. Neki od primjera socijalnih kriterija za dodjelu obuhvaćaju:

⁽¹⁹⁾ Članak 67. stavak 2. točka (a) Direktive 2014/24/EU, članak 82. stavak 2. točka (a) Direktive 2014/25/EU, članak 41. stavak 2. Direktive 2014/23/EU. „Trgovanje i uvjeti trgovanja” mogu uključivati pitanja poštene trgovine, kako ih je utvrdio Sud u predmetu C-368/10 (vidjeti okvir).

- metodologiju za osiguravanje socijalne uključenosti pri pružanju usluge. Ponuditelji moraju dostaviti detaljan plan za dopiranje do svake ciljane skupine navedene u natječajnoj dokumentaciji;
- broj i kvalitetu mogućnosti za naukovanje/stručno osposobljavanje koje se pružaju tijekom izvršenja ugovora. Ponuditelji moraju detaljno opisati svoj pristup zapošljavanju i osposobljavanju, navesti primjer specifikacije radnog mjesta za naukovanje i opisati strukture potpore koje treba uspostaviti;
- certifikate treće strane da su proizvodi koji se isporučuju u okviru ugovora u skladu s etičkim standardima. Bodovi se dodjeljuju na temelju postotka proizvoda koji imaju certifikat organizacije Fairtrade ili ekvivalentni certifikat. Ako nemate certifikat treće strane, navedite razlog za to i opišite interne mjere koje ste poduzeli kako biste osigurali da je proizvod proizveden u skladu s etičkim standardima ⁽¹²⁰⁾;
- mjere za osiguravanje rodne ravnopravnosti. Bodovi se dodjeljuju na temelju posebnih mjera za borbu protiv diskriminacije i podupiranje rodne ravnopravnosti (npr. osposobljavanje osoblja, ravnoteža poslovnog i privatnog života, fleksibilni raspored rada itd.);
- dodatni zahtjevi za pristupačnost. Bodovi se dodjeljuju na temelju posebnih mjera za povećanje pristupačnosti koje nadilaze zahtjeve uključene u tehničke specifikacije ⁽¹²¹⁾.

Povezanost s predmetom ugovora i kriteriji za odabir

Kriteriji za dodjelu moraju se odnositi na određenu robu, usluge ili radove koji se kupuju. To znači da se oznake ne bi trebale dodjeljivati (ili oduzimati) isključivo na temelju postojanja (ili nepostojanja) politike društveno odgovornog poslovanja. Međutim, takva politika *može* poslužiti kao dokaz posebne obveze koju su ponuditelji preuzeli kao odgovor na kriterije za dodjelu.

Na primjer, ako se kriterij za dodjelu usmjeri na način poboljšanja dobrobiti starijih osoba u okviru ugovora, ponuditelji se mogu djelomično osloniti na politiku kojom se definira njihov pristup interakciji s korisnicima usluga i osposobljavanju osoblja. Međutim, ne bi bilo primjereno dodjeljivati bodove na temelju aktivnosti koje ponuditelji provode u okviru drugih ugovora.

Kako biste učinkovito koristili kriterije socijalne dodjele, trebali biste razmisliti o tome kako ih osmisliti, ponderirati i evaluirati.

Kad je riječ o osmišljavanju socijalnih kriterija za dodjelu, primjenjuju se isti zahtjevi u pogledu transparentnosti kao i za druge kriterije za dodjelu. Oni se moraju navesti u obavijesti o nadmetanju ili natječajnoj dokumentaciji, zajedno s ponderima i potkriterijima. Moraju biti dovoljno jasni da ih mogu razumjeti svi „razumno informirani i prosječno pažljivi” ponuditelji ⁽¹²²⁾. Moraju osigurati mogućnost učinkovitog tržišnog nadmetanja i omogućiti provjeru informacija koje dostavljaju ponuditelji ⁽¹²³⁾. Naposljetku, moraju biti povezani s predmetom ugovora kako je objašnjeno u okviru.

U smislu ponderiranja ne postoji najveći ili najmanji postotak bodova koji možete dodijeliti na temelju socijalnih kriterija za dodjelu. Za ugovore u kojima su socijalni rizici (npr. kršenja ljudskih prava) ili moguće socijalne koristi (npr. mjerljiva poboljšanja dobrobiti ranjivih skupina ili sudjelovanja osoba s invaliditetom) visoki, može biti svrsishodno postaviti socijalne kriterije za dodjelu s velikim ponderom. To ovisi i o tome jesu li socijalni aspekti uzeti u obzir u tehničkim specifikacijama ili u nekom drugom dijelu javnog natječaja.

Primjeri socijalnih kriterija za dodjelu u kombinaciji s drugim kriterijima

Primjer 1.

Stvaranje prilika za zapošljavanje za radnike u nepovoljnom položaju

Kriteriji za odabir: ponuditelji moraju dokazati svoju sposobnost zapošljavanja, osposobljavanja i zadržavanja radnika iz jedne ili više definiranih skupina u nepovoljnom položaju. To se iskustvo može odnositi na prethodne ugovore koji su provedeni u bilo kojem sektoru. Mora se dokazati da ponuditelj i/ili njegovi podugovaratelji imaju sposobnost zapošljavanja, osposobljavanja i zadržavanja takvih radnika tijekom razdoblja koje odgovara onom obuhvaćenom tim ugovorom.

⁽¹²⁰⁾ Za dodatne pojedinosti o zahtjevima povezanim s oznakama/certificiranjem treće strane vidjeti odjeljak 4.8.

⁽¹²¹⁾ Na primjer, ako tehničke specifikacije zahtijevaju da internetski sadržaj ima razinu usklađenosti AA sa Smjericama za osiguravanje pristupačnosti internetskog sadržaja (WCAG) 2.1, mogu se dati dodatni bodovi svakoj ponudi koja nudi razinu usklađenosti AAA.

⁽¹²²⁾ Predmet C-19/00 SIAC Construction Ltd protiv okružnog vijeća okruga Mayo, točka 42.

⁽¹²³⁾ Članak 67. stavak 4. Direktive 2014/24/EU, članak 82. stavak 4. Direktive 2014/25/EU, članak 41. stavak 2. Direktive 2014/23/EU.

Kriteriji za dodjelu: do 15 % dostupnih bodova bit će dodijeljeno ponudama na temelju količine i kvalitete mogućnosti za zapošljavanje koje će biti dostupne radnicima u nepovoljnom položaju. Ti će se bodovi dodjeljivati na temelju posebnih planova za zapošljavanje, osposobljavanje i zadržavanje radnika u nepovoljnom položaju.

Primjer 2.

Prehrambeni proizvodi certificirani kao oni koji ispunjavaju uvjete poštene trgovine

Kriteriji za dodjelu: za ponude koje uključuju jedan ili više proizvoda koje je certificirala organizacija Fairtrade International ili koji imaju jednakovrijednu oznaku dodijelit će se do 10 % dostupnih bodova. Za potrebe uspoređivanja ponuda uzet će se u obzir vrijednost i količina proizvoda s tim certifikatom koji će se isporučiti u okviru ugovora. Ako ponuditelji nemaju certifikat o poštenoj trgovini iz razloga za koji nisu sami odgovorni, u ponudi je potrebno navesti objašnjenje.

Uvjeti izvršenja ugovora: tijekom ugovornog razdoblja dobavljač će raditi na tome da se u ponudu uključe dodatni proizvodi s certifikatom organizacije Fairtrade ili jednakovrijednom potvrdom. Dio cijene ugovora rezervira se na temelju ispunjavanja tog uvjeta, pri čemu je plaćanje jednako dodatnim veleprodajnim troškovima isporuke proizvoda koji su u skladu s načelima poštene trgovine i koji će se staviti na raspolaganje nakon što se ti proizvodi uključe u ponudu.

Naposljetku, pristupom ocjenjivanju utvrđuje se način na koji se mogu primijeniti učinkoviti socijalni kriteriji za dodjelu. Čak i ako socijalni kriterij za dodjelu nema posebno velik ponder, možete odrediti prag (npr. 60 % raspoloživih bodova za taj kriterij) koji ponuditelj mora ispuniti kako bi ponuda bila prihvatljiva za daljnje ocjenjivanje ⁽¹²⁴⁾. Ujedno je važno koristiti sve dostupne bodove za predmetni kriterij kako bi se omogućilo pravilno utvrđivanje razlika u pogledu socijalnih učinaka svake ponude.

Predmet C-368/10 Komisija protiv Kraljevine Nizozemske

Ovaj se predmet odnosio na dodjelu ugovora za čaj i kavu nizozemskog javnog naručitelja koji je uključivao niz kriterija okolišne i društvene odgovornosti. Sud je detaljno pregledao te kriterije i utvrdio da neki od njih nisu imali potrebnu transparentnost (npr. da zahtijevaju da se ponuditelji uključe u „održivu kupnju i društveno odgovorno poslovanje“ bez dodatnih pojedinosti).

Međutim, smatrao je i da bi se oznake kojima se uređuju pitanja poštene trgovine mogle smatrati povezanim s predmetom ugovora. U članku 43. Direktive 2014/24/EU i članku 61. Direktive 2014/25/EU kodificirana su i pojašnjena načela navedena u toj presudi. Više informacija o uporabi oznaka potražite u odjeljku 4.8.

Kriteriji za dodjelu mogli bi biti najučinkovitiji ako se kombiniraju s drugim mjerama SRPP-a u kriterijima za odabir, tehničkim specifikacijama i uvjetima izvršenja ugovora, kako je prikazano u primjerima navedenima u nastavku.

Primjeri dobre prakse

- Socijalni kriteriji za dodjelu mogu potaknuti sudionike na tržištu na ostvarenje društveno odgovornijih ishoda te bi ih trebalo pažljivo formulirati i ponderirati kako bi se povećao njihov učinak.
- Razmislite o tome kako ćete procijeniti i provjeriti tvrdnje koje vam dostave ponuditelji kao odgovor na kriterije za dodjelu, uključujući, prema potrebi, upotrebu certifikata i oznaka trećih strana.
- Kombinirajte kriterije za dodjelu s tehničkim specifikacijama, kriterijima za odabir i odredbama o izvršenju ugovora kako biste ublažili socijalne rizike i poboljšali socijalne ishode.

⁽¹²⁴⁾ Sud EU-a odobrio je taj pristup u predmetu C-546/16 Montte SL protiv Musikene.

Izrada socijalnih kriterija za dodjelu u okviru postupka javne nabave računalnog hardvera i informatičkih usluga u Njemačkoj

Cilj javne nabave

Poduzeće Dataport isporučuje računalni hardver i informatičke usluge za javne naručitelje u saveznim državama Schleswig-Holstein, Hamburg i Bremen te informatičke usluge za poreznu upravu saveznih država Mecklenburg-Zapadno Pomorje i Donja Saska. Ugovor je obuhvaćao isporuku računalnog hardvera (računala i prijenosna računala, monitori, tipkovnice, računalni miševi i komponente) za 60 000 radnih mjesta i informatičke usluge za 30 000 radnih mjesta. Cilj postupka javne nabave bio je kupiti isključivo računalni hardver i informatičke usluge proizvedene i isporučene u skladu sa standardima ILO-a.

Pristup

Ugovor je dodijeljen 2013. Od ponuditelja se tražilo da dostave koncept o socijalnim kriterijima, uključujući mjere kojima bi se osiguralo da njihovi dobavljači i poddoblavljači poštuju osam temeljnih konvencija ILO-a. Kako bi se riješila posebna socijalna pitanja u globalnoj proizvodnji u području informacijske tehnologije, kriteriji za dodjelu upućivali su i na dodatne konvencije ILO-a, i to konvencije br. 1, 30, 102, 115, 131, 135, 155, 158, 169 i 170. Bodovi su dodijeljeni na temelju triju aspekata tog koncepta:

- opseg obuhvaćenih radnih i socijalnih standarda,
- vjerodostojnost koncepta u skladu sa socijalnim standardima,
- predložena provjera.

S obzirom na to da su ponuditelji ponudili velik izbor, poduzete su dvije mjere za osiguranje kvalitete mehanizma kontrole. Prvo, u natječajnoj dokumentaciji navedeni su jedan od mogućih sustava provjere, niz primjera mjera koje ponuditelji mogu poduzeti i moguća pitanja na koja treba odgovoriti u izvješću. Drugo, uvjerljivost koncepta (koji je činio 50 % bodova) i predložena provjera (40 % bodova) postavljeni su kao posebno važni prioriteti u okviru kriterija za dodjelu. Ponuditelji su morali pristati na redovito preispitivanje mjera predstavljenih u svojem konceptu tijekom trajanja ugovora. Pojam i obveze iz tog koncepta postali su dio novog okvirnog sporazuma.

Rezultati

Svi su ponuditelji predstavili koncept osiguravanja pravednih uvjeta rada u vlastitom lancu opskrbe. To je bilo usmjereno na cilj razvoja osviještenosti u informatičkom sektoru o pravednim uvjetima rada u lancu opskrbe (uključujući fazu vađenja sirovina). Posebni stručnjak ocijenio je koncepte društveno odgovorne javne nabave na temelju toga u kojoj je mjeri ponuditelj mogao dokazati način na koji su njegovi postupci obuhvaćali navedene konvencije ILO-a te da je njegova metoda bila odgovarajuće kvalitete. Kriteriji povezani sa socijalnim konceptom utjecali su na dodjelu ugovora jer su činili 10 % bodova koji su se odnosili na kvalitetu. Odabrani ponuditelj izradio je Kodeks ponašanja dobavljača i pristao dva puta godišnje izvješćivati radnu skupinu o usklađenosti s konvencijama ILO-a.

Stečena iskustva

Unatoč teškoj situaciji na tržištu i složenim globalnim lancima opskrbe reakcija ponuditelja bila je pozitivna. Kriteriji održivosti postaju sve važniji za ponuditelje u konkurentnim postupcima nadmetanja zbog sličnih cijena i svojstava njihovih proizvoda. Raste transparentnost u pogledu uvjeta rada u čitavom lancu opskrbe, provode se revizije na proizvodnim lokacijama, otkrivaju se nedostaci i poduzimaju korektivne mjere. Još nisu dostupni informatički uređaji koji se u potpunosti proizvode u skladu s uvjetima poštene trgovine. Poduzeće Dataport usmjereno je na dijalog između klijenata, pružatelja usluga i proizvođača tijekom i nakon provedbe postupka javne nabave. Za to je potrebno dobro poznavanje te teme.

4.8. Ocjenjivanje ponuda i provjera izvršavanja obveza

Pristup koji ćete zauzeti o ocjenjivanju i provjeri obveza u području SRPP-a jednako je važan kao i kriteriji koje odabirete. Trebate pažljivo razmisliti o tome kako provjeriti tvrdnje ponuditelja i kako ocjenjivati ponude. Direktivama o javnoj nabavi ne propisuje se nikakva posebna metoda ocjenjivanja, iako se moraju primjenjivati načela transparentnosti i jednakog postupanja. Za ugovore s posebnim socijalnim rizicima ili predviđenom socijalnom koristi možda je svrsishodno primijeniti drugačiji pristup ocjenjivanju od onog koji se primjenjuje na „standardnije” ugovore. Na primjer, možda ćete u

odbor za ocjenjivanje poželjeti uključiti socijalne partnere, predstavnike korisnika ili druge stručnjake (pod uvjetom da ne postoji sukob interesa).

Cork (Irska) osigurava pristupačno socijalno stanovanje putem natjecateljskog dijaloga

Cilj javne nabave

Kako bi se povećala ponuda cjenovno pristupačnog socijalnog stanovanja, Gradsko vijeće Corca (Irska) upotrijebilo je postupak natjecateljskog dijaloga kojim su se potaknule inovacije i pružilo se više mogućnosti Vijeću za lokacije i projekte takvih stambenih jedinica.

Pristup

Postupak natjecateljskog dijaloga odvijao se u nekoliko faza. Prvo, od građevinskih poduzeća zatraženo je da podnesu prijedloge projekata koji su ocijenjeni s obzirom na, primjerice, lokaciju, pristup sadržajima, javni prijevoz, postojeću kombinaciju vlasništva i vjerojatnost dobivanja lokacijske dozvole. U Corcu se koristio natjecateljski dijalog kako bi se poboljšala i izradila rješenja koja najbolje zadovoljavaju potrebe grada u području socijalnog stanovanja. Nakon nekoliko krugova detaljne rasprave dijalog je zatvoren, a projekti koji su ušli u uži izbor bili su pozvani da dostave ponudu na procjenu.

Rezultati

Postupak natjecateljskog dijaloga doveo je do nabave 11 programa socijalnog stanovanja mješovite gustoće naseljenosti i vlasništva te omogućio 215 novih domova. Novim programima koji iskorištavaju potencijal napuštenih ili neiskorištenih područja pridonosi se revitalizaciji urbanih područja, a obiteljima i pojedincima na listama čekanja za rješenje stambenog pitanja osiguran je smještaj.

Stečena iskustva

Iako zahtijeva veća početna ulaganja, suradnički pristup koji se podupire u okviru natjecateljskog dijaloga pomogao je građevinskim poduzećima da se bolje informiraju o potrebama grada, omogućio donošenje sigurnijih rješenja i izbjegavanje sporova te stvorio prostor za postizanje bolje vrijednosti za novac i za raspodjelu rizika.

Primjenom postupaka kojima se omogućuje izravnija interakcija s ponuditeljima, ako su ispunjeni uvjeti za njihovu primjenu ⁽¹²⁵⁾, može se pridonijeti i ostvarivanju SRPP-a. Na primjer, natjecateljski dijalog omogućuje vam da se sastanete s ponuditeljima i postupno unapređujete rješenja, čime se potencijalno poboljšava socijalni sadržaj ponuda. Za ugovore koji su usmjereni na isporuku potpuno novog proizvoda ili usluge, inovacijsko partnerstvo može biti odgovarajuće rješenje. Imajte na umu da provedba tih postupaka zahtijeva vrijeme i sredstva te sudjelovanje ponuditelja u njima. To može biti vrlo korisno utrošeno vrijeme ako se dobije ugovor kojim se ostvaruju mjerljive socijalne koristi.

Za sve postupke u koje ste uključili socijalne kriterije morate razmisliti o načinu na koji ćete provjeriti tvrdnje ponuditelja. Jedan od načina da se to učini odnosi se na certifikate ili oznake treće strane. U skladu s direktivama 2014/24/EU i 2014/25/EU oni se mogu navesti u tehničkim specifikacijama, kriterijima za dodjelu i odredbama o izvršenju ugovora ⁽¹²⁶⁾. Primjeri oznaka trećih strana koje uzimaju u obzir socijalna pitanja su:

- certifikati organizacije Fairtrade International,
- certifikat TCO-a,
- SA 8000,
- certifikat Fair for Life,
- certifikat World Fair Trade Organization (Svjetska organizacija za poštnu trgovinu),
- oznaka WAI WCAG 2.1 AAA i/ili oznaka druge organizacije za osobe s invaliditetom,
- zahtjevi za pristupačnost DALCO-a za normu UNE 170001-1:2007 o izgrađenom okruženju.

Kako bi se u natječajnoj dokumentaciji mogle zahtijevati posebne oznake, one moraju ispunjavati nekoliko uvjeta kojima se osigurava da su objektivne i dostupne svim zainteresiranim subjektima. Oznake moraju ispunjavati sljedeće kriterije:

⁽¹²⁵⁾ Vidjeti odjeljak 3.4.

⁽¹²⁶⁾ Članci 43. i 44. Direktive 2014/24/EU, članci 61. i 62. Direktive 2014/25/EU.

1. odnose se samo na kriterije koji su povezani s predmetom ugovora;
2. temelje se na kriterijima koji se mogu objektivno provjeriti i koji nisu diskriminirajući;
3. utvrđene su u otvorenom i transparentnom postupku u kojem mogu sudjelovati sve relevantne zainteresirane strane kao što su državna tijela, potrošači, socijalni partneri, proizvođači, distributeri i nevladine organizacije;
4. dostupne su svim zainteresiranim stranama; i
5. određuje ih treća strana nad kojom gospodarski subjekt koji se prijavljuje za oznaku ne može izvršavati odlučujući utjecaj ⁽¹²⁷⁾.

Ako svi kriteriji u pogledu oznaka ispunjavaju te zahtjeve i ako se u svojem postupku javne nabave odlučite navesti upućivanje na cijelu oznaku, u natječajnoj dokumentaciji trebali biste navesti precizan i nedvosmislen zahtjev za tu oznaku (na primjer, upućivanjem na relevantni akt o donošenju oznake ili povezanu dokumentaciju) kako bi se osigurala potpuna transparentnost. Čak i ako se pozivate na oznaku koja ispunjava sve navedene zahtjeve, svejedno morate uzeti u obzir oznake koje se temelje na jednakovrijednim kriterijima. Jednakovrijednost se mora ocjenjivati u pojedinačnom slučaju, ali općenito zahtjeve možete smatrati jednakovrijednima ako su barem jednako ambiciozni kao i zahtjevi navedeni u natječajnoj dokumentaciji. Ako ponuditelji ne mogu dobiti oznaku u relevantnom roku zbog razloga za koji nisu sami odgovorni, morate uzeti u obzir druge prikladne oblike dokaza (tj. tehničku dokumentaciju).

Za oznake koje ne ispunjavaju jedan ili više prethodno navedenih zahtjeva možete se pozvati na pojedinačne kriterije označavanja koji su povezani s predmetom ugovora, ali ne zahtijevaju oznaku kao takvu. Ako oznaka sadržava neke zahtjeve koji su relevantni za vaš ugovor, ali i druge koji nisu povezani s predmetom ugovora, poput onih povezanih s općom praksom upravljanja, možete spomenuti samo posebne kriterije oznake koji su povezani s predmetom ugovora i ne zahtijevati samu oznaku ⁽¹²⁸⁾. Jasno navođenje relevantnih kriterija za oznake u natječajnoj dokumentaciji (na primjer, njihovim kopiranjem) pomoći će potencijalnim ponuditeljima i olakšati razumijevanje i transparentnost zahtjeva natječaja.

Hrana u skladu s načelom poštene trgovine za škole u Münchenu (Njemačka)

Cilj javne nabave

München je 2017. raspisao javni natječaj za okvirni sporazum kojim će se osigurati obroci za više od 300 škola. München ima dugu tradiciju poslovanja na temelju društveno odgovorne nabave. Već 2002. grad je odlučio da neće kupovati proizvode koji su uključivali korištenje dječjeg rada (odnosno kršenje Konvencije br. 182 ILO-a) te je od tada poduzeo mjere za promicanje poštene trgovine u nabavi tekstila i hrane.

Pristup

Natječaj je podijeljen u četiri grupe i sadržavao je zahtjeve u pogledu postotka ekološke hrane koja se isporučuje i zahtjeve za osposobljavanje kuhinjskog osoblja. Osim toga, 5 % kriterija za dodjelu rezervirano je za dodatne socijalne i ekološke aspekte, kao što je prisutnost sirovina koje je certificirala organizacija Fairtrade International ili World Fairtrade Organisation ili koje imaju jednakovrijednu oznaku.

Rezultati

Za svaku grupu primljene su tri ponude, a sve su ih dostavili MSP-ovi. Ugovori su dodijeljeni ukupno trima dobavljačima u okviru četiriju grupa. Ukupno je tim ugovorima obuhvaćeno više od 300 objekata i njima će se obuhvatiti više od 490 000 učenika.

Stečena iskustva

Važno je osigurati predanost svih uključenih strana (tj. rukovodstva, zaposlenika, roditelja, djece itd.) kako bi se promicao osjećaj odgovornosti za uspjeh projekta i prikupile dobre ideje.

Primjeri dobre prakse

— Razmislite o tome kako ćete procijeniti tvrdnje ponuditelja u pogledu SRPP-a tako što će uključiti relevantne stručnjake u odbor za ocjenjivanje i zahtijevati oznake ili certifikate trećih strana.

⁽¹²⁷⁾ Članak 43. stavak 1. Direktive 2014/24/EU; članak 61. stavak 1. Direktive 2014/25/EU.

⁽¹²⁸⁾ Članak 43. stavak 2. Direktive 2014/24/EU; članak 61. stavak 2. Direktive 2014/25/EU.

- Ako postoje uvjeti za njihovo pokretanje, postupci koji omogućuju izravnu interakciju s ponuditeljima, kao što je natjecateljski dijalog, mogu pomoći u razvoju i poboljšanju učinkovitih pristupa socijalnim ciljevima.
- Preispitajte kriterije i zahtjeve na kojima se temelji svaka oznaka na koju želite upućivati u natječajnoj dokumentaciji kako biste osigurali da su povezane s predmetom ugovora, objektivne i nediskriminirajuće.
- Morate prihvatiti jednakovrijedne oznake ili certifikate koji se temelje na istim kriterijima, a u slučajevima u kojima ponuditelj ne može dobiti oznaku ili potvrdu u odgovarajućim rokovima iz razloga za koje nije sam odgovoran, morate prihvatiti druge odgovarajuće oblike dokaza.

4.9. Izuzetno niske ponude

U nekim slučajevima cijene ponude dovode do sumnje da ponuditelj neće moći ispuniti socijalne zahtjeve, na primjer, osiguravanje usklađenosti s primjenjivim pravilima o sigurnosti na radnom mjestu. Takve situacije obrađuju se u pravilima o izuzetno niskim ponudama ⁽¹²⁹⁾. Tim se pravilima zahtijeva da istražite svaku izuzetno nisku ponudu i da od ponuditelja zatražite objašnjenje u pogledu određivanja cijena. Ovo su primjeri nekih čimbenika koji mogu ukazivati na to da bi ponudu trebalo ispitati:

- cijena za koju se ne čini da pokriva osnovne troškove ispunjavanja zahtjeva natječaja,
- cijena koja je znatno niža od prosječnog troška drugih ponuda, ili
- cijena koja je znatno niža od sljedeće najniže cijene ponude.

Objašnjenja koja je pružio ponuditelj mogu se odnositi na njegov poseban postupak proizvodnje ili isporuke ili na povoljne uvjete koji su mu dostupni, a u tom slučaju ponudu ne bi trebalo odbiti ako je u skladu sa svim pravnim zahtjevima. Međutim, od ponuditelja bi trebalo tražiti i da potvrdi svoju usklađenost s primjenjivim socijalnim i radnim zakonodavstvom i kolektivnim ugovorima kako je utvrđeno u „socijalnoj i okolišnoj klauzuli” ⁽¹³⁰⁾. U slučaju neusklađenosti ponuda se odbija ⁽¹³¹⁾. Ako utvrdite da je ponuda izuzetno niska zato što je ponuditelj primio državnu potporu, ponuda se smije odbiti samo na temelju tog razloga. To možete učiniti tek nakon savjetovanja s ponuditeljem, ako on ne može u dostatnom roku dokazati da je predmetna potpora spojiva s unutarnjim tržištem ⁽¹³²⁾.

Izuzetno niske cijene mogu se pojaviti i u postupcima javne nabave u kojima su ponude dostavile zemlje koje nisu države članice EU-a. U tom se slučaju primjenjuje osnovno načelo jednakog postupanja. Ponuditelji iz trećih zemalja mogu legitimno ponuditi niže cijene, ali važno je provjeriti usklađenost sa svim primjenjivim socijalnim i radnim zakonodavstvom (vidjeti odjeljke 4.5. i 5.2. za dodatne informacije o primjeni socijalnog i radnog zakonodavstva i kolektivnih ugovora u ugovorima o javnoj nabavi). Dodatne informacije o ocjenjivanju ponuda iz trećih zemalja, među ostalim, i u slučaju izuzetno niskih ponuda, dostupne su u posebnom dokumentu sa smjernicama koji je objavila Europska komisija ⁽¹³³⁾.

Potrebno je obratiti pozornost na izuzetno niske ponude, ali ključno je da se primjenjuje dosljedan i objektivan pristup te da se ponuditeljima pruži pravo na objašnjenje. Međutim, javni naručitelj odlučuje o tome jesu li navedena objašnjenja dovoljna za stjecanje povjerenja u ponudu ili bi je trebalo odbaciti. Imajte na umu da se drugi ponuditelji koji poštuju socijalne zahtjeve mogu naći u nepovoljnom položaju ako ne ispitite razloge za izuzetno nisku ponudu.

⁽¹²⁹⁾ Članak 69. Direktive 2014/24/EU; članak 84. Direktive 2014/25/EU.

⁽¹³⁰⁾ Članak 18. stavak 2. Direktive 2014/24/EU, članak 36. stavak 2. Direktive 2014/25/EU i članak 30. stavak 3. Direktive 2014/23/EU. Za dodatne informacije vidjeti odjeljak 4.5.

⁽¹³¹⁾ Članak 69. stavak 3. Direktive 2014/24/EU; članak 84. stavak 3. Direktive 2014/25/EU.

⁽¹³²⁾ Članak 69. stavak 4. Direktive 2014/24/EU, članak 84. stavak 4. Direktive 2014/25/EU. Dodatne informacije o primjeni pravila o državnim potporama dostupne su na: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html

⁽¹³³⁾ Europska komisija, *Smjernice za sudjelovanje ponuditelja i robe iz trećih zemalja na tržištu javne nabave EU-a*, C(2019) 5494, od 24. srpnja 2019. dostupne na: https://ec.europa.eu/growth/content/new-guidance-participation-third-country-bidders-eu-procurement-market_hr

Analiza izuzetno niskih ponuda u Valoniji

Valonska komisija za javnu nabavu u okviru svojeg akcijskog plana za odgovornu javnu nabavu osnovala je radnu skupinu da istraži pitanja izuzetno niskih ponuda. Radna skupina okuplja predstavnike koji su specijalizirani za javnu nabavu iz redova regionalne uprave, lokalnih tijela, Valonskog saveza građevinskih poduzeća, sindikata te tijela za vanjsku reviziju kao što su Revizorski sud i financijski inspektor.

Nakon analize relevantnog zakonodavstva i sudske prakse radna skupina predložila je metodologiju za ispitivanje izuzetno niskih ponuda. Metodologija uključuje pet koraka:

1. ispravljanje aritmetičkih pogrešaka;
2. pregled i provjeru cijene;
3. zahtijevanje obrazloženja za očite izuzetno niske cijene;
4. odlučivanje o regularnosti cijena;
5. pružanje informacija ponuditelju.

Kako bi se utvrdile izuzetno niske ponude, trebalo bi uzeti u obzir informacije kao što su procjene troškova javnog naručitelja, cijene koje su plaćali drugi odjeli ili agencije, statističke informacije s tržišta, razlika u kvaliteti ponuda i objašnjenja koja je dao ponuditelj. Za ugovore o radovima i uslugama podložne prijeveri u smjernicama je utvrđena specifičnija metodologija koja se temelji na odstupanju od prilagođene prosječne cijene drugih ponuda.

Primjeri dobre prakse

- Otkrivanje i istraživanje izuzetno niskih ponuda ključan je dio SRPP-a. Dobra informiranost o visini plaća, doprinosa za socijalno osiguranje i ostalih troškova koji se primjenjuju u sektoru može pomoći.
- Ponuditelji moraju moći objasniti sve očito izuzetno niske cijene – isključenje se ne može provesti automatski.
- Ako su izuzetno niske cijene posljedica neusklađenosti s primjenjivim socijalnim ili radnim pravom ili kolektivnim ugovorima, ponuda se mora odbiti.

POGLAVLJE 5.

Definiranje i izvršenje ugovora

Predanost ostvarivanju SRPP-a stvarno se dokazuje tijekom izvršavanja ugovora. Bez odgovarajućih ugovornih uvjeta, kao i sredstava za njihovo praćenje i izvršenje, provedba SRPP-a neće biti učinkovita. U ovom poglavlju detaljno se razmatra način na koji se ugovori mogu osmisliti i izvršavati kako bi se ostvarila najveća moguća socijalna vrijednost. Osim objašnjavanja relevantnih odredbi iz direktiva o javnoj nabavi, u njemu je iznesen niz različitih pristupa koje primjenjuju javni naručitelji u cijeloj Europi.

5.1. Provedba obveza u pogledu SRPP-a u praksi

SRPP zahtijeva da se posebna pozornost obrati na uvjete ugovora jer se obično od stranaka zahtijeva da djeluju izvan okvira „uobičajenog poslovanja”. Stoga je važno skrenuti pozornost ponuditelja na socijalne uvjete uključene u ugovor, kao i na praćenje koje će se provoditi i posljedice za nepridržavanje. Upotreba standardnih uvjeta, bez dodavanja posebnih socijalnih klauzula, rijetko je prikladna za SRPP. Pristupanje uvjetima ugovora kao nečemu što je nevažno može dovesti u pitanje provedbu SRPP-a, zbog čega se ugovorni uvjeti moraju uzeti u obzir od samog početka planiranog postupka.

Tijekom postupka javne nabave predložene uvjete ugovora možete uključiti u dokumentaciju o nabavi. Oni mogu biti u obliku nacрта, a ponuditelji se mogu pozvati da dostave primjedbe ili nadopune uvjete. U svakom slučaju, ugovor bi trebao uključivati relevantne aspekte uspješne ponude, kao što su cijena i sve obveze preuzete kao odgovor na kriterije za dodjelu, uključujući one povezane sa SRPP-om. Ako obveze preuzete u ponudi premašuju osnovne uvjete utvrđene u ugovoru, morat ćete prilagoditi ugovorne odredbe. Na primjer, ako u nacrtu ugovora navodite da se u prvoj godini izvršenja ugovora treba otvoriti najmanje pet naučnih mjesta, a odabrani ponuditelj predlaže osam naučnih mjesta, u ugovor biste trebali unijeti potonji broj.

Za razliku od tehničkih specifikacija te kriterija za odabir i dodjelu, ispunjavanje ugovornih uvjeta obično se ne ocjenjuje izričito tijekom natječajnog postupka. Iako se prakse razlikuju među državama i organizacijama, uobičajeno je da ponuditelji navedu da prihvaćaju ugovorne uvjete ili da izraze posebne zadržke koje imaju, a koje mogu biti podložne pregovorima (ovisno o postupku). Ponovno, SRPP može zahtijevati drugačiji pristup jer želite biti sigurni da ponuditelji mogu ispuniti sve posebne socijalne aspekte ugovora i da se ti uvjeti, prema potrebi, primjenjuju i na podugovaratelje. Na primjer, ako vaš nacrt ugovora uključuje obvezu osiguravanja poštovanja temeljnih konvencija ILO-a u cijelom lancu opskrbe, morate znati da uspješan ponuditelj ima uspostavljene odgovarajuće sustave za praćenje svojih podugovaratelja. Kako bi se u potpunosti ocijenili kapaciteti i obveze ponuditelja u tom području te kako bi se osigurala transparentnost i jednako postupanje, ta bi se razmatranja trebala na odgovarajući način uzeti u obzir pri utvrđivanju kriterija za odabir ili dodjelu, kao i u ugovornim uvjetima. Ako ponuditelj predloži posebnu metodu za praćenje svojih podugovaratelja, to biste trebali navesti u ugovoru. Možete utvrditi i da je klauzula kojom se zahtijeva usklađenost s konvencijama ILO-a dio svakog podugovora, pri čemu se vodi računa o odgovornosti glavnog ugovaratelja za osiguranje usklađenosti u cijelom lancu opskrbe.

Završni korak u praktičnoj provedbi obveza u pogledu SRPP-a jest osigurati da osobe koje su izravno uključene u izvršenje ugovora, na obje strane, budu upoznate sa socijalnim klauzulama. U okviru vaše organizacije ugovorom može upravljati osoba koja nije izravno uključena u javnu nabavu. Ključno je da ta osoba ima dovoljno vremena, informacija i motivacije za učinkovito nadziranje usklađenosti sa socijalnim klauzulama. Alternativno, može biti svrsishodno uspostaviti odbor koji se sastoji od predstavnika vaše organizacije i svih trećih strana koje imaju izravan interes u provedbi socijalnih obveza, kao što su sindikati, organizacije za zaštitu prava osoba s invaliditetom, stručnjaci za pristupačnost, nevladine organizacije ili građani/korisnici. Mogli biste razmisliti o tome da od ugovaratelja zatražite da imenuje osobu koja je izravno odgovorna za ispunjavanje socijalnih obveza te osigurati da ta osoba prisustvuje sastancima za preispitivanje/pregled ugovora.

Primjeri dobre prakse

- Socijalni uvjeti trebali bi biti uključeni u nacrt ugovornih uvjeta i objavljeni na početku natječajnog postupka, pri čemu se treba skrenuti pozornost ponuditelja na te uvjete.
- Standardni ugovori možda nisu prikladni za SRPP i svi bi se uvjeti trebali pažljivo preispitati kako bi se osiguralo da ne budu u suprotnosti sa zahtjevima natječaja.
- Ponuditelji se mogu pozvati da podnesu primjedbe ili označe izmjene nacрта ugovora u okviru postupka. Konačna verzija trebala bi odražavati sve posebne obveze u odabranoj ponudi.
- Osigurajte da su osobe odgovorne za upravljanje ugovorom na obje strane upoznate s odredbama u pogledu SRPP-a i da su sposobne osigurati njihovu primjenu.
- Ugovori i dokumenti trebali bi biti stavljeni na raspolaganje u pristupačnim formatima.

5.2. Uvjeti izvršenja ugovora

Uvjeti izvršenja ugovora opisuju kako treba izvršiti ugovor. Direktivama o javnoj nabavi predviđa se da ugovorni uvjeti mogu uključivati gospodarske, okolišne i socijalne aspekte te aspekte povezane s inovacijama i zapošljavanjem⁽¹³⁴⁾. Kao i za kriterije za odabir i dodjelu postoji obveza da ti uvjeti budu povezani s predmetom ugovora i navedeni u obavijesti o nadmetanju ili dokumentaciji o nabavi. Značenje zahtjeva u pogledu povezanosti s predmetom ugovora objašnjeno je u okviru desno. Odredbe o izvršenju ugovora moraju biti u skladu s pravom EU-a, uključujući zakonodavstvo o socijalnom stupu navedeno u poglavlju 1.

⁽¹³⁴⁾ () Članak 70. Direktive 2014/24/EU, članak 87. Direktive 2014/25/EU, vidjeti i uvodne izjave od 64. do 66. Direktive 2014/23/EU.

Kako bi bili učinkoviti, uvjeti izvršenja ugovora trebali bi biti:

- jasno sročeni, pri čemu bi trebalo izbjeći upotrebu nepotrebne pravne terminologije,
- primjereno konkretni, s definiranim rokovima i rezultatima,
- dodijeljeni određenoj stranci ili pojedincu,
- popraćeni odgovarajućim pravnim sredstvima u slučaju neizvršenja, kao što su novčane kazne ili korektivne mjere.

Ugovorni uvjeti i povezanost sa zahtjevom u pogledu predmeta ugovora

Smatrat će se da su ugovorni uvjeti povezani s predmetom javnog ugovora ako se odnose na radove, robu ili usluge koji se pružaju u okviru tog ugovora u bilo kojem aspektu i u bilo kojoj fazi njihova životnog vijeka, uključujući čimbenike obuhvaćene u:

- (a) određenom postupku proizvodnje, nabave ili trgovine tim radovima, robom ili uslugama; ili
- (b) određenom postupku za drugu fazu njihova životnog vijeka,

i onda kada takvi čimbenici nisu dio njihova materijalnog sadržaja (članak 67. stavak 3.). To znači da možete uključiti uvjete kao što su usklađenost s ljudskim pravima u cijelom lancu opskrbe, poštena trgovina ili posebni socijalni ishodi iz ugovora. Ne možete uključiti opće zahtjeve za društveno odgovorno poslovanje, osim ako se radi o pravnim obvezama koje se primjenjuju na ugovaratelja. Primjer ugovornog uvjeta koji ne bi bio povezan s predmetom jest zahtjev da poduzeće svake godine donira određeni postotak svoje dobiti u dobrotvorne svrhe

U odjeljku 5.6. dodatno se istražuje uloga kazni i poticaja u provedbi SRPP-a. Primjeri socijalnih uvjeta koji ispunjavaju prethodno navedene kriterije i koji se odnose na različite aspekte SRPP-a navedeni su u tablici 5.1. Ti uvjeti nisu dovoljni sami po sebi; da bi bili učinkoviti, potrebne su im definicije, praćenje njihove provedbe i odredbe o izvršenju.

Tablica 5.1.

Primjeri ugovornih odredbi koje se odnose na SRPP

Tema	Primjer nacрта ugovornih uvjeta ⁽¹⁾
Pristupačnost (u ugovoru za uredsku informacijsko-komunikacijsku opremu)	Ugovaratelj mora osigurati navedenu pristupačnu opremu koja je konfigurirana tako da je mogu upotrebljavati osobe s invaliditetom. Osposobljavanje korisnika s invaliditetom bit će dostupno na datume koji će se dogovoriti s javnim naručiteljem, a tijekom cijelog trajanja ugovora pružat će se daljnja pomoć putem posebne službe za korisničku podršku.
Socijalna uključenost (u ugovoru za oglašavanje državnih službi)	Ugovaratelj je odgovoran za dopiranje do svih ciljnih skupina navedenih u specifikacijama i za provedbu posebnih mjera uključenih u svoju ponudu kako bi se obuhvatili stariji korisnici, socijalno izolirane osobe i osobe koji nemaju pristup internetu. Preispitivanje učinkovitosti tih mjera provest će se nakon tri mjeseca, pri čemu je ugovaratelj dužan provesti sve korektivne mjere koje utvrdi javni naručitelj.
Zapošljavanje (u ugovoru za građevinske radove)	Ugovaratelj je tijekom cijelog trajanja tog ugovora odgovoran za pronalaženje, osposobljavanje i osiguravanje radnih mjesta za najmanje X [broj naveden u ponudi] osoba koje pripadaju jednoj ili više definiranih kategorija radnika u nepovoljnom položaju. Uvjeti tog zapošljavanja navedeni su u prilogu ugovoru. Moraju se podnositi mjesečna izvješća u kojima se navodi broj radnika u nepovoljnom položaju koji su zaposleni, tečajevi osposobljavanja, odrađeni sati i odresci plaća.

Tema	Primjer nacrtu ugovornih uvjeta ⁽¹⁾
Rodna ravnopravnost	Ugovaratelj će osigurati da svi neposredni rukovoditelji osoblja koje izvršava ugovor završe osposobljavanje o aspektima rodne ravnopravnosti u postupku pronalaženja osoblja i zapošljavanju, uključujući trudnoću i majčinstvo; menopauzu; spolno uznemiravanje; dopuste zbog obiteljskih razloga, kao što su roditeljski dopust i ravnoteža između poslovnog i privatnog života itd.
Minimalne plaće	Ugovaratelj i svi podugovaratelji koji posluju u jurisdikciji u kojoj se sklapa ugovor poštovat će minimalne plaće propisane [relevantnim pravom ili kolektivnim ugovorom] te će voditi evidenciju o svim odrađenim satima i isplaćenim plaćama. Javni naručitelj u bilo kojem trenutku može zahtijevati pristup tim evidencijama i dokazima o isplaćenim plaćama.
Ljudska i radnička prava (u ugovoru za uniforme)	Ugovaratelj će osigurati da pri izvršavanju ovog Ugovora ne dođe do kršenja ljudskih prava ni osam temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada. Nazivi i mjesta poslovanja svih podugovaratelja i njihovih daljnjih podugovaratelja u okviru ovog Ugovora utvrđeni su u prilogu Ugovoru te ugovaratelj potvrđuje da je uspostavio odgovarajući sustav, koji je revidirala neovisna treća strana, kako bi osigurao da su tijekom cijelog trajanja ugovora dostupne točne informacije o uvjetima rada svih osoba koje sudjeluju u izvršenju ugovora.
Etička trgovina (u ugovoru o posluživanju hrane i pića)	Za hranu i piće čija vrijednost iznosi najmanje 5 % godišnje cijene ugovora dostavit će se certifikat organizacije Fairtrade ili jednakovrijedna potvrda. U okviru tromjesečnog ciklusa planiranja ugovaratelj navodi koje proizvode s oznakom poštene trgovine predlaže za uvrštavanje na jelovnik i njihovu procijenjenu vrijednost. Po isteku svake ugovorne godine revidira se vrijednost proizvoda u okviru poštene trgovine, a za sljedeću ugovornu godinu uključuju se dodatni certificirani proizvodi.

⁽¹⁾ Svaka izmjena ugovora nakon dodjele ugovora mora biti u skladu s odredbama o izmjenama ugovora (članak 72. Direktive 2014/24/EU, članak 89. Direktive 2014/25/EU i članak 43. Direktive 2014/23/EU).

Stalna usklađenost s osnovama za isključenje

Uloga određenih obvezujućih i diskrecijskih osnova za isključenje (kao što su one za dječji rad/trgovina ljudima i usklađenost sa socijalnim i radnim pravom) u SRPP-u objašnjena je u odjeljku 4.6. Ispunjavanje tih osnovnih obveza ne bi se smjelo ograničiti na prikaz stanja koji je iznesen tijekom postupka javne nabave.

Ugovorni uvjeti trebali bi zahtijevati stalnu usklađenost tijekom izvršenja ugovora sa svim obvezujućim osnovama za isključenje i svim diskrecijskim osnovama koje se primjenjuju u postupku nabave, pri čemu su ugovaratelj i podugovaratelji odgovorni za redovito ažuriranje izjava. Kako je navedeno u odjeljku 5.6., mora postojati mogućnost raskida ugovora ako se pojave nove informacije povezane s postojanjem obvezujućih osnova za isključenje.

Uvjeti izvršenja ugovora mogu biti podložni preispitivanju tijekom trajanja ugovora, a to uključuje mogućnost povećanja razine ambicije tijekom vremena ⁽¹³⁵⁾. S obzirom na to da ugovaratelj stječe iskustvo i samopouzdanje u pogledu ispunjavanja socijalnih uvjeta, trebale bi se povećati i njegove sposobnosti za izvršenje. Razmislite o tome kako najbolje potaknuti ugovaratelja da ostvari još veću društvenu vrijednost, bilo da to povežete s dodatnim plaćanjima u okviru ugovora ⁽¹³⁶⁾ ili tako da pristanete objaviti pozitivne rezultate ili povežete socijalne rezultate s obnavljanjem ili produljenjima ugovora kako je utvrđeno u javnom natječaju.

⁽¹³⁵⁾ Svaka izmjena ugovora nakon dodjele ugovora mora biti u skladu s odredbama o izmjenama ugovora (članak 72. Direktive 2014/24/EU, članak 89. Direktive 2014/25/EU i članak 43. Direktive 2014/23/EU).

⁽¹³⁶⁾ Ta mogućnost, naravno, treba biti utvrđena već u početnoj natječajnoj dokumentaciji jer bi u suprotnom svaka slična izmjena ugovora morala zadovoljiti uvjete pravila o izmjenama ugovora (vidjeti bilješku 144.).

Primjeri dobre prakse

- Uključite uvjete izvršenja ugovora koji su usmjereni na socijalne aspekte i aspekte povezane sa zapošljavanjem, a koji su ujedno povezani s predmetom ugovora.
- Izradite ugovorne odredbe na način da izbjegnute nepotrebnu stručnu terminologiju, navedite rokove i očekivane rezultate, dodijelite odgovornost i navedite odgovarajuća pravna sredstva u slučaju neispunjenja ugovornih obveza.
- Razmislite o tome treba li razinu ambicije za socijalne obveze povećati tijekom izvršenja ugovoru te kako potaknuti ugovaratelja da poveća svoje ambicije.

Regija Valonija: primjena ugovornih odredbi o profesionalnoj integraciji**Ciljevi javne nabave**

Regija Valonija namjerava postići cilj od 100 % odgovorne javne nabave do 2020. U tu svrhu provodi niz aktivnosti javne nabave osmišljenih za poticanje profesionalne integracije, izbjegavanje socijalnog dampinga, pružanje potpore malim i srednjim poduzećima, poboljšanje učinkovitosti upotrebe resursa i smanjenje utjecaja na okoliš.

Pristup

Kako bi poduprla profesionalnu integraciju, Valonija je izradila standardne socijalne klauzule koje treba uvrstiti u postupke javne nabave, a kojima se poduzeća tijekom obavljanja javnih radova obvezuju na to da će pružiti potporu mogućnostima za osposobljavanje nezaposlenih osoba. Klauzula je osmišljena kako bi bila fleksibilna, što znači da poduzeće može odlučiti hoće li osigurati pripravnička mjesta izravno u okviru vlastite organizacije ili će podgovoriti posebne radove (kao što su drvodjelstvo, ličenje, rušenje itd.) socijalnim poduzećima s najmanje 50 % zaposlenika koji su klasificirani kao osobe s invaliditetom ili osobe u nepovoljnom položaju (na primjer, dugotrajno nezaposlene osobe). Rezultat je partnerski pristup profesionalnoj integraciji između javnog naručitelja, poduzeća, socijalnih poduzeća i organizacija za osposobljavanje. Valonija je postavila i službu za podršku korisnicima kako bi javnim naručiteljima pomogla da uključe klauzule u postupke javne nabave, a poduzećima da ih izvrše. Nekoliko dokumenata i alata iz smjernica dostupno je i na internetu.

Rezultati

Do prosinca 2018. socijalne klauzule bile su uključene u 442 ugovora (ukupne vrijednosti gotovo 400 milijuna EUR). To je dovelo do otvaranja 410 pripravničkih mjesta, kao i do sklapanja 70 ugovora s podugovarateljima koji su socijalna poduzeća. Od 129 ugovora koji sadržavaju socijalne klauzule 78 % je izvršeno u potpunosti, 9 % ih je djelomično izvršeno, a 13 % ih nije izvršeno. Od pripravničkih mjesta 83 % je bilo u zanimanjima u kojima je zabilježen nedostatak kvalificirane radne snage (uključujući elektrotehniku, drvodjelstvo i građevinarstvo). Kada je dovršeno osposobljavanje, 60 % dugoročnih pripravnika dobilo je ugovore na neodređeno vrijeme (29 %) ili ugovore na određeno vrijeme (31 %). Naposljetku, 30 podugovaratelja koja su socijalna poduzeća primilo je više od 3,5 milijuna EUR za podugovorene usluge.

Stečena iskustva

Pet godina nakon objave prvih ugovora sa socijalnim klauzulama rezultati su pozitivni: javna nabava pokazala se kao dobar alat za stručno osposobljavanje i za izgradnju partnerstva između poduzeća i socijalnih poduzeća. Snažna politička volja i sudjelovanje svih relevantnih dionika u projektu bili su ključni za uspjeh. U budućnosti će Valonija poraditi na pojednostavnjenju postupaka kako bi se smanjilo administrativno opterećenje povezano s provedbom i praćenjem socijalnih klauzula.

5.3. Ugovaranje s društvenim učinkom

U tradicionalnim ugovorima plaćanje se temelji na tome da ugovaratelj obavi određenu djelatnost. Bez obzira na to isporučuju li se u okviru aktivnosti uredski materijali, grade li se ceste ili pružaju usluge socijalne skrbi, ugovaratelju se plaća na temelju izvršenja definirane aktivnosti. Međutim, kod mnogih vrsta ugovora o javnoj nabavi javni naručitelj više je zainteresiran za ishod aktivnosti nego za samu aktivnost. To se posebno odnosi na ugovore sa socijalnom dimenzijom. Na primjer, ako objavite javni natječaj za rad s bivšim prijestupnicima, možda ćete željeti smanjiti stopu ponavljanja kaznenog djela. Ugovorom s društvenim učinkom mogla bi se definirati ciljna stopa ponavljanja kaznenog djela (niža od početne vrijednosti) i mogao bi se rezervati dio plaćanja u okviru ugovora za ostvarivanje tog cilja.

Različiti oblici „plaćanja po rezultatima” mogu se vidjeti u javnim ugovorima diljem Europe i u svijetu te se razvijaju kao odgovor na potrebu za većom učinkovitošću u pružanju usluga i dokazivanju vrijednosti za uloženi novac. Takvi su ugovori katkad bili izloženi kritikama jer pružatelje usluga izlažu prekomjernom riziku, posebno ako uslugu pružaju mala poduzeća, dobrotvorne organizacije ili socijalna poduzeća koja imaju ograničene kapacitete za preuzimanje financijskog rizika. Iz tog je razloga razvijeno nekoliko modela ugovora s društvenim učincima kojima se smanjuje rizik za pružatelja usluga. Jedan model uključuje plaćanje premije pružatelju usluga za ostvarivanje socijalnih rezultata koji premašuju osnovna očekivanja javnog naručitelja – na primjer, u slučaju zapošljavanja većeg broja nezaposlenih osoba od očekivanog. Te vrste ugovora zahtijevaju pažljivu pripremu kako bi se odredili odgovarajući željeni rezultati, početno stanje i visina dodatnih plaćanja, ali mogu biti učinkovit način za poticanje učinkovitosti. Uspješni ugovori s društvenim učincima često uključuju partnerstvo sa socijalnim poduzećima i zajedničko oblikovanje usluga ⁽¹³⁷⁾.

Drugi je model obveznica s društvenim učinkom, poznata i kao obveznica s učinkom na razvoj, kada se koristi u kontekstu zemalja u razvoju. Obveznice s društvenim učinkom uključuju najmanje tri stranke: javnog naručitelja (koji se ponekad naziva „platitelj učinka”), pružatelja usluga i privatnog ulagača (preuzimatelj rizika). Javni naručitelj utvrđuje područje koje je prikladno za primjenu obveznica s društvenim učinkom (primjeri uključuju kampanje javnog zdravlja, osposobljavanje, aktivne mjere na tržištu rada) i definira učinke koje želi postići (npr. zapošljavanje određenog broja osoba u osjetljivoj situaciji ili s invaliditetom, zdravstveni ishodi, ostanak u obrazovanju). Privatni ulagač osigurava kapitalna financijska sredstva za plaćanje pružatelja usluga, a isplaćuje ga javni naručitelj samo ako su postignuti definirani rezultati. Pružatelj usluge isporučuje uslugu i može primiti dodatna plaćanja na temelju rezultata. Ključno pitanje u pogledu obveznica s društvenim učinkom jest kako ocijeniti rezultate, a to ponekad provodi neovisna treća strana. Ovisno o strukturi ugovora i postupku odabira pružatelja usluga, obveznice s društvenim učinkom mogu ili ne moraju biti obuhvaćene direktivama o javnoj nabavi.

Korištenje obveznica s društvenim učinkom za poboljšanje ishoda učenja u Lisabonu

Cilj javne nabave

Općina Lisabon uspostavila je 2015. obveznicu s društvenim učinkom u okviru projekta Junior Code Academy čiji je cilj bio smanjiti broj učenika koji ponavljaju razred ili prekidaju školovanje. Cilj joj je bio i prikupiti dokaze o učinku računalnog programiranja na kognitivne vještine, uključujući na rezultate koje učenici postižu u školi i sposobnost rješavanja problema, kako bi se prikupile informacije na kojima će se temeljiti javna politika.

Pristup

Program obveznica bio je usmjeren na tri državne škole u Lisabonu. U svakoj školi odabran je jedan razred koji je godinu dana pohađao dva sata računalnog programiranja tjedno. Osim toga, u svakoj školi uspostavljena je kontrolna skupina s kojom su se mogli usporediti rezultati djece koja su pohađala računalno programiranje na način da su uspoređena poboljšanja koja su ostvarena u području portugalskog jezika, matematike, logičkog razmišljanja i rješavanja problema. Kako bi se smanjio rizik povezan s tim pilot-projektom, Lisabon je pokrenuo program obveznica s društvenim učinkom u suradnji sa zakladom Calouste Gulbenkian, koja mu je unaprijed dodijelila sredstva u iznosu od 120 000 EUR koja je grad morao vratiti ako i kada projekt postigne dogovorene rezultate (prema procjeni neovisnog ocjenjivača).

⁽¹³⁷⁾ () Za dodatne informacije o ugovorima i obveznicama s društvenim učinkom vidjeti <https://golab.bsg.ox.ac.uk/the-basics>

Rezultati

Nakon završetka pilot-projekta utvrđeno je da su se matematičke vještine i vještine logičkog zaključivanja poboljšale kod učenika koji su sudjelovali u satovima računalnog programiranja. Međutim, nisu postignuti svi dogovoreni rezultati obveznica s društvenim učinkom te je zbog toga Lisabon vratio zakladi Calouste Gulbenkian oko 25 % početnog ulaganja.

Stečena iskustva

Kako bi se smanjio rizik financiranja inovativnog pilot-projekta, mogu se koristiti obveznice s društvenim učinkom. Međutim, prikupljanje rezultata može potrajati, a pilot-projekti trebali bi biti dovoljno dugi da omoguće ulagačima da postignu željeni učinak. U tom je slučaju praćenje pokazalo da se rezultati s vremenom poboljšavaju, što upućuje na to da su se željeni učinci mogli postići da je bilo više vremena.

Izvori: <http://www.oecd.org/cfe/leed/SIBsExpertSeminar-SummaryReport-FINAL.pdf> i <https://maze-impact.com/report-sib-junior-code-academy/>

Inovativni pristupi ugovaranju i financiranju javnih usluga neprestano se razvijaju te je u fazi planiranja važno razmotriti njihove prednosti i nedostatke. Navedeni modeli mogu pomoći u poticanju ostvarivanja socijalnih rezultata, u poticanju jačanja suradnje unutar javnog sektora te između javnog sektora i drugih dionika, uključujući socijalna poduzeća i civilno društvo, kao i u poticanju novih sredstava putem privatnih ulaganja. Međutim, oni uključuju vlastite troškove i rizike. Savjetovanje s drugim javnim naručiteljima koji su se koristili tim modelima može vam pomoći da utvrdite jesu li prikladni za vaše potrebe.

Primjeri dobre prakse

- Razmotrite bi li vaš ugovor trebao uključivati plaćanja povezana s definiranim društvenim rezultatima te surađujte s pružateljima usluga kako biste odredili odgovarajuće ciljeve, mjere i povoljne uvjete plaćanja.
- Pobrinite se da vaš sustav bude osmišljen tako da proporcionalno obuhvaća sve ciljne skupine. Izbjegavajte situacije u kojima bi bavljenje korisnicima sa socijalnim problemima koje je lakše riješiti moglo zahtijevati više financijskih sredstava od posvećivanja ranjivijim skupinama.
- Ako rizik i nedostatak financijskih sredstava ograničavaju vašu sposobnost za postizanje socijalnog učinka, mogli biste razmisliti o tome da upotrijebite obveznice s društvenim učinkom kao sredstvo za privlačenje privatnih ulaganja.
- Pažljivo procijenite prednosti i nedostatke tih pristupa i, ako je moguće, razgovarajte s drugim javnim naručiteljima koji su proveli slične modele prije preuzimanja obveza. Razmotrite moguće pozitivne i negativne učinke, primjerice tako da uzmete u obzir potencijalno visoke troškove početnih ulaganja za pokretanje ugovora i obveznica s društvenim učinkom te njihovu isplativost.

5.4. Praćenje usklađenosti

Ugovaratelji mogu imati poteškoća pri provedbi socijalnih klauzula, osobito ako su one nove. Možete očekivati da će biti potrebno dodatno vrijeme i sredstva s obje strane za upravljanje ugovorom i održavanje otvorene komunikacije između stranaka kako bi se lakše utvrdili i riješili svi problemi. Vaš bi ugovor trebao uključivati i više formalnih mehanizama za praćenje usklađenosti. Odgovarajući oblik praćenja ovisit će o nekoliko čimbenika:

- prirodi socijalnih klauzula, npr. odnose li se na lanac opskrbe ili krajnje korisnike,
- iskustvu objiju strana u primjeni tih klauzula,
- razini povjerenja i komunikacije između stranaka,
- resursima i kapacitetima za učinkovito praćenje uspješnosti, i
- dostupnosti odgovarajućih trećih strana za potporu u praćenju.

Općenito govoreći, postoje četiri oblika praćenja ugovora ovisno o tome tko ga provodi: klijent, ugovaratelj, oboje ili treća strana. U tablici u nastavku sažeto su prikazane ključne značajke svakog od tih četiriju pristupa.

Vrsta praćenja	Glavne značajke
Klijent	Javni naručitelj odgovoran je za praćenje usklađenosti sa socijalnim klauzulama i može primijeniti sankcije za neusklađenost.
Ugovaratelj	Ugovaratelj je odgovoran za prikupljanje informacija i izvješćivanje o njima u skladu sa socijalnim klauzulama (vlastita izvješća).
Zajedničko praćenje	Ugovaratelj je odgovoran za prikupljanje i dostavljanje informacija, a javni naručitelj preispituje ili provjerava te informacije. Alternativno, ugovaratelj može biti odgovoran za praćenje nekih aspekata, a javni naručitelj odgovoran za druge.
Treća strana	Treća strana, kao što je revizor ili tijelo za ovjeravanje, odgovorna je za praćenje usklađenosti sa socijalnim klauzulama i za dostavljanje izvješća.

Neovisno o odabranom modelu, važno je da se u okviru ugovora dodijeli odgovornost za praćenje, definiraju aktivnosti (npr. upitnici, sastanci, inspekcijski pregledi, izvješća, revizije) koje će se provoditi i njihova učestalost te da se utvrde mjere za uklanjanje napetosti i posredovanje koje će se primjenjivati u slučaju da dođe do problema. Pri utvrđivanju mehanizama za praćenje kojima se od ponuditelja zahtijeva dostavljanje informacija uzmite u obzir narav, razinu detalja i vrstu dokaza koji će biti potrebni za primjereno praćenje izvršenja ugovora. Trebali biste razmotriti koje su informacije zaista relevantne i razmjerne prirodi i rizicima ugovora, kao i sposobnost vaše organizacije da procijeni i provjeri te informacije. Utvrđivanje profila onih koji provode praćenje tako da se zatraže relevantne potvrde kojima se dokazuje njihova stručnost bit će korisne za praćenje, na primjer, pristupačnosti usluge. U odjeljku 5.6. razmatraju se pravna sredstva koja mogu biti dostupna u slučaju povrede socijalnih klauzula. Vođenje točne evidencije o svim aktivnostima praćenja posebno je važno kako bi se poduprla primjena pravnih sredstava.

Primjeri dobre prakse

- Predvidite dodatno vrijeme i resurse koji su potrebni za praćenje usklađenosti sa socijalnim klauzulama.
- Kombinacija neformalne, otvorene komunikacije i formalnijeg praćenja može biti vrlo učinkovita.
- Na temelju prirode socijalnih klauzula i drugih čimbenika razmotrite je li za vaš ugovor primjerenije praćenje koje provodi klijent, ono koje provodi ugovaratelj, zajedničko praćenje ili praćenje treće strane.
- Dodijelite odgovornost za praćenje i odredite aktivnosti, učestalost, mjere za uklanjanje napetosti i posredovanje koje će se jasno navesti u ugovoru.

5.5. Podugovaranje

Podugovaranje je dio mnogih ugovora o javnoj nabavi te ga je potrebno uzeti u obzir pri izradi i provedbi odredbi u pogledu SRPP-a. U skladu s direktivama o javnoj nabavi od ponuditelja možete zatražiti da u svojim ponudama navedu svaki dio ugovora koji namjeravaju dati u podugovor te sve predložene podugovaratelje ⁽¹³⁸⁾. Nadalje, možete provjeriti – ili se od vas na temelju nacionalnog prava može zahtijevati da provjerite – postoje li osnove za isključivanje jednog od poznatih podugovaratelja ⁽¹³⁹⁾. Ako je to slučaj, možda ćete morati zatražiti od ponuditelja da ih zamijene.

⁽¹³⁸⁾ Članak 71. stavak 2. Direktive 2014/24/EU, članak 88. stavak 2. Direktive 2014/25/EU, članak 42. stavak 2. Direktive 2014/23/EU.

⁽¹³⁹⁾ Članak 71. stavak 5. Direktive 2014/24/EU, članak 88. stavak 5. Direktive 2014/25/EU, članak 42. stavak 3. Direktive 2014/23/EU.

Pri dodjeli ugovora trebali biste zatražiti od ugovaratelja da navede imena, podatke za kontakt i pravne zastupnike svojih podugovaratelja ako su oni poznati u tom trenutku. Ako se te informacije promijene ili se imenuje novi podugovaratelj, u ugovoru bi trebao postojati zahtjev da vas ugovaratelj o tome obavijesti. Ti su zahtjevi za informacije obvezni u skladu s direktivama o javnoj nabavi za ugovore o radovima i usluge koje se pružaju u prostoru pod izravnim nadzorom javnog naručitelja ⁽¹⁴⁰⁾. Za ostale ugovore, kao što su ugovori o nabavi robe, oni su neobavezni ⁽¹⁴¹⁾, ali se svakako preporučuju za potrebe SRPP-a. Bez osnovnih informacija o identitetu i lokaciji podugovaratelja može biti vrlo teško primijeniti socijalne klauzule. Te bi zahtjeve u pogledu informacija trebalo proširiti i na njihove daljnje podugovaratelje i druge subjekte u lancu opskrbe.

Osim informacija o identitetu podugovaratelja, svojim biste ugovorom trebali osigurati da se osnovne socijalne obveze utvrđene u direktivama primjenjuju na njih. To uključuje obvezujuće i diskrecijske osnove za isključenje (uključujući zabranu dječjeg rada i trgovanja ljudima, zahtjeve za plaćanje poreza i doprinosa za socijalno osiguranje itd.) i obvezu poštovanja primjenjivog prava u području zaštite okoliša te socijalnog i radnog prava pri izvršavanju ugovora, kako je utvrđeno u „socijalnoj i okolišnoj klauzuli” ⁽¹⁴²⁾ (vidjeti odjeljak 4.5.). Kako je navedeno u odjeljku 5.2., ugovornim uvjetima trebala bi se zahtijevati stalna usklađenost sa svim obvezujućim osnovama za isključenje i svim diskrecijskim osnovama koje se primjenjuju. Trebali biste zahtijevati da svi podugovaratelji dostave izjavu o sukladnosti i redovito je ažuriraju.

Odgovornost za kršenje socijalne i okolišne klauzule može biti zajednička (ili zajednička i solidarna) između ugovaratelja i podugovaratelja ako je to predviđeno nacionalnim pravom. U glavnom ugovoru može se propisati i da se socijalne klauzule trebaju uključiti u sve podugovore, ali da glavni ugovaratelj snosi cjelokupnu odgovornost za osiguravanje usklađenosti tijekom cijelog postupka proizvodnje ili pružanja usluga. Imajte na umu da će se „primjenjivi” propisi i kolektivni ugovori definirani u socijalnoj i okolišnoj klauzuli razlikovati ovisno o lokaciji podugovaratelja. Preporučuje se da navedete koji se propisi primjenjuju na temelju informacija koje imate o lokaciji svih podugovaratelja.

Pravedobno plaćanje podugovaratelja koje vrši glavni ugovaratelj aspekt je podugovaranja koji ima gospodarske i socijalne posljedice. Kašnjenja u plaćanju podugovaratelja mogu dovesti do opasnih kaskadnih učinaka koji smanjuju otpornost cijelog lanca opskrbe jer se kašnjenja u plaćanju prenose s jednog dobavljača na drugog. Kao javni naručitelj možete pridonijeti sprečavanju tih učinaka i poduprijeti brzo plaćanje. Na primjer, možete koristiti ugovorne klauzule kojima se od glavnog ugovaratelja zahtijeva da prijavi svoja pravodobna plaćanja podugovarateljima, posebno ako su to mala i srednja poduzeća. Ako isplate kasne, glavni ugovaratelj trebao bi dokazati da je platio zakonske zatezne kamate. Direktivom 2014/24/EU i Direktivom 2014/25/EU predviđena je i mogućnost izravnog plaćanja podugovaratelju na njegov zahtjev ⁽¹⁴³⁾. Imajte na umu da u dokumentaciji o nabavi trebate navesti aranžmane za taj način plaćanja.

Primjeri dobre prakse

- Vodite registar svih podugovaratelja i njihovih daljnjih podugovaratelja u okviru svojeg ugovora; ako dođe do bilo kakvih promjena, glavni ugovaratelj trebao bi biti odgovoran za ažuriranje.
- Zahtijevajte od glavnog ugovaratelja da temeljne socijalne obveze prenese u sve podugovore, uključujući obvezujuće i diskrecijske osnove za isključenje i usklađenost s primjenjivim propisima, kako je definirano u socijalnoj i okolišnoj klauzuli.
- Ako podugovaratelj prekrši bilo koju od socijalnih obveza, glavni ugovaratelj mora ga zamijeniti.
- Razmotrite kako najbolje primijeniti zajedničku odgovornost ili zajedničku i solidarnu odgovornost za kršenje socijalnih obveza iz ugovora uz istodobno poštovanje zahtjeva nacionalnog prava.

⁽¹⁴⁰⁾ Članak 71. stavak 5. Direktive 2014/24/EU, članak 88. stavak 5. Direktive 2014/25/EU, članak 42. stavak 3. Direktive 2014/23/EU.

⁽¹⁴¹⁾ Ako nisu propisani kao obvezni kako je predviđeno nacionalnim zakonodavstvom u skladu s člankom 71. stavkom 5. Direktive 2014/24/EU, člankom 88. stavkom 5. Direktive 2014/25/EU.

⁽¹⁴²⁾ Članak 18. stavak 2. Direktive 2014/24/EU, članak 36. stavak 2. Direktive 2014/25/EU i članak 30. stavak 3. Direktive 2014/23/EU.

⁽¹⁴³⁾ Članak 71. stavak 3. Direktive 2014/24/EU, članak 88. stavak 3. Direktive 2014/25/EU.

Javna nabava i ljudska prava – primjena dubinske analize na podugovaratelje u Švedskoj

Cilj javne nabave

Regija Stockholm (formalno Okružno vijeće Stockholma) bila je predvodnik u uključivanju okolišnih i socijalnih kriterija u IKT od rujna 2010. kada je s poduzećem Dell sklopila ugovor radi nabave stolnih računala i prijenosnih računala za svoje javne službenike. U rujnu 2014. regija je potpisala novi četverogodišnji okvirni ugovor za računala u vrijednosti od 156 milijuna SEK (17 milijuna EUR) s prodavateljem, poduzećem Atea, koje prodaje i računala poduzeća Dell. Poduzeće Dell bilo je podugovaratelj u skladu s ugovorom.

Pristup

Danska nevladina organizacija DanWatch izdala je u studenome 2013. izvješće o radničkim pravima i kršenju sigurnosti u četirima tvornicama elektroničke opreme u Kini koje isporučuju velik broj robnih marki elektroničkih uređaja, među ostalim i robne marke Dell. U izvješću su predstavljeni dokazi o teškim kršenjima radničkih prava i sigurnosti, koji uključuju: prekomjeran broj radnih sati (do 74 sata tjedno), prisilni prekovremeni rad i plaće ispod razine lokalne zakonske minimalne plaće, neprimjerene uvjete u pogledu zdravlja i sigurnosti na radu. Kada je švedska mreža okružnih vijeća za društvenu odgovornost u javnoj nabavi saznala za izvješće početkom 2014., stupila je u kontakt s poduzećem Dell i pokrenula dugoročni postupak uključivanja kako bi se osiguralo da je društvo iskoristilo svoj puni učinak i kapacitet za ispravljanje kršenja radničkih prava te kako bi se spriječilo njihovo ponavljanje.

Rezultati

Kako bi se poduprla dubinska analiza poduzeća Atea i podugovaratelja Dell radi osiguravanja da se u lancu opskrbe povezanom s tim ugovorom poštuje kodeks radnih standarda vijeća, Stockholm je dodao četiri sljedeća uvjeta usklađenosti. U skladu s njima od ugovaratelja, poduzeća Atea, zahtijevalo se da: poboljša utvrđivanje rizika i njegovo ublažavanje, poveća transparentnost lanca opskrbe, poboljša kvalitetu socijalne revizije, i izraditi kratkoročni i dugoročni plan usklađivanja. Švedska okružna vijeća znatno su pridonijela dubinskoj analizi u pogledu ljudskih prava u globalnim lancima opskrbe i povećanju kapaciteta glavnog ugovaratelja, prodavatelja informatičke opreme i globalne računalne robne marke za odgovorno upravljanje svojim lancima opskrbe.

Stečena iskustva

Pravno obvezujuće klauzule o izvršenju ugovora nužne su kako bi ugovaratelji i podugovaratelji bili odgovorni za neprovođenje učinkovite dubinske analize u području ljudskih prava. Učinkovitost klauzula može se poboljšati dugoročnim uključivanjem ugovaratelja i podugovaratelja te suradnjom s drugim javnim naručiteljima kako bi se povećao njihov učinak. Iskustvo iz Stockholma pokazuje da prodavatelji i distributeri mogu učinkovito provoditi dubinsku analizu, a javni naručitelji trebaju izgraditi interne kapacitete kako bi mogli pozvati ugovaratelje na odgovornost. Transparentnost je nužan korak za poboljšanje dubinske analize u pogledu ljudskih prava, a javni naručitelji trebali bi na neovisan način provjeriti usklađenost s ljudskim i radničkim pravima, na primjer suradnjom s radnicima (u ovom slučaju to je omogućeno putem partnera iz nevladinih organizacija).

Izvor: Public Procurement and Human Rights Due Diligence to Achieve Respect for Labour Rights Standards in Electronics Factories: A Case Study of the Swedish County Councils and the Dell Computer Corporation („Javna nabava i dubinska analiza za postizanje standarda radničkih prava u tvornicama elektroničkih uređaja: Studija slučaja švedskih okružnih vijeća i poduzeća Dell Computer Corporation”).

5.6. Rješavanje problema

Čak i u okviru ugovora kojima se upravlja na najbolji mogući način mogu se u nekim slučajevima pojaviti problemi tijekom faze izvršenja. Ako se to odnosi na klauzule u pogledu SRPP-a, preporučuje se da imate uspostavljene alate za rješavanje tog problema. Iako se pravila o ugovornim kaznama i pravnim sredstvima razlikuju ovisno o nadležnosti, primjenjuju se slična osnovna načela. Za početak, uspostavite mogućnost za iznošenje problema ugovaratelju i odredite rok u kojem vam on mora odgovoriti. To razdoblje može varirati ovisno o težini problema – na primjer, prijava nezakonitog rada koji se koristi za ugovor može zahtijevati odgovor u roku od jednog ili dva dana, dok rok za reagiranje na probleme s internetskom bazom podataka u kojoj se navode lokacije podugovaratelja može trajati duže. Iako ne možete unaprijed predvidjeti svaki mogući problem, pokušajte predvidjeti moguće glavne scenarije i shodno tome izradite ugovorne odredbe.

Ako se problem ne riješi u određenom roku, bit će ga potrebno proslijediti dalje, bilo do više razine uprave, do odbora koji upravlja ugovorom ili do objektivne treće strane kao što je posrednik. Nemogućnost rješavanja problema na toj razini može dovesti do konkretnih sankcija, kao što su novčane kazne i skraćivanje ili čak raskid ugovora. Direktivama o javnoj nabavi od javnih naručitelja zahtijeva se mogućnost da raskinu ugovor o javnoj nabavi ako se utvrdi da se u trenutku sklapanja ugovora jedna od obvezujućih osnova za isključenje primjenjivala na ugovaratelja ⁽¹⁴⁴⁾. Možda to želite proširiti kako biste uključili kršenja drugih socijalnih klauzula te kako biste omogućili dodjelu ugovora drugom kvalificiranom ponuditelju ili da u tom slučaju drugi javni naručitelj preuzme izravno upravljanje podugovorima ⁽¹⁴⁵⁾. Takve odredbe ne bi trebale biti prepreka za pristup drugim pravnim sredstvima koja bi vam mogla biti dostupna u okviru nacionalnog prava.

Primjeri dobre prakse

- Ugovori bi trebali sadržavati nekoliko alata i postupaka za rješavanje problema u provedbi socijalnih klauzula.
- Trebali biste uključiti klauzulu kojom se omogućuje raskid ugovora ako je za ugovaratelja u trenutku dodjele ugovora postojala jedna od obvezujućih osnova za isključenje.

Uredba gradskog vijeća Osla o zabrani dječjeg rada (Norveška)

Cilj javne nabave

Uredba gradskog vijeća Osla o zabrani dječjeg rada koristi se od 1996. za manji broj ugovora te je 2005. proširena na sve standardne ugovore. Politiku je izradilo gradsko vijeće Osla zajedno s odjelom za korporativnu javnu nabavu. Gradsko vijeće otada je donijelo nove smjernice i ugovorne klauzule o SRPP-u u pogledu ljudskih prava i dječjeg rada, koje su poznate kao model iz Osla.

Pristup

Dobavljači moraju jamčiti da su svi isporučeni proizvodi proizvedeni u skladu s Konvencijom UN-a o pravima djeteta i Konvencijom ILO-a br. 138 o minimalnoj dobi kao i s drugim temeljnim konvencijama ILO-a.

Rezultati

Nacionalna i lokalna tijela u zemljama proizvođačima potiču aktivnu ulogu u borbi protiv dječjeg rada provedbom Uredbe Gradskog vijeća o zabrani dječjeg rada. Kršenje propisa o zabrani dječjeg rada koje se utvrdi tijekom ugovornog razdoblja smatra se ozbiljnim kršenjem ugovora i može dovesti do raskida ugovora.

Stečena iskustva

Na temelju prethodnih ugovornih klauzula gradsko vijeće izdalo je dva upozorenja o raskidu ugovora. U prvom slučaju to je učinjeno nakon revizije koju je obavila treća strana na lokaciji za proizvodnju radne odjeće u Kini. U drugom slučaju upozorenje je izdano nakon revizije koju je obavila treća strana u glavnom uredu bivšeg dobavljača medicinske opreme u Norveškoj. Međutim, u oba slučaja dobavljači su primijenili korektivne mjere koje je uprava dokumentirala i odobrila. Stoga ugovor nikada nije morao biti raskinut isključivo zbog kršenja socijalnih ugovornih klauzula povezanih s globalnim lancima opskrbe. Ipak, socijalne ugovorne klauzule omogućuju upravi grada da raskine ugovor zbog kršenja odredbi o zabrani dječjeg rada ili drugih temeljnih zakona o radu i ljudskim pravima, čak i kada dobavljači primjenjuju korektivne mjere.

5.7. Izvlačenje pouka za buduće ugovore

Kako bi SRPP bio uspješan, javni naručitelji moraju učiti iz vlastitog iskustva, ali i iz iskustva drugih. To se može učiniti samo ako su dokumentirani i priopćeni rezultati SRPP-a, uključujući slučajeve u kojima su nastali problemi. U ovom se Priručniku nalaze brojni primjeri, a svaki od njih uključuje iskustva koja je stekao javni naručitelj. U svojoj organizaciji razmislite o tome kako prikupiti informacije u vezi s provedbom mjera SRPP-a i kako te informacije možete podijeliti. Možete organizirati događanja za druge javne naručitelje i dobavljače, sudjelovati u nacionalnim ili europskim mrežama i projektima ili objavljivati izvješća ili studije slučaja. Možete zatražiti i povratne informacije od korisnika i udruga korisnika

⁽¹⁴⁴⁾ Članak 73. točka (b) Direktive 2014/24/EU, članak 90. točka (b) Direktive 2014/25/EU, članak 44. točka (b) Direktive 2014/23/EU.

⁽¹⁴⁵⁾ Dodjela ugovora drugom kvalificiranom ponuditelju ili javnom naručitelju koji preuzima izravno upravljanje podugovorima ugovorne su promjene koje moraju biti u skladu s uvjetima utvrđenima u pravilima o izmjenama ugovora (članak 72. stavak 1. točka (d) Direktive 2014/24/EU, članak 89. stavak 1. točka (d) Direktive 2014/25/EU, članak 43. stavak 1. točka (d) Direktive 2014/23/EU).

kako biste saznali više o tome kako je ugovor zadovoljio njihove potrebe i jesu li mjere koje su poduzete u tom pogledu bile dostatne. Osim što na taj način pomažete drugima, u okviru tih aktivnosti promiču se rezultati vašeg rada na internoj razini i stječete spoznaje o onome što je bilo uspješno i onome što nije. Ako je to moguće, trebali biste aktivno uključiti ugovaratelja u te aktivnosti kako biste na taj način potvrdili njegov dio u provedbi SRPP-a.

Revizija dobavljača usluga čišćenja za ispunjavanje socijalnih kriterija u Kataloniji (Španjolska)

Ciljevi javne nabave

Katalonska regionalna vlada dodijelila je 2018. okvirni sporazum o uslugama čišćenja u iznosu od 75 milijuna EUR za sve zgrade, prostorije i objekte. Natječaj je uključivao socijalne i ekološke kriterije i klauzule. Kako bi se povećao pristup MSP-ova i socijalnih poduzeća natječaju, katalonska regionalna vlada podijelila je ugovor u devet grupa, pri čemu je jedna grupa bila rezervirana za posebne centre za zapošljavanje i poduzeća za reintegraciju, koji su mogli sudjelovati i u drugim grupama.

Pristup

Nakon procesa opsežnog uključivanja sudionika na tržištu katalonska regionalna vlada definirala je niz socijalnih kriterija u javnom natječaju, uključujući aspekte zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, mjere za rodnu ravnopravnost, mjere za usklađivanje osobnog i obiteljskog života s radom, postupak za rješavanje incidenata te ograničenja opasnih tvari u tekstilu za izradu radnih uniformi. Od ponuditelja se tražilo da dostave plan praćenja kako bi se osiguralo da su sposobni ispuniti zahtjeve u pogledu održivosti.

Rezultati

Od 39 poduzeća s kojima je sklopljen okvirni sporazum 16 poduzeća (tj. sva poduzeća čiji se ugovori trenutačno provode) bila su podvrgnuta reviziji kako bi se utvrdila njihova usklađenost sa socijalnim kriterijima. Revizorski tim, koji se sastojao od stručnjaka Glavne uprave za radne odnose i kvalitetu rada (Ministarstvo zapošljavanja, socijalnih pitanja i obitelji), analizirao je stajališta i mišljenja zaposlenika, obračune plaća, ugovore o radu i evidencije radnog vremena kako bi provjerio ispunjavanje kriterija. Utvrđeni su neki slučajevi neusklađenosti, a katalonska regionalna vlada ostvarila je uspješnu suradnju s dobavljačima na poboljšanju socijalnog učinka usluga. Rezultati te revizije i novi krug provjere tržišta koristili su se kao temelj za izradu sljedećeg okvirnog sporazuma, koji će se provoditi od siječnja 2018. do siječnja 2020.

Stečena iskustva

Sveobuhvatno istraživanje tržišta i prethodna provjera tržišta trebali bi biti prioritet. Ako su uključene socijalne i ekološke klauzule, potrebno je unaprijed obavijestiti ugovaratelje kako bi se osiguralo da su izvedive te izraditi plan praćenja s potrebnim osobljem i financijskim sredstvima za provedbu. Osim toga, u ugovor bi trebalo uključiti odgovarajuće kazne za nepridržavanje.

Evaluacija SRPP-a, bez obzira na to provodi li se formalno ili neformalno, stvara osnovu za buduće ugovore. S vremenom biste trebali moći povećati razinu ambicije i ostvarivati rezultate koji vam služe kao poticaj.

Primjeri dobre prakse

- Dokumentirajte rezultate SRPP-a i upotrijebite te informacije kako bi se postupno povećala razina ambicije u vašoj organizaciji.
- Rezultati SRPP-a mogu omogućiti korisna saznanja drugim organizacijama, čak i ako niste postigli sve svoje ciljeve. Dijeljenje pristupa i rezultata putem događanja, studija slučaja i društvenih medija pomaže u izgradnji prepoznatljivosti te pridonosi razumijevanju i većoj primjeni SRPP-a.

ISSN 1977-1088 (elektroničko izdanje)

ISSN 1977-060X (tiskano izdanje)

Ured za publikacije
Evropske unije
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR